

В.П.ПОЛОВИНЧУК

НЕБЕСНИЙ СЕКТОР

ДОБРОВОЛЬЦІ

(малюнок)

В.П.ПОЛОВИНЧУК

НЕБЕСНИЙ СЕКТОР

Р О М А Н
Книга третя

ДОБРОВОЛЬЦІ

Вінниця - 2015

Половинчук В.П. Небесний сектор. Роман. Книга третя.
Добровольці. Вінниця. – 2015. – 99с.

Про кохання та жертвовну участь добровольців у боротьбі за Європейську Україну в третій книзі роману академіка В.П.Половинчука «Небесний сектор». Повісті «Від хулігана-пастушка – до академіка», «Закоханий хабарник», «У кожного своя доля», «Любов педагогічна», «Учитель танців», «Сміються, плачуть солов'ї» та романи «Любов зла – полюбиш...», «Цветы Софии», «Червоне – то любов», опубліковані у 2010-2014р.р.

Я не здамся без бою!
«Океан Ельзи»

1. Сопот

На Міжнародний пісенний фестиваль до польського міста Сопота Лариса поїхала як акомпаніатор разом зі студенткою своєї Одеської консерваторії Іриною. Це була її перша поїздка за кордон. Тому хвилювалась. А ще дуже надіялась на Ірину. Адже від вдалого виступу солістки залежала і її подальша творча доля. Їх навчальний заклад з недавнього часу одержав статус Національної музичної академії імені Нежданової. Але студенти та й усе місто звично називали – консерваторія. Чисельні репетиції та настанови народного артиста України професора Миколи Сердюка, який лагідно з надзвичайно приємною усмішкою запевняв, що «нічого страшного, все буде гаразд», зменшити хвилювання не допомогли. Ірина була на четвертому курсі. Висока, чорнява, модно одягнена, завжди з гарною зачіскою та сучасним манікюром рішуча Ірина вибрала для виступу одну з пісень улюбленої у минулому в Польщі співачки Анни Герман. Співала польською мовою. Вони разом з Сердюком були впевнені: місцева аудиторія високо оцінить цей вибір. А журі при вдалому виконанні пісні дослухається до реакції залу. Та виступ у Сопоті мало не зірвався. З Одеси Лариса з Іриною летіли через Варшаву. У Гданському аеропорту, куди прилетіли під вечір, довго чекали на багаж. Дві валізи привезли майже через годину. А де ж акордеон!? Пихатий, з сивими розкішними вусами повненький адміністратор, до якого звернулись розгублені дівчата, добре розмовляв російською мовою. Він покрутив у руках квиток Лариси і пішов розшукувати.

- Ти не хвилюйся, - заспокоювала Ірина, - таке в аеропортах

буває. Знайдеться. Добре, що я хоч прикраси не поклала до валізи. Бурштиновий браслет ось на руці. А то могли і мою валізу загубити. У чому тоді я співала б?

- А якщо акордеон не знайдуть? – мало не плакала розгублена

Лариса. - Він же хоч й не новий, та мов талісман! Батьки гроші на інший якимось зберуть. Але такого щасливого уже не буде. Лише дякуючи цьому акордеону я й поступила до консерваторії. На вступних прослуховуваннях так зіграла полонез Огінського, що професор Сердюк пустив сльозу. Впевнена: саме із-за цього і рекомендував в акомпаніатори. А на чому буду тобі у Сопоті грати? Якщо навіть дадуть якийсь інший акордеон, то інструмент потрібно освоїти. Ще в Одесі відчувала: може щось піти не так. Мій хлопець Стась, що працює десь під Краковом, напередодні не зателефонував. Може й у нього якісь негаразди.

- При чому тут зараз твій хлопець! – мало не вигукнула Ірина. – І адміністратора довгенько немає. Завтра виступати на фестивалі. А ми ще до Сопота не добрались. Мені ж потрібно відпочити. Та ще й прийдеться у когось просити акордеон.

Повільно підійшов адміністратор і сказав, що акордеон знайшли у Варшаві. Пришлють наступним рейсом десь години через чотири, якщо не затримається літак.

- Тоді ти сама чекай на свій інструмент, - рішуче промовила Ірина, - а я поїду автобусом в готель до Сопота. Хлопці в Одесі сказали: це поряд з Гданськом.

- Може підемо разом до кафе щось перекусимо? - з надією запитала Лариса. - Ми ж з самого ранку нічого не їли.

- Ти сама повечеряй. Мені потрібно заварити спеціальний чай. Лежить у валізі. В готелі заварю і щось легеньке з'їм. Вибач, я повинна виспатись. Місця в готелі заброньовані. Доберешся сама.

Ірина, озираючись навколо, покотила свою легеньку валізу до виходу. А Лариса пішла шукати кафе. Людей у залі очікування було зовсім мало. Кафе, як було видно на вказівнику з намальованою чашкою, знаходилось на другому поверсі. Лише тепер дівчина розглянула гарний сучасний аеропорт Гданська.

Велична, майже вся зі скла будівля була такою легкою, ніби теж хотіла поринути у небо разом зі своїми літаками. Величезна зала на першому поверсі з касами та декількома виходами до

літаків. Біля задньої стіни розташоване спеціальне обладнання для реєстрації та перевірки речей пасажирів. Над касами велике інформаційне табло, де висвічується час відправлення та прибуття рейсів. Літак з Варшави дійсно мав прибути через чотири години. Передня стіна – суцільне скло, через яке видно на привокзальній площі чисельні різнокольорові автівки. Посеред зали - декілька мальовничих ажурних колон, що підпирають розташовану десь високо вгорі стелю. Збоку на стіні великими літерами напис - аеропорт імені Леха Валенси.

«Лех Валенса – перший президент Польщі після повалення там комуністичного режиму. Працював електриком на Гданській суднобудівній верфі. Був лідером профспілкового руху «Солідарність», - згадала Лариса розповідь шкільного учителя історії. Учитель мав польське прізвище і, напевне, цікавився станом речей у сучасній Польщі. Поляки взагалі мають особливий статус в Україні. Розповідали, що біля польського консульства у Вінниці завжди великі черги. Там можна одержати картку поляка. Це давало право без візи їздити до Польщі, офіційно працювати. А при бажанні і взагалі переїхати туди на постійне проживання.

На другий поверх піднялась ескалатором. З одного боку розташовано кафе з високими кольоровими столиками, за якими потрібно стояти. З іншого - кафе з низькими столиками. За ними по два-три стільці. Лариса взяла чашку кави, печива і сіла за столик. Не встигла вона зробити пару ковтків пахучої кави, як до столика підсів патлатий молодий, середнього зросту, рудий моторний парубок і поклав перед нею якийсь невеликий журнал. Дівчина запитливо подивилась на парубка. Той мовчки розкрив журнал і Лариса побачила фото гарних молодиків, під якими були надруковані імена і номери телефонів. Вона зацікавлено розглядала фото, а потім зрозуміла: їй пропонували інтимні послуги. Не дивлячись на рудого, дівчина рішуче відсунула журнал до хлопця, піднялась і пересіла до столика поряд.

«Не хватало мені ще цього, - подумала зневажливо, - навіть у нас, де про подібні «послуги» в консерваторії постійно ходять чутки, мені і в голову не приходило ними скористатись. А тут Польща! Може і Стась подібними «послугами» заробляє? Телефонував, що за два роки заробить на квартиру. В Одесі двокімнатна квартира коштує до сімдесяти тисяч доларів. Хіба можна так швидко зібрати цю велику суму? Чи Стась розраховує на

однокімнатну? Вона коштує тисяч на двадцять менше. Однокімнатна нам не підійде. Адже через рік-два з'явиться дитина і стане тісно. Чи з дитиною можна й зачекати? У нас таких грошей і близько не заробиш. Тоді Стась хай заробляє зразу на двокімнатну. Так йому і скажу. Обіцяв – виконуй!»

Лариса взяла другу чашку кави. Пила повільно, адже потрібно було ще довго чекати. Потім витягла з валізи програму фестивалю у Сопоті і знову у котрий раз переглянула. Фестиваль триватиме два дні. Вони з Іриною мали виступати першого дня. Це було не дуже добре. Журі запам'ятає виступи останніх учасників. До лауреатів фестивалю потрапити буде дуже важко. Якщо, звичайно, не виконати пісню блискуче. Ірина співає надзвичайно гарно. Але ж інші учасники теж не ликом шиті. А тут ще й акордеон пропав! Це погана прикмета. Хоч б не побили його недотепи вантажники. Коли прибуде уже цей рейс із Варшави? По радіо нічого не повідомляють. Потрібно піти подивитись табло.

На другому поверсі теж було табло прибуття рейсів. Та Лариса не звернула на нього уваги і швидко спустилась вниз. На табло світилось: прибуття літака з Варшави очікується із запізненням на годину. Що ж це таке! Лариса так рознервувалась, що прямо біля табло сіла на підлогу. До неї підійшов молодий поліцейський.

- Пані погано? - запитав польською. Та Лариса зрозуміла.

- Літак затримується, а там мій акордеон, - підняла на нього очі.

Стрункий поліцейський допоміг стати на ноги, підвів до ряду крісел відпочинку, що знаходились неподалік.

- Пані до Сопота? Маєте там співати? – уже ламаною російською поліцейський.

- Так! Завтра маю виступати у якості акомпаніатора. Акордеон вантажники забули у Варшаві.

- Хай пані не хвилюється. Рейс з Варшави повинен незабаром прийти. Я зараз піду до адміністрації і все виясню. Ви посидьте.

Поліцейський незабаром повернувся і з лагідною посмішкою:

- Ваш акордеон у літаку летить сюди. Коли прибуде, я сам вам принесу. Вам завтра на фестивалі потрібно бути у гарній фізичній формі. Спокійно відпочивайте. Такій, надзвичайно славній пані хвилювання може зашкодити.

«Невже у нас колись будуть такі ввічливі міліціонери? У студентки з нашої групи на Тираспольській площі злодій вихопив з рук сумочку і втік. Вона звернулась до міліцейського відділення.

Так її саму у грубій формі звинуватили у крадіжці. Мов, не потрібно ходити по місту з роззявленим ротом! Та міцно тримати сумочку в руках. Тоді й не буде крадіжок. Звичайно, сумочку не знайшли. А у ній була майже вся місячна стипендія і студентський квиток. У деканаті за втрачений студентський квиток хотіли оголосити догану. Новий видали лише через місяць».

Нарешті на табло висвітилось: літак з Варшави прибув. За пів години поліцейський приніс акордеон. Лариса щиро подякувала.

- У мене завтра вихідний, - сказав служивий, - я приїду до Сопота і вболіватиму на вашому виступі. А зараз підемо швиденько на зупинку. Останній автобус до Сопота відходить через десять хвилин. Я допоможу вам нести речі. Наша патрульна машина виїхала на виклик. Коли повернеться, невідомо. А то відвезли б вас автомашиною. Тут недалеко.

Перед тим, як сісти до автобуса, вони нарешті познайомились. Поліцейський обережно поцілував Ларисі руку. Лише торкнувся губами. Його звали Михась. Хлопець так захоплено дивився на дівчину, що навіть не встиг взяти номер її телефону. Та ще раз сказав: на фестиваль приїде.

У новенькому сучасному автобусі зручні крісла, кондиціонер. Адже у другій половині серпня на Балтійському узбережжі ще жарко. Та вночі уже відчувається, що незабаром осінь. Дорога в такому відмінному стані, що автобус зовсім не розгойдується. По узбіччях скрізь на низеньких стовпчиках світло фар відбивають катафоти. Їдеш з таким відчуттям, ніби по злітній смузі аеродрому. Вся дорога освітлюється. Дівчина не оглянулася, як уже опинилась у центрі Сопота. Тут же поряд і готель «Балтійський». Неподалік у сквері якась п'яна компанія співала російську пісню. Та стомлена Лариса не звернула на це увагу. Привітний, середнього віку адміністратор запитав російською, як доїхала, чи не стомилась, проворно зареєстрував дівчину. Коли в паспорті побачив, що вона з України, виразно подивився їй у вічі і запитав польською:

- Пані українка? Розмовляє українською мовою?

- Так. Закінчила українську школу.

- То ви можете скрізь розмовляти своєю рідною мовою. Поляки добре розуміють українську і дуже поважають ваш народ. А то ще можуть прийняти вас за росіянку. До росіян тут зовсім інше ставлення, - мило усміхнувся адміністратор і провів її до номеру.

Ірина уже давно у двомісному номері спала. Щось тихо

проговорила у вісні. Лариса з освітленого коридору побачила, що друга постіль розстелена. Вона увімкнула світло лише у ванній кімнаті, вмилась і з полегшенням вляглась на широке ліжко, білизна на якому пахла трояндами. Стомлена за важкий день, вона нарешті зможе відпочити. Заснула майже зразу і побачила незвичний яскравий сон.

Ніби поліцейський Михась розмовляє з нею по телефону і пропонує зустрітися біля пам'ятника полеглим бійцям Армії Крайової. Армія Крайова воювала проти гітлерівців у Другій світовій війні. Лариса бачила цей пам'ятник по Інтернету. Невисокий, прямокутний, гранітний камінь з написом розташований у величному парку. З усіх сторін до нього ведуть доріжки. У підніжжя завжди багато квітів.

Михась закохано дивиться на неї, щось розповідає про пам'ятник і призначає побачення на дванадцяту годину.

- У нас же о дванадцятій виступ на пісенному фестивалі, - відповідає Лариса, - і я не зможу прийти.

- Ми лише подивимось на пам'ятник і побіжимо до Палацу мистецтв на фестиваль. Встигнемо! Адже там завжди збиваються з програми. Глядачі часто викликають виконавців «на біс» і програма зсувається

- Ні. Давай зустрінемося у кінці дня десь о сімнадцятій годині.

- Я не зможу. Сестра іде на другу зміну на роботу і мені потрібно буде доглядати за хворою мамою. А післязавтра я весь день на службі.

- Тоді зустрінемося післязавтра в аеропорту. Ми вилітаємо на Україну о двадцять першій годині, - пропонує Лариса.

- Я дуже хочу показати тобі наш чудовий Сопот.

- Ми самі походимо по місту, побачимо визначні місця, скупаємось у морі. Вода ще повинна бути теплою.

- Дай мені номер свого телефону, - просить Михась.

Лариса продиктувала номер мобільного і прокинулася.

«Чого мені наснився цей Михась? Він гарний, дуже ввічливий хлопець. Офіцер поліції. Але ж у мене є Стась! Хоч і не часто, але телефонує, каже, що кохає. А як цілувались колись у селі! Правда, ми давно не бачились. За два роки сплило багато води. У нас в групі є білявий Дмитро. Весь час так дивиться на мене. На дискотеці у гуртожитку декілька раз танцювали разом. Якось запрошував на побачення. А у мене якраз була вечірні репетиція.

Більше не запрошує. Може боїться, що знову відмовлю? Він мені подобається. Але ж сама не запросиш! Ось і Михась пропонує зустрітись. Правда, у вісні. Він обіцяв приїхати на фестиваль. Там й побачимось».

Лариса увімкнула мобільний. Восьма година ранку. Давно пора вставати! Адже о десятій починається фестивальна програма. А вони ще й не зареєструвались в організаційному комітеті. Запрошення то їм прислали, але потрібно підтвердити прибуття до Сопота. Дівчина розштовхала Ірину:

- Швиденько вставай! Поки підмалюємось, поснідаємо і потрібно бігти до Палацу мистецтв.

- Я снідати не буду! Лише мій чай та невеличкий бутерброд з маслом. Коли ти приїхала? - пробурчала примхливо Ірина.

- Тоді приймай душ. А я нагрію в електричному чайнику воду. Приїхала з Гданська майже опівночі. Якби не поліцейський, то могла б до ранку просидіти в аеропорту. Ледве дочекалась акордеон. Уже думала – не перешлють. Літак з Варшави запізнився на годину.

- Який поліцейський? - зразу ж пожвавішала Ірина.

- Звати Михась. Обіцяв приїхати сьогодні на фестиваль.

- Високий, гарний?

- Високий чорнявий офіцер. Форма так йому до лиця. А який ввічливий! У його обіймах зразу можна втратити свідомість.

- І чого я, дурна, одну тебе залишила. Можна було б з ним пофліртувати. Я зі своїм Феліксом не один раз втрачала свідомість та недавно посварились. Хлопця зараз не маю.

- Якщо підійде до нас, то й пофліртуєш. А зараз потрібно налаштувуватись на виступ. Ми приїхали перемагати!

- Так! Забули про хлопців! Допоможи із зачіскою. А ще потрібно сукні попросувати.

Дівчата швиденько зібрались. Лариса взяла до рук акордеон і вони побігли до адміністратора розпитати про Палац мистецтв. Палац знаходився за два квартали від готелю. Біля нього уже вирував натовп різношерстої публіки. Це були потенційні глядачі та вболівальники з різних країн. Адже ще не закінчився пляжний сезон і відпочиваючих на Балтиці було багато. Особливо виділялись галасливі росіяни. Їх було легко розпізнати. На футболці, чи на кепці у кожного красувався невеличкий прапорець Росії. Вони, як завжди, були чимось невдоволені.

- Від Росії беруть участь два виконавці, - кричав дебелий молодик, - тому нам повинні продати у два рази більше квитків!
- На пляжах майже одні росіяни! – верещала тонким голосом жіночка. - Тому всі квитки повинні бути нашими! Поляки можуть переглянути фестиваль по телебаченню. В Росії ж не покажуть.
- Пані! – сказав чоловік поряд, - У вас такий приємний голос, що ви самі можете виступити у фестивалійній програмі.
- Я й намагалась, але мені не прислали запрошення. Тепер ось і квитка не можу дістати. Кажуть, одну з наших співачок підтримує олігарх Абрамович. Той не поскупиться на кошти і закупить усе журі разом з Палацом мистецтв та ще й пів Сопота. Наша співачка обов'язково переможе!

Дівчата стали протискатись до входу. Ірина була на декілька кроків попереду. Раптом хтось з натовпу стукнув ногою футляр акордеону. Футляр розчинився. Музичний інструмент випав на асфальт. Аж хряснуло! Натовп «ахнув» і трохи розступився. Ірина при такому галасі цього не помітила. А Лариса у розпачі підхопила акордеон, не стримала емоцій і заплакала. «Хоча б не пошкодилась якась клавіша, - вирувало у голові, - а то не можна буде грати. Якщо зірветься наш виступ, можуть виключити з консерваторії. Ми ж беремо участь у фестивалі не від себе особисто, а від нашої рідної Одеси. Міськвиконком дав кошти на поїздку. А як буде соромно перед професором Сердюком. Він доклав багато зусиль на репетиціях. Так вірить у нас. Потрібно зараз добре оглянути акордеон і програти щось на ньому»

Дівчина закинула акордеон за плечі, схопила футляр і біля входу наздогнала Ірину. Та показала вахтеру запрошення. Дівчата зайшли до заповненого вшент, сяючого фойє величного Палацу і вражено зупинились. Ніби потрапили до середньовічного замку. Зі стелі опускалась велична золота люстра. Високі вікна з мальовничими вітражами, що грали у сонячних променях. По кутках та біля сходів на другий поверх стояли закуті у лати лицарі з бойовими сокирами та списами. На стінах великі картини з намальованими сценами стародавнього епосу.

Лише тепер Ірина звернула увагу, що Лариса плаче.

- Що сталось? – стривожено запитала подруга.
- Хтось наступив на ногу, - витерла сльози та не змогла сказати правду Лариса, - і тепер дуже болить.
- От роззява! Говорила – тримайся біля мене. Ти хоч

постарайся не шкутильгати, коли виходитимеш на сцену. А то глядачі засміють.

«Добре, що я не розповіла про те, як випав з футляра акордеон. А то Ірина взагалі розгубилася б. Їй потрібно бути у піднесеному настрої. Лише тоді нас чекатиме успішний виступ. Мені теж потрібно забути усі незгоди. Адже вчора поліцейський Михась так закохано дивився на мене, що до цього часу не можу забути той чаруючий погляд і недовгу розмову з ним. Що може бути приємніше для дівчини, як закоханий погляд гарного хлопця? Від цього починаєш приємно хвилюватись, серце заходиться і майже зупиняється у грудях, під лопаткою щось смокче, у голові морочиться. Хочеться від щастя злетіти у повітря. Ця зустріч з Михасем не випадкова. І наснився він мені так гарно».

Ірина пішла реєструватись, а Лариса прямо тут у фойє попробувала тихенько пограти на акордеоні. Усі клавіші і реєстри працювали добре. Дівчина заспокоїлась.

- Ми виступаємо о дванадцятій тридцять. Когось пропускають раніше, - підійшла Ірина. – Може це й на краще.

У переповненій залі вони сіли у відведеному для учасників першому ряду біля сцени. Зала гула, мов ярмарок.

- Нога не болить? – співчутливо на вухо Ірина.

- Стало набагато легше. Я затисла застібку на туфлях. Майже перестало боліти.

- У мене ось є заспокійлива мазь. Може потреш?

- Давай, а то щоб не стало знову боліти.

Лариса зняла взуття, нахилилась, натерла ступню.

І тут на сцену вийшов голова журі польський композитор Тадеуш Матецький. Високий, худий. з уже сивою чуприною, при «метелику» на шиї, він оголосив про свято фестивалю, привітав учасників та глядачів і зразу ж почались виступи співаків. Виступаючих багато. Тому графік був досить щільний. «На біс» журі виступати не давало. Незалежно від того, гарно, чи не дуже співав учасник, одних співаків глядачі зустрічали і проводжали бурхливими оплесками. На інших майже не реагували. Видно, у кожного була надзвичайно прихильна «своя команда» вболівальників. Особливо аплодували російській співачці, хоч співала вона посередньо. Звичайно, росіяни зуміли все таки захопити більшість місць у залі.

Коли оголосили виступ Ірини і назву її пісні, зал завмер. До

цього жодної польської пісні ніхто не заспівав. А тут невідома українська співачка наважилась виконати пісню незабутньої Анни Герман, яку любили як у Польщі, так і в колишньому СРСР.

Ірина вийшла у гарній вишневій вечірній сукні зі шлейфом. На додачу глибоке декольте та відкрита спина викликали схвальні оплески. Висока худорлява Ірина із зачіскою «паж» виглядала дуже ефектно. Вона, звичайно, хвилювалась. Перший рядок пісні голос трохи тремтів. Та впевнене акомпанування Лариси, яка була вдягнена у блакитну сукню з відкритими руками, зробив свою справу. Уже наступний рядок Ірина співала з явною насолодою. Її голос був чимось схожий до неповторного голосу Анни Герман. Такий же мелодично-ліричний. Не даремно дуже досвідчений професор Сердюк запропонував у польському Сопоті виконувати саме польську пісню. Та блискучий виступ мало не зірвався. На останньому акорді в акордеоні засіла клавіша! Ірина і глядачі цього не помітили. Зал зірвався аплодисментами. Ірині і Ларисі принесли квіти. А Лариса не сміла підняти голову. Композитор Матецький хоч теж аплодував, та легенько помахав їй пальцем.

Коли дівчата зійшли зі сцени і сіли на свої місця, до них підійшов розчервонілий Михась у цивільному одязі. Обом вручив по гарному букету білих троянд і привітав з чудовим виконанням.

- Іра, це і є поліцейський Михась, - познайомила їх Лариса.

Співачка уважно подивилась на хлопця, який не відривав захопленого погляду від Лариси, і рішуче подала йому руку.

- Дуже вдячна, що ви вчора так виручили мою подругу.

- Це ж мій обов'язок. А зараз я запрошую вас пройтись по нашому неповторному місту, - сміливо запропонував Михась, - Адже ваш виступ закінчився. Результати оголосять лише завтра.

- Ви з Ларисою можете іти. Мені дуже цікаво послухати інших виконавців. Мають співати француз, потім італійка, іспанець. Акордеон до готелю віднесу сама.

Зраділа Лариса схопилась з місця і вони з Михасем вибігли на сонячну вулицю. Натовп з площі біля Палацу майже розійшовся. Виступи з фестивалю транслявали по гучномовцю. Але росіянки уже виступили і російським туристам слухати других стало не цікаво. З інших країн, напевне, людей було зовсім мало.

- Я тобі покажу найкращі місця, - Михась взяв дівчину за руку, купив шоколадного морозива і повів до моря.

Невелике місто Сопот постійно налаштоване на велику кількість

туристів та відпочиваючих. Багато парків, скверів. Скрізь гарно впорядковані клумби і квіти вздовж пішохідних доріжок та тротуарів. Чисельні мальовничі готелі. Прямо по боках міських вулиць безперервно тягнуться кафе, бари, ресторани, обставлені гарними меблями, прикрашені живими квітами та зеленню. Звідусіль лунала спокійна музика. Багато крамничок та кіосків з різнобарвним товаром, куди Лариса, незважаючи на настирні запрошення продавців, і не думала заходити. У неї було зовсім мало грошей. А ще вона пам'ятала: у Михася обмаль часу. Він мав незабаром повертатись до хворої матері.

- Дивись, який величезний аквапарк! – у захваті вигукнув хлопець. – Там може одночасно відпочивати до тисячі осіб. Давай зайдемо. Побачиш басейни, гірки, надувних великих крокодилів, бегемотів. Можна навіть покататись на водних лижах.

- Ні, краще на пляж. Так хочеться скупатись у чистій морській воді. В Одесі на більшості пляжів не рекомендують купатись. Забруднена вода. З океану у Чорне море вода не надходить. А з Дунаю, Дністра, Дніпра туди стікає багато бруду. Море майже перестало самоочищатись. На Балтиці, кажуть, ситуація значно краща.

- Саме так! Євросоюз надзвичайно дбає про чистоту рік і морів, - підтвердив Михась. – У поліції навіть є окремий підрозділ, який слідкує за чистотою та порядком на берегах річок і морському узбережжі. Штрафи за порушення великі.

На пісочному пляжі яблуку ніде впасти! Нескінченні ряди пластмасових зручних білих, рожевих, салаткових, світло блакитних з регульованими підголовниками лежаків, шезлонгів. Багато великих розгорнутих парасольок. Від недалекого лежака чулась п'яна сварка російською мовою. Лише біля самої води вузька смуга незайнятого чистого піску. Ліниві спокійні хвилі так щиро запрошують, що ноги самі несуть людину хоча б намочити ступні ніг та руки у трохи прохолодній прозорій воді.

Лариса з Михасем швиденько роздяглись, залишили одяг прямо на піску і з розгону стрибнули у море. Лариса була у вишуканому блакитному купальнику, що підкреслював гарні форми її тіла. У воді така насолода! Майже зразу знялась втома. Лариса, звичайно, стомилась від нервового напруження на фестивалі. А ще додався невдалий фальшивий останній акорд при виконанні пісні. Ірина не повинна була його помітити. Адже зосереджувалась на фінальних

нотах. А ось голова журі Матецький помітив. Не даремно легенько помахав пальцем. Не показово, а якось ніби вдаряючи по столу. Не підеш же розповідати йому, що акордеон загубили в аеропорту і могли кидати як попало. А ще інструмент впав на асфальт перед входом до Палацу мистецтв. Добре, що не розбився. Ось клавіша і заскочила!

«Не буду ні Ірині, ні професору Сердюку про це говорити. Я на їх місці дуже образилась би. Так довго репетирували і на тобі – підвела клавіша! Впродовж всього виконанні пісні, слава Богу, не засакаувала. А тут сталась якась напасть. Може сильніше на неї натиснула? Чи від хвилювання могла натиснути одночасно дві клавіші поряд? Я ж перевіряла роботу акордеону перед виступом. Все було гаразд. Ну ніби втрутилась якась потойбічна сила! Хтось із учасників пісенних змагань міг нам наврочити, побажати невдалого виступу. Цей негативний сигнал зосередився на моїх пальцях та й на роботі акордеону. Адже є люди, що володіють гіпнозом. Могли навіть вплинути на саму Ірину. Та вона ніби у жодному рядку не сфальшивила. Але що зараз про це думати! Назад виконання не повернеш. Ось як чудово відчуваєшся у морі! А ще поряд такий спритний, трохи засмаглий Михась. Так і кружляє навколо. Не дозволяє нікому приблизитись. Людей же купається багато. Просто не відводить від мене очі. Від його погляду вся квітнеш і збуджуєшся. Невже я така гарна? У консерваторії один Дмитро на мене задивлявся. Але погляд Михася зовсім інший. Ніби проникає у душу. Очі аж світяться. Може поляк закохався? І мені це дуже імпонує. Та показувати йому у жодному разі не можна. А то ще почне цілуватись».

- Як балтійська вода? Сподобалась? – запитав Михась.

- Просто чудова! Так знімає втому. Ніби купаєшся у мінеральній воді. Напевне тут вода більш солоня. Чорне море тепліше і не так тонізує. Не дарма сюди приїжджає стільки росіян. У них же є багато морських курортів. Та тут, видно, вода чистіша. І сервіс набагато кращий. Он які гарні лежаки та шезлонги. Музика не галасує, як у одеській Отраді, чи Аркадії. А тихіша і лагідніша. Та я починаю ніби трохи мерзнути. Давай виходити з води.

- Добре! Я ще пару раз занурюсь. А то на моїй службі на море часто не поїдеш. За все літо був лише один раз.

«Жодного слова не сказав, що потрібно повертатись до хворої матері. Ще полежала б на піску. Та не буду його затримувати».

Михась вибіг з води. Подивився на годинник.

- Будемо одягатись. Ти ж, напевне, з самого ранку нічого не їла? А я лише пригостив тебе морозивом. Підемо до кафе.

- Дякую. Мені потрібно іти до Ірини. Образиться, що залишила її одну у незнайомому місті.

- По дорозі до тролейбусної зупинки я покажу тобі кривий будиночок. Такого ніде не побачиш. Це тут одне з визначних місць. Там завжди багато туристів.

Кривий будиночок дійсно виглядав дуже незвично. Добре розмальований, з гарним дахом та новими пластиковими вікнами і дверми з рамами під колір дерева. Але весь якийсь зморщений, перекошений, хвилястий. Ніби ось-ось мав розвалитись.

- Він що, аварійний? – запитала дівчина.

- Ні, спеціально такий побудували, щоб здивувати туристів, - розсміявся Михась.

Часу затримуватись біля будиночка не було. На тролейбусній зупинці Михась сказав, що завтра зустріне дівчат в аеропорту. Коли підійшов тролейбус, хлопець раптом поцілував Ларису в щоку і вскочив до машини. З вікна помахав рукою. У Лариси перехопило подих. «Ми ж знайомі менше доби! Невже я йому так сподобалась? Звичайно, на мене хлопці завжди заглядаються. У селі Стась, старший на два роки, ще десятикласницею мене цілував і жодному хлопцеві не давав підійти. Обіцяє купити квартиру і одружитись. А коли біля будинку культури іноді грала на акордеоні, хлопці не відходили від мене. Може із-за акордеону і Михась захопився мною? Невже у такого статного гарного офіцера поліції до цього часу немає тут дівчини? Просто не віряться. Зовсім не буду про нього думати. А то ще сама закохаюсь. Тоді будуть одні страждання. Завтра полетимо додому і про все забуду».

У готелі Ірина зразу ж пристала з розпитуваннями про Михася. Куди ходили, що бачили, чи були у ресторані?

- У ресторані не були. Лише покупались та трохи пройшлися по місту. У Михася ж зовсім мало часу. Потрібно було повертатись додому до Гданська приглянути за хворою матір'ю.

- І ти повірила? Напевне поспішав до якоїсь Стешки. Я колись зустрічалась з політехніком Борисом. Так цілував і клявся у коханні, що аж дерева поряд в'яли, коли слухали. Я, дурна, майже повірила. А потім якось бачу іде ввечері по Дерibasівській з білявкою, щось жваво розповідає, пригортає і цілує. Звичайно, я

догнала їх і схопила Бориса за комір. Він оглянувся, зразу онімів і весь зіщулився. Зменшився майже вдвоє. А потім як дремене у напрямку до Приморського бульвару. Білявка нічого не сказала. презирливо подивилась на мене і пішла спокійно далі. Мені стало так боляче і соромно. Пройшов майже рік, а я до цього часу не можу заспокоїтись. Так що дивись, дівко, щоб цей Михась теж тебе не обдурив.

- А я й ні на що не надіюсь. У мене ж є Стась. Просто порозмовляла з хлопцем, якому сподобалась. Обіцяв завтра зустріти нас в аеропорту. А що було на фестивалі? - поміняла тему Лариса.

- Дуже сподобався виступ французького співака. Гарна мелодія, незвично колоритний тенор. Так впевнено і вільно поводив себе на сцені. Думаю – буде одним з лауреатів фестивалю. А я була трохи скута. Потрібно більше виступати на концертах в незнайомих залах. Ми ж лише раз на рік в День міста беремо участь у концерті в оперному театрі. А то все більш у клубі моряків, своїй консерваторії та обласній філармонії. Звідки тоді прийде впевненість? Повернемось додому і скажу про це Сердюку.

- Ти теж дуже гарно виступила! Он як зал вибухнув оплесками. Нікому так не аплодували. Навіть голова журі Матецький встав за столом. До цього жодного разу не вставав. Хіба французу так аплодували?

- Аплодисментів, звичайно, було менше. Та журі вирішує не по кількості аплодисментів, а по якості виконання.

- Не хвилюйся. Ти була на висоті. А зараз давай підемо десь повечеряємо. А то крім свого особливого чаю з бутербродом, напевне, більше нічого сьогодні й не їла?

Вони вийшли з номера і запитали у адміністратора, де можна повечеряти. Той сказав, що поряд є непогане кафе. Ще раз нагадав, що їм краще розмовляти українською мовою.

- А я в Одесі від української відвикла, - сказала Ірина Ларисі уже надворі, - І чому саме українською? В аеропорту нас добре розуміли російською.

- Він мені уже вдруге про це нагадав. Тут же навколо повно росіян. Але поляки, каже, краще розуміють українську. А ось і кафе. Дослухаємось поради адміністратора і повечеряємо тут.

У кафе було людно. Та коли вони звернулись українською мовою до офіціанта, столик їм зразу знайшли і швидко подали

салат, суп з риби і каву. За столиком поряд невдоволений молодик звернувся до офіціанта російською мовою:

- Я майже пів години чекаю, щоб мене обслужили! А ці дівчата тільки що зайшли і уже їдять. Я дочекаюсь вечері?

- Зараз до пана підйдуть. Ви ж нічого, крім горілки, не замовляли, - відповів офіціант і десь зник.

Наші дівчата уже приступили до кави, коли до них підійшов офіціант і запитав, чи не бажають ще чого. А до сусіда-молодика так нічого і не принесли. На столику у нього стояла лише пляшка горілки. Молодик встав і з пляшкою та чаркою в руках підійшов до столика дівчат.

- Хочу разом з вами повечеряти, - звернувся фамільярно, сів за їхній столик, налив собі чарку горілки, випив і потягся виделкою до залишків салату.

Ірина покликала офіціанта, щоб розрахуватись. А молодик росіянин налив другу чарку і випив. Закушувати йому було уже нічим. Він витер губи рукою і знову налив чарку. Коли дівчата піднялись, щоб вийти, молодик голосно:

- Ви не хочете зі мною випити? Зневажаєте? Ви, поляки, взагалі відноситеся до нас, росіян, як до нікчем! А хто вас годує стільки років, як не росіяни? Якби ми не приїжджали на ваше балтійське узбережжя, ви б ходили по світу з простягнутою рукою. Голодранці! Я зараз покажу вам кузькину мати!

Росіянин схопив пляшку і запустив її в офіціанта. Той ухилився. Пляшка попала у барну стійку, де стояли спиртні напої. Почувся брязкіт битого скла. Роздратований бармен мовчки вистрибнув із-за стійки і кинувся на росіянина. До них підбіг офіціант. Почалася бійка. Через пів хвилини у бійку встряли ще декілька чоловіків. Одні підтримували росіянина, інші – поляків. Поляків у залі було значно менше. Почав розлітатись по кафе посуд, столи, стільці. Відвідувачі повибігали на вулицю. З вигуками: «Бий поляків», «Ми завжди перемагаємо!», «Ура! Наша взяла!», - росіяни виштовхнули поляків за двері. В кафе майже усі меблі були перекинуті, розбиті. Стояв страшений безлад.

Та наші дівчата уже цього не побачили. Вони на самому початку бійки пішли до готелю.

- Оце так повечеряли! – з осудом Ірина. – І поліції тут не видно. Що ці росіяни собі дозволяють? У нас в Одесі вони теж поводять себе дуже нахабно. Ніби з метою їх стримування

створено громадську організацію «Російський блок». Багато студентів до «Блоку» уже примкнуло. Мені теж запропонували туди вступити. Ти нічого про це не чула?

- У нас в селі бували бійки. Але щоб у кафе! - взялась за голову Лариса. – Такого ніколи не спостерігала. А про «Блок» щось говорили у нашій групі. Та мені зараз не до політики. Ніяк не можу скласти екзамен з «Музики народів стародавнього світу».

- Якщо тут у Сопоті займемо одне з призових місць, - старалась розрадити подругу Ірина, - то екзамен зарахують автоматом. У мене теж є один «хвіст». Надіюсь на Сопот. Потрібно налаштувати всю нашу внутрішню енергію, усі думки на успіх у фестивалі. Тоді перемога обов'язково прийде! Зараз вкладаємось у ліжка і спробуємо все так зробити.

За день було стільки вражень, що дівчата дійсно стомились. Особливо Лариса. Не виспалась. Акордеон мало не розбився. Дуже розхвилювалась, коли клавіша застрягла. А ще зустріч з Михасем. З ним, здається, відпочивала. І покупалась, і місто трохи подивилась. Та голову підсвідомо не покидала думка, що вона щось робить не так. Навіщо зустрічатись з іншим хлопцем, коли у неї є Стась? Стася вона давно знає. Він свій, сільський, надійний. Постійно каже, що кохає. З ним домовились, що незабаром поберуться. А хто такий Михась? Дуже приємний, ввічливий поліцейський. Так пристрасно дивиться у вічі. Більше нічого. Чому ж тоді вона з хвилюванням постійно думає про нього? Із завмиранням у серці згадує, як він поцілував її у щоку. Він усім виглядом показує, що закохався. Мати хвора, а прийшов на фестиваль, приніс квіти, запросив на пляж, показав місто. Обіцяв завтра зустріти в аеропорту. І все це без всякого наполягання. Ніби так і повинно бути. Ніби вони знайомі з ним не один день.

З такими думками дівчина заснула, так внутрішньо і не налаштувавшись на успішний виступ у фестивалі. Навіть забула про це. Прокинулась лише пізно вночі від якихось криків у коридорі. Ірина спала «мертвим сном». А Лариса не витримала і виглянула з номера. Побачене і розсмішило, і вразило. Посеред коридору на підлозі в одних трусах сидів п'яний молодик, який у кафе жбурнув пляшку в барну стійку. Адміністратор ще з одним чоловіком старались його підняти і поставити на ноги. Та у них нічого не виходило. Молодик вигукував, пручався, видирався з їх рук і знову опинявся на підлозі. Нарешті його підняли і заволокли

до номера. Вигуки припинились.

Дівчина знову лягла у постіль. Та спати уже не хотілось. Згадала, як вони зі Стасем зустрічались у селі. Стась після школи працював у райцентрі на меблевій фабриці. На суботу і неділю приїжджав до села. Ларисі було дуже приємно, що хлопець запрошував її увечері на дискотеку до будинку культури, танцював лише з нею і потім проводжав додому. Через деякий час вони уже цілувались. Стась запевняв, що кохає її, напевне, хотів чогось більшого, та Лариса не дозволяла. Коли його послали до Польщі вивчати виробництво нових меблів, Стась запевнив, що заробить грошей і вони одружаться. З Польщі уже майже два роки не повертається. Час від часу телефонує і запевняє, що незабаром зустрінуться. Чи кохала вона Стася? Навіть сама собі дівчина не могла дати на це питання відповіді. Так, з ним було затишно, надійно, весело. Та чомусь жодного разу квітів не приносив. На Восьме березня, чи день народження – лише плитку шоколаду. А хвалився, що заробляє непогано. Гарно одягався. Дорога куртка та кросівки, дорогі цигарки. У більшості дівчат таких залицяльників не було. Хлопці після школи виїжджали з села на заробітки і зрідка лише навідувались до батьків уже з нареченими, чи були навіть одруженими. Тому Лариса і не думала про іншого хлопця. А коли поступила до Одеської консерваторії, то на першому курсі було багато занять. Потрібно було самому готувати собі їжу. Адже стипендії катастрофічно не хватало. Батьки грошей прислали мало. Та хотілось виглядати не гірше інших. У групі було більше половини дівчат. І бути серед них «сірою вороною» Лариса ніяк не хотіла. Просити грошей у Стася не наважувалась. Адже він збирав на квартиру. Тому поступово почала шукати якийсь підробіток. То Снігурочкою з Дідом Морозом ходила, то на новорічній вечірці за гроші грала. А потім на Різдво колядки, щедрівки. Грала на акордеоні вона дуже гарно. Запрошували її і на студентські весілля. Ось поїхала з Іриною на пісенний фестиваль у Сопот. Для консерваторії було престижно, що студенти беруть участь у міжнародному заході. Тому профспілковий комітет виділив деякі кошти, батьки допомогли. А ще ж вона одержала наперед за два місяці літню стипендію. Про те, на що житиме з першого вересня, вона не думала. Адже, якщо не складе екзамен з музики народів стародавнього світу, то стипендії взагалі не буде. Та вона якось переб'ється. Головне: молода, здорова, гарна дівчина. Михась не

даремно до неї причепився.

Вранці дівчата щось перекусили у кафе при готелі і зразу ж пішли до Палацу мистецтв. За програмою фестивалю результати повинні були оголосити о чотирнадцятій годині. Але все могло змінитись. А ще хотіли послухати виступи інших учасників.

Не встигли відійти від готелю, як Ларисі зателефонував Михась.

- Як пані спала? – почувся приємний голос.

- Дякую! Та спала не дуже добре. П'яний росіянин серед ночі своїм криком розбудив готель. Потім ледве заснула. Цей росіянин нам вчора у кафе ледь не завадив повечеряти. А як твоя мати чувається?

- Мати випила пігулки і до ранку не просипалась. Я уже давно на службі. А росіяни часто і в аеропорту порушують порядок. Іноді ще у літаку напиваються спиртного до безтями і їх приходиться з літака майже виносити. Дуже некультурний і нахабний народ. Тут їх поки що терплять лише тому, що дають людям заробити. Та навіщо ми про них? Ви коли маєте звільнитись?

- О чотирнадцятій годині повинні оголосити результати.

- Впевнений: ви будете серед лауреатів. Ірина дуже гарно співала. А ти ще краще акомпанувала. Очей не відірвати!

- Не перехвали мене. А то зазнаюсь і задеру носа. Ми уже заходимо до Палацу мистецтв. Коли все закінчиться, я тобі зателефоную.

- З нетерпінням чекатиму!

«Михась за нас хвилюється. А Стась знає, що ми другий день у Польщі і жодного разу не подзвонив. Можливо, надзвичайно зайнятий по роботі. Кажуть, наші заробітчани працюють тут дуже важко на самих непрестижних роботах. Не просто даються ці заробітки на тваринницьких фермах, у теплицях, підсобниками на будівництві. Там, куди не поспішають іти працювати місцеві жителі. Та міг би знайти вільну хвилинку і поцікавитись, як ми чуваємось у чужій країні. Оголосять результати виступів і сама йому зателефоную».

Надворі хмарилось. На море люди не поспішали. Тому Палац мистецтв був заповнений вщент. І знову більшість росіян. Вони голосно сміялись, перегукувались, чуваючи себе як вдома. Дівчата ледве знайшли місця майже на останньому ряду зали. Поряд сиділо двоє хлопців. Вони зразу ж настирно запропонували познайомитись. Лариса не витримала, піднялась з місця і стала у

боковому проході. За нею встала Ірина. Та один з парубків схопив її за руку і намагався посадити собі на коліна. Дівчина грубо відштовхнула нахабу і вийшла до подруги. Хлопці розсміялись.

- Пішли ближче до сцени, - запропонувала Лариса.

Звичайно, місьць там не було і дівчата постояли з годину, поки двоє чоловіків середнього віку не запропонували їм сісти на свої місця. Виступи учасників були не дуже яскравими. Та потрібно було дочекатись кінця фестивалю. Чекування було хвилюючим. Адже вкладено багато сил у репетиції та підготовку

Коли журі оголосило півгодинну перерву для підведення підсумків, дівчата нікуди не виходили і стали свідками, як двоє росіян доказували сусідам, що переможницею стане їхня співачка. Їм ніхто не заперечував. Але по вигляду сусідів було видно, що вони з росіянами далеко не згодні. Так воно й стало.

Нарешті на сцену вийшов голова журі Тадеуш Матецький. Туди ж запросили підняти учасників фестивалю. Зала затихла у тривожному очікуванні. Матецький з переможним виглядом оголосив лауреатів, вручив їм свідоцтва і конверти з грошовими преміями та квіти.

Перший лауреат фестивалю - французький співак. Другий лауреат – Ірина. Третій – співачка з Італії.

В залі стало творитись щось неймовірне. Лариса підбігла до сцени, дочекалась, поки зійде звідти Ірина і кинулась їй на шию. Дівчата цілували одна одну і стрибали у захваті від радості і щастя! Багато людей стоячи аплодувало лауреатам. Росіяни ж були надзвичайно обурені таким несправедливим, на їх думку, рішенням, голосно свистіли та тупотіли ногами. Матецький хотів ще щось сказати, але у страшному галасі його не було чути. Він махнув рукою і зійшов зі сцени.

Лариса уважно розглянула свідоцтво лауреата. Там золотими буквами було написано прізвище Ірини і трохи нижче – прізвище Лариси. Дівчина подумки була дуже вдячна професору Сердюку, що саме її вибрали акомпаніатором, що багатоденні репетиції не були даремними. Лише тепер вони з Іриною полегшено зітхнули. Дівчата на вулиці розкрили конверт з грошовою премією. Три тисячі доларів! Ірина зразу ж половину віддала подрузі.

Зателефонував Михась.

- Мені пощастило по телебаченню подивитись нагородження лауреатів фестивалю. Щиро вас вітаю! Я вірив у вас! Цілую обох! –

лунав у трубці радісний голос поляка.

- Ми майже не надіялись на успіх, - відповіла розквітла Лариса.- Ти привітав нас першим. Так вдячні тобі за підтримку!

- Ваш рейс о двадцять першій годині. Якщо мене нічого не затримає, то десь о вісімнадцятій годині ми з товаришем заберемо вас патрульною машиною. Я ще зателефоную.

Часу залишалось мало. Дівчата лише пройшлись центральною вулицею, де височіли два чудові костели, та знаходилась невиразна ратуша. Більш нічого примітного не побачили. Крім нескінченних різноманітних кіосків, крамничок, відкритих кафе, ресторанів. Купили невеличкі подарунки: кольорові магнітики та по срібній цепочці з кулоном, по яскравому браслету. Лариса матері - шарф, батькові і професору Сердюку – по гарному брелку для ключів. А в дорогу – пиріжків з яблуками. І зразу ж по одному зголоднілі дівчата з'їли.

Речі у готелі зібрали швидко. Незабаром зателефонував Михась:

- Ми за вами уже їдемо. Будемо хвилин за десять.

- Це Михась. Заберуть нас машиною., - зраділа Лариса.

- Невже ти йому так приглянулась? - задрісно Ірина. – Просто не віриться, щоб такий видний хлопець не попав на гачок якійсь Франечці. У нього уже й діти можуть бути. А вдає з себе закоханого. Будь, дівко, обережною.

- З мене корона не впаде, якщо лишній раз посміхнусь. Я ж йому жодної надії не подаю. А хоче залицятись, то це його справа. Може йому подобається спілкуватись з гарними панянками. Видно, не перевелись на землі лицарі. Проведе на літак і про все забудемо.

- Знайшла зараз лицаря! Он твій Стась навіть не зателефонував. Він же знає, що ти зараз у Сопоті?

- Звичайно знає. Я йому ще з Одеси сказала, коли прилітаємо до Гданська, і коли відлітаємо назад. Обіцяв зателефонувати. Може дуже зайнятий, або ще щось трапилось, - потупила голову посмутніла Лариса.

- Усі вони зайняті іншими дівчатами, коли нас немає поряд.

Михась постукав у двері, зайшов з двома великими букетами квітів, чемно поклонився і подав квіти спочатку Ларисі, а потім Ірині. Хлопець був у формі поліцейського. Стрункий, ладний. На паску з одного боку кобура, напевне, з револьвером, з другого - ще чимось наповнений чорний гаманець. Ірина вперше бачили його у такому вигляді і не могла відвести погляд.

- Реєстрація на рейс ще не скоро. Запрошую вас у Гданськ до ресторану. Там відзначимо ваш успіх. - майже з порогу Михась.

- Може просто посидимо у кафе? Щоб на літак не запізнитись, - дивлячись на Михася, скромно запропонувала Лариса.

- Якщо такий файний пан запрошує до ресторану, то чого не піти, - випередила хлопця і усміхнулась на всі зуби Ірина.

«Вона забула, що у Михася хвора мати, - здогадалась Лариса, - а то погодилась би й на кафе. За ресторан же платити дорого. Ми, студенти, до ресторанів не звичні. Я уже два роки навчаюсь у консерваторії та в ресторані лише один раз грала на якійсь вечірці. Дали поїсти, але ж я не платила. Може Іра хоче перевірити наміри Михася? Хороший залицяльник для дівчини не поскупитьсь».

У патрульній машині познайомились з іншим поліцейським. Білявий веселий Вацек, що сидів за кермом, був трохи старший від Михася. Він весь час загадково поглядав на Ірину.

- Зараз покажу вам, як їздять поліцейські, - розсміявся Вацек.

Він круто, з порушенням правил руху розвернув у зворотному напрямку авто, увімкнув пробліскові поліцейські вогні і вони на великій швидкості, обганяючи інші машини, помчались до Гданська. Сильний вітер в автомобілі розвівав волосся на головах дівчат. Розкішна зачіска у Ірини зовсім порушилась. Та вона на це зовсім не звертала уваги. А Лариса знову дивувалась, яка гарна автомобільна дорога. Жодної вибоїни. Чітка розмітка смуг руху. По узбіччях неглибокі рівчаки для збору дощової води. Обсаджено невисокими деревами. Постійно дорожні знаки, що вказували на обмеження швидкості, повороти до населених пунктів, відстань до Гданська. Пригадалась дорога від їхнього села до райцентру. Колись була асфальтована. Та її дуже давно не ремонтували. На кожному кроці ями. Після дощу їхати взагалі небезпечно: всі вибоїни залиті водою, їх не видно, можна потрапити в аварію. Зимом дорогу не очищають. Лише після потужних вантажівок можна якось проїхати легковиком. Рейсового автобусу немає, маршрутки ходять дуже рідко.. Майже десять кілометрів приходилось іти пішки. Лариса ще школяркою училась заочно у районному музичному училищі. Часто добиралась з акордеоном до райцентру і ту дорогу добре пам'ятала. Аж здригнулась від згадки.

Гданськ зустрів різнокольоровими багатоповерхівками. З дороги проглядаються довгі морські причали з високими потужними порталними кранами. У місті багато зелені. Чисельні гарно

оформлені торговельні та офісні центри. До самого неба стрімко тягнуться стародавні похмурі костели.

«А в Одесі на Соборній площі лише з десять років тому побудували чудовий Преображенський собор, - пригадала розповідь професора Сердюка Лариса. - Його більшовики колись повністю зруйнували. Площу перейменували. Тепер будівлю на тому ж самому місці відновили. І площі знову повернули стару назву. Повернули колишні гарні назви і більшості вулиць міста: Нова Аркадійська, Преображенська, Решельєвська, Арнаутська, Французький бульвар!»

- Ось ми і приїхали, - повернув голову до дівчат Михась. - Звідси до аеропорту зовсім близько. Часу в нас вдосталь.

Вони залишили машину і через п'ять хвилин усі четверо уже сиділи за столиком у незвично оформленій, круглій, затишній залі ресторану. Посередині приміщення розмальовану стелю підпирає конусна колона, на якій знизу по периметру розміщені різноманітні фігурки тварин. Вище висять блискучі духові музичні інструменти. Ніби ось-ось починуть на них грати. У підніжжя колони горить вогонь у граціозному каміні.

Офіціант швидко приніс пляшку шампанського, наповнену яблуками та мандаринами вазу, фруктові салати, якісь м'ясні блюда. Потім майстерно відкоркував шаманське і спритно налив у келихи. Шампанське пінилось, але через край не переливалось.

- Пропоную випити за чудовий успіх українських дівчат, - підняв келих Михась, - Я переглянув в Інтернеті - у багаторічній історії фестивалів Сопота лише одного разу лауреатом в далеких сімдесятих роках була українка Софія Ротару. Щоб сьогоднішній успіх українці закріпили і в майбутньому.

- Такого вдалого виступу могло і не бути, - притуливши келих до губ, сказала Ірина, - якби не чудовий акомпаніатор Лариса. Вона так інтерпретує мелодію пісні, що співакці уже нічого робити. У неї природний талант акомпаніатора. Наш знаменитий професор Сердюк перебрав декількох дівчат, що грають на фортепіано. Та зупинився саме на Ларисі. Акордеон у її руках зачаровує. Пропоную випити за мою подругу Ларису.

Випили за розквітлу у посмішці Ларису. Потім за дружбу польського і українського народів.

- Історіографія часів Радянського Союзу, - сказав Вацек, - перевернула все з ніг на голову і змальовувала наші відносини

ворожими. Але саме Росія була безпосереднім ініціатором трьох розподілів Польщі. Вона знищила Реч Посполиту і гнобила як польський, так і український народи. Я читав багато польських, українських, великобританських старих і сучасних публікацій з цього питання і зрозумів: у наших народів багатовікова плідна спільна історія. Ми були в одній державі. На півдні запорожці захищали нас від нападів кримських татар і турків. Воювали проти них та проти Московії разом. За це Польща надсилала козакам платню. Коли польський король з якихось причин не міг заплатити, козаки ремствували і час від часу повставали проти Речі Посполитої. Потім знову все залагоджувалось. Останній розбрат стався під час Другої світової війни, коли СРСР разом з гітлерівською Німеччиною знову розірвали Польщу.

Та не будемо про сумне. Польща давно в Євросоюзі. Мені здається, що більшість української молоді теж прагне до цього.

- На Україні проживає багато поляків, - додала Лариса. – У нашому селі їх більше десяти родин. Живемо дуже мирно. Ніхто не відрізняє, що це поляк, а то – українець. І земельні паї однакові, і пенсію та соціальні виплати нараховують за одними законами. Є змішані сім'ї. У Вінниці давно відкрили польське консульство для вирішення різних питань. Є польське культурне товариство.

Михась глянув на годинник:

- Нам пора до аеропорту. Уже почалась реєстрація.

Лише дівчата стали в чергу на реєстрацію, як Ларису хтось схопив за руку. Вона вирвала руку і різко повернулась – а то Стась! Від подиву не встигла навіть щось сказати. Та Стася за комір уже відтяг Михась:

- Що пан хоче від дівчини? Прошу пана документи!

- Михасю, це ж Стась!

- Який Стась? – не зрозумів поліцейський. – Документи!

- Він з нашого села, - наполягала тихо Лариса. – знає, що я у Сопоті і сьогодні відлітаю з Гданська додому.

Та Михась уже цього не чув. Він повів Стася до поліцейської кімнати. Лариса розгубилась. Але ж поряд була Ірина.

- Чого стоїш? Пішли швидше за ними, - рішуче взяла речі до рук подруга, - а то запізнимось на літак.

Коли дівчата зайшли до кімнати, Михась уважно переглядав документи Стася.

- У пана прострочена віза! – поліцейський до Стася, - Чому ви

зараз знаходитесь на території Польщі?

Стась щось промимрив і замовк.

- Михасю, це хлопець з нашого села. Тут давно працює.

Відпусти його, будь ласка, - знову Лариса.

Михась уважно подивився на Ларису, потім – на Стася.

- Що робите у Гданську? Чому хапали Ларису за руку? Може хотіли гаманця поцупити? – до хлопця.

- Хотів провести дівчат додому, разом з ними маю летіти до Варшави, - нарешті виразно відповів Стась.

- Покажи квиток, - поліцейський.

Стась протяг квиток. Михась уважно переглянув і повернув квиток та документи.

- Дякуйте Ларисі, що не затримую. Ідіть швидше на реєстрацію. І візу обов'язково потрібно продовжити.

Уже в літаку Стась пересів до Лариси.

- Звідки цей поліцай тебе знає?

- Випадково познайомились на фестивалі у Сопоті.

- Так близько познайомились, що мене з простроченою візою не затримав? Його ж за це можуть наказати.

- Звідки я знаю, чому відпустив! Повірив, що ти тут працюєш. Поляки взагалі до нас добре ставляться.

- З ним цілувалась? – ревниво наполягав хлопець.

- Ти що, здурів! – відхитнулася Лариса.

- Він так ніжно розмовляв і майже Ларисочкою тебе називав.

- Може ти хочеш посваритись? Так і скажи. Замість того, щоб привітати нас з другим місцем на фестивалі, ти влаштуєш допит.

- Ви стали лауреатами? Чого ж ти мовчала?

- Хіба ти дав сказати. Вперше українці вийшли на призове місце у такому престижному конкурсі. Ірина чудово проспівала польську пісню. Весь зал був у захваті. Знаєш, як нам аплодували! Михась приніс два великих букети.

- Знову цей Михась! Він що, від вас не відходив?

- Привітав і побіг на службу, - сказала неправду дівчина.

- А в аеропорту чого вас проводжав?

- Він там працює. І добре. А то інший тебе затримав би. Чому ти не зателефонував?

- Хотів зробити тобі сюрприз!,

«От був би сюрприз, - подумала дівчина, - якби Михась поцілував на прощання. Могло дійти до бійки! Стась дуже запальний. У

селі один раз бився із-за мене. З ким – не сказав. Ходив з синяками і тримався за ребра. Тоді я й повірила, що він мене любить. Тепер ось ревнує до Михася. Але навіть однієї квіточки не приніс до аеропорту. Ми ж давно не бачились. Хіба його можна порівняти з Михасем? Той галантний, ввічливий. Які квіти дарує! До ресторану запросив. Добре, що ми обмінялись номерами телефонів. Впевнена – зателефонує. Я уже чекаю його дзвінка!»

Лариса непомітно для себе задрімала і відкрила очі, коли шасі літака торкнулись при посадці до злітної смуги аеродрому.

- Уже прилетіли? – звернулась до Стася.

- Прилетіли, - невдоволено пробурчав хлопець, - і майже не поговорили. Через дві години ваш літак на Одесу. Коли тепер зустрінемось? Мені ще тут потрібно попрацювати. З Варшави добиратись вранці автобусом майже двісті кілометрів. До ранку прийдеться просидіти в аеропорту.

- Ти що, і не поспав?

- Хіба тут поспиш. Позаду якийсь дідуган весь час хропів. Як тебе не розбудив, не розумію.

- Ми з Іриною розхвилювались за цю добу. Погано вночі спала. Тому і не прокинулась. Вдома відісплюсь. Ти, Стасик, не гнівайся. Приїдеш з Польщі, тоді і наговоримось.

В аеропорту через годину зареєструвались, навіть кави не випили, поцілувались зі Стасем і – на Одесу.

- Він у тебе якийсь недолугий, - це Ірина, - навіть морозивом не пригостив. Ми свої долари й не думали тратити. Вони в Одесі нас добре підтримають. А Стась міг до кафе запросити? Вважається твоїм нареченим.

- Знаєш, я починаю в ньому розчаровуватись. Особливо після спілкуванням з Михасем та Вацеком. От з такими хлопцями хочеться зустрічатись. Жаль, що ти з Вацеком не встигла пофліртувати. Просто не було часу. А то і потанцювали б.

- Ти так захопилась Михасем, що й не помітила, як Вацек під столом натискав на мою ногу. Правда. не взяв він у мене номер телефону. А я чомусь не наважилась сама у нього попросити. З хлопцями я взагалі смілива. Та тут, не розумію, чого стрималась. Будеш розмовляти з Михасем і запитаєш телефон. Запросимо цих поліцейських прилетіти до Одеси. Не знаю, як Вацек, а Михась обов'язково прилетить. Запав на тебе поляк. Навіть Стася відпустив, хоч повинен був затримати.

- Він мені теж сподобався. Простий, відвертий, не скупий. Головне - не одружений. Має сестру і хвору матір. Може саме із-за матері і не зустрічається з якоюсь дівчиною. Правда, служба небезпечна. Поліцейські завжди на передньому краї в боротьбі зі злочинцями. Та через декілька років одержить підвищення по службі. Там повинно бути безпечніше.

- Звідки ти знаєш, що одержить підвищення?

- Такий хлопець не затримається на низькій посаді.

- А я про Вацека зовсім нічого не знаю. Та він так відверто дивився у вічі, що хочеться вірити: хороший хлопець. Ніби теж не одружений. Обручки, у всякому випадку, на пальці немає. В розмові з Михасем наполягатимеш: Іра теж хоче побачитись з його товаришем Вацеком.

- Ти звернула увагу, як їм обом підходить поліцейська форма? – ніби продовжувала розглядати хлопців Лариса. – Вона у поляків значно гарніша, ніж у наших міліціонерів, та й краща від військової. Обидва підтягнуті, мужні. А як Вацек спритно керував авто! Нам просто повезло, що познайомились з ними.

Та якщо довго нахвалювати одну й ту ж ситуацію, то це може призвести до значного погіршення в іншій. Не встигла Лариса закінчити останню фразу, як пролунав гучний гуркіт і літак сильно струснувся. Потім знову струс. На декілька секунд почало зникати світло. Через хвилину по бортовому радіо пролунало повідомлення стюардеси, що літак попав у грозовий фронт. Пасажирів просили зберігати спокій. Гроза ніби мала швидко закінчитись. Дівчата в ілюмінаторах побачили майже поряд з літаком блискавки. Спалахи від них було видно і в самому салоні літака. Час від часу чулися страхітливі розголоси грому. Літак то гойдало з боку в бік, то він ніби провалювався у глибокі ями. Лариса звернула увагу, що сусідка на передньому кріслі почала молитись. У жінки здригались плечі. Відчувалось: вона плаче. Лариса повернула голову до ілюмінатора і з жахом побачила, як по крилу літака побіг вогник і зупинився біля двигуна. Через мить двигун задимів. Деякі пасажири злякано «ахнули». Літак почав повільно хилиться набік.

«Невже нам з Ірою судилось загинути у цьому літаку? – боляче закрутилось у голові Лариси. - І це після такого успіху на фестивалі у Сопоті, Боже милосердний, зжалься над нами, виручи нас! Пробач, що я майже не молюсь, рідко ходжу до церкви. Мати у мене богомільна. Вона молиться і за мене. Та я обіцяю: стану

поклоняйтесь Тобі значно більше. Хай я така грішна. А інші у чому винні? Он жіночка переді мною давно молиться. І я зараз почну «Отче наш». Мати ще змалку заставляла вивчити цю молитву. Та я нормально так її і не знаю. У школі не вчать. Тому вважала: це лише пережитки давнього минулого. Прости, Господи, і ти, Матір Божа, мене нерозумну!»

Лариса подивилась на Ірину. Та втягнула голову між плечі і нахилилась майже до колін. Її побілілі губи щось шепотіли. У салоні чувся голосний плач та лемент. Величезна пригніченість та страх пасажирів витали у повітрі. Лариса заплющила очі, перехрестилась і почала подумки промовляти молитву, слова якої, їй здалося, ніби зразу ж пригадалися. Все, що творилось у салоні, відійшло на далекий задній план, перестало для неї існувати. Вона була у якомусь трансі. Всі помисли звернені лише до могутнього Всевишнього. Вона всім єством відчувала: лише Він один в змозі допомогти врятувати життя.

Коли закінчила молитись, навколо панувала повна тиша. Дівчина поглянула в ілюмінатор. Двигун уже не димів. Літак летів рівно. У проході з'явилась стюардеса. Вона усміхалась і на возику розвозила воду та якісь кольорові напої. Лариса попросила негазованої води, випила і лише після цього глянула на Ірину. У подружки ще здригались плечі. Навколо очей великі синці. Волосся на голові скуйовджене. Вона ніби постаріла за цей час на десять років. Не кажучи одна одній жодного слова, вони обнялись. На очах у обох з'явилися сльози радості.

- Більше літаком ніколи не літатиму, - ледве вимовила Ірина. - Серця зовсім не відчуваю. Воно ніби втекло до п'ят. Нас врятувало якесь чудо. Потрібно піти до церкви поставити свічку.

На аеродромі в Одесі літак зустрічали чотири пожежні автомобілі і супроводжували його до висадки пасажирів. До салону зайшла бригада лікарів. Декілька пасажирів були непритомні. У двох зафіксували інфаркт серця. А наші дівчата поправили зачіски, підмалювали губи, вії і з посмішками, ніби нічого й не сталось, пішли до зали аеропорту чекати багаж. Та через декілька днів у Лариси почало щеміти серце. Прийшлося звернутись до лікаря.

Кінець серпня. В Одесі така спека, що плавиться асфальт. У гуртожитку консерваторії студентів майже не видно. Будівельники лише недавно завершили косметичний ремонт. У приміщеннях витає терпкий запах фарби. Їхати на два дні до батьків в село у

спекотному автобусі не хотілось. Зателефонувала матері. Сказала, що все добре, у Сопоті зайняли друге місце, приїде на вихідні якось пізніше. Потім набрала номер професора Сердюка.

- В Інтернеті я уже дивився і знаю – ви другі лауреати! - прогудів у трубці приємного тембру голос професора. – Щиро вас вітаю! Це великий успіх. Не хотів раніше вам розповідати, щоб перед виступом не наврочити. У далекій молодості я теж їздив до Сопота. Від Радянського Союзу послали лише мене одного. Прийшлося пройти «відбір» через обком комсомолу, горком комуністичної партії, хоч я і був безпартійним. Другого претендента відсіяло КДБ. Була тоді така страшна організація. У нього дід був розкуркулений у тридцяті роки минулого століття. Так талановитому внукові нагадали про діда, який винен був лише у тому, що працював з родиною біля своєї землі по дванадцять-шістнадцять годин на добу. Дід не захотів вступати до колективного державного кооперативу, так званого колгоспу. Туди потрібно було здати нажиту важкою працею свою землю, коня, корову, овець і навіть гусей.

До Радянського Союзу, де під час Другої світової війни було незаконно розстріляно більше двадцяти тисяч польських офіцерів, у Польщі відносились дуже негативно. Мене під час виступу освистали, не дали закінчити пісню і журі поставило на останнє місце. Біля Палацу мистецтв ледь не побили. Сопота й не побачив. Можливо, така невдача заставила багато працювати і досягти моїх скромних успіхів.

Та я тебе заговорив. Пробач старого. Як добралися?

- Все добре. Дякую за вітання. Ірина проспівала дуже гарно. Ми вам надзвичайно вдячні, що порадили виконувати пісню Анни Герман. Нам аплодували стоячи. Навіть журі встало. Я не чула, як проспівав переможець француз, та друге місце теж дуже добре. Я вам привезла невеликий презент. Коли можна вас зустріти.

- Ми з дружиною відпочиваємо в Ялті. Побачимось на заняттях. Ти теж відпочивай. Музиканту потрібне міцне здоров'я.

«Професор сказав, що має скромні успіхи. Адже народний артист України, співає сольні партії в Одеському оперному, виступає на українському радіо. Пропонували переїхати працювати до Києва – відмовився. Тут у нього шикарна чотирикімнатна квартира на Приморському бульварі, дача майже на березі моря в Аркадії. Їздить на «Мерседесі». Його знають не лише на Україні.

Недавно до нас приїздила група оперних співаків з канадської Оттави. Так зразу ж попросили провести їх на заняття професора. Одна канадка його поцілувала. Він особисто був знайомий з українською американкою, знаменитою співачкою Квіткою Цісик. Професор виглядає досить імпозантно. А який галантний! Не забув нагадати мені, щоб відпочила перед заняттями. Піду зараз на пляж Ланжерон. Купальник у мене не новий. Та я і у ньому виглядаю гарною. Так підкреслюються мої налиті груди, що на пляжах хлопці часто встають і пропонують зайняті ними шезлонги. Весною від одного ледве відчепилась. Пристав: «Дозвольте вас провести додому, а то таку красуню можуть по дорозі вкрасти місцеві ловеласи». Поки не назвала йому номер мобільного телефону, не відстав. Для сміху дала номер Іри. Хлопець запросив її на побачення. Коли зустрілися, юнак витріщив очі і втік. Іра вища від нього на голову! Так вона до цього часу сміється над тим хлопцем. У неї дійсно зараз немає залицяльника. Потрібно якимось допомогти подрузі. Бажано, щоб був одесит. Вона хоче залишити гуртожиток. Та й взагалі їй пора виходити заміж, чи хоч знайти бойфренда. Незабаром закінчує навчання. Можуть запропонувати поїхати на роботу у кращому разі до якогось райцентру. Я б погодилась. А вона уже зараз сказала: не поїде. Хоче співати в оперному. Та без протекції хто туди візьме! Хіба що допоможе це зайняте друге місце у Сопоті. Може й мене візьмуть до гарного оркестру. Краще, звичайно, самостійно брати участь у концертах. Швидше досягнеш успіху, якщо маєш талант. Але пробитись на такі самостійні виступи, щоб на афішах красувалось твоє ім'я, не так то просто. Потрібно бути віртуозом, або мати пробивного продюсера, з яким будеш ділитись гонорарами. Та у мене все ще попереду. Попрацюю знову на святах, Снігурочкою на Новий рік. Попаду на очі багатому спонсору і щось може вийде. А зараз здам до банку долари».

У «Приватбанку» ніякої черги не було. Долари прийняли швидше, ніж гривні. Попросили запам'ятати код карточки і нікому його не казати. А коли загубить, чи украдуть карточку, негайно телефонувати. Гроші хтось може зняти дуже швидко.

Парк імені Шевченка, за яким розташований пляж Ланжерон, знаходиться поблизу центра міста. У великому зеленому масиві недалеко від моря завжди багато людей, особливо під вечір, коли спадає спека. Городяни приходять відпочити у тіні дерев від

міської товкотнечі, подихати свіжим морським повітрям, посидіти на лавочці. Тут можна помилуватися гарними розлогими платанами, темно зеленими липами, осиками, стрункими ялинами. Звичайно, це не уманський дендропарк «Софіївка», куди Лариса ще школяркою їздила з усім класом на екскурсію. «Софіївка» - то чудовий витвір паркового мистецтва світового рівня. Не даремно євреї з усього світу відзначають одне з своїх великих свят саме поряд з «Софіївкою» Але і в одеському парку Шевченка багато різноманітних дерев, кущів і квітів. Широкі алеї обсажені трояндами, тюльпанами, мімозами, кущами жовтої акації. З весни до осені сюди виїжджає філіал міського зоопарку. А для малечі організовано декілька великих яскравих, надзвичайно галасливих атракціонних містечок. Один з колишніх одеситів подарував парку найсучасніші американські гірки. Біля них завжди велика черга бажаючих одержати гострі відчуття. А верески дівчат чути за кількасот метрів.

Лариса пройшла через весь парк. Сьогодні увечері на Центральному стадіоні, що знаходиться у парку, мав відбутись футбольний матч «Чорноморець» - СКА Одеса. «Чорноморець» грає у вищій лізі, а СКА – у першій. Та «зла доля» звела їх у матчі на Кубок України. Для міста – це велике спортивне свято. Стадіон на 60 тисяч буде переповнений. Половина одеських вболівальників багато років підтримує «Чорноморець», друга половина – СКА. Доходить до великих суперечок і навіть бійок між ними. От і зараз ці «фанати» зібрались у парку поряд зі стадіоном ще зранку.

- Ми сьогодні обов'язково покладемо вас на обидві лопатки! – кричав пискляво хлопчик років дванадцяти, - наш СКА на Кубок у вас завжди вигравав!

- У тебе, малий, ще молоко на губах не обсохло, щоб у нас виграти! – відповів молодого вигляду дядечко з чорними широкими вусами.

- А у тебе обсохло? – обурено хлопчик. – Вуса он мокрі!

- Ах ти ж малявка! Тікай звідси під мамину спідницю! А то ненароком можемо придушити.

- Я тебе придушу! Цей пацан – наш талісман, - голосно у відповідь якийсь військовий. – З ним СКА завжди виграє. Особливо у «Чорноморця». Сьогодні ваш лівий крайній буде сидіти на лаві запасних. А без нього ви дірка від бублика!

- Як на лаві запасних? – долинуло з іншого боку, - Він же у

останньому матчі показав чудову гру.

- То було майже тиждень тому, - засміявся сивий дідок. – А вчора його бачили біля ресторану «Чорне море» у компанії двох путан. Ніч з такими діваками забирає усі сили. Сказали: на тренувальну базу він повернувся під ранок. Ледве ноги волочив.

- Брехня! Наші футболісти ніколи не порушують режим. Тому в минулому році і грали на Кубок з кращими європейським клубами.

- І вилетіли у другому колі! – долинуло з іншого боку. – З такими футболістами ще далеко до європейських клубів.

- Друзі, та це ж провокація! Давайте зараз покажемо їм силу фанатів нашого «Чорноморця»!

Лариса побоялась бути свідком чергової бійки і пішла далі повз літній естрадний майданчик, на якому консерваторія давала концерт до Дня Перемоги. Лариса виступала зі своїм номером. Грала любий полонез Огінського. Після виступу до неї підійшов сивий ветеран у військовій формі при багатьох нагородах, простяг червону гвоздику і поцілував у обидві щоки. Вона була на сьомому небі від задоволення!

Тут неподалік і пам'ятник невідомому моряку з високим мармуровим білим шпилем посередині. Вони після концерту пішли до пам'ятника на Алею Слави і покладали квіти на плити полеглим героям війни. А Стась того дня навіть не зателефонував. Ніби для нього й не було свята, яке у центрі їхнього села біля братської могили завжди відзначали з духовим оркестром. Свого оркестру у селі давно не було. Це музиканти їздили автобусом по графіку з одного села до іншого. На святі бували навіть бабусі, що ледве ходили за допомогою паличок. Стояли і витирали сльози.

Ось і недовгі пологі сходи до пляжу. У мільйонному приморському місті пляжів багато. Та центральний – саме Ланжерон. Можна було поряд у санаторії Лермонтова спуститись до Лютсдорфа, чи поїхати трамваєм до Отради, Аркадії. Навіть до Дев'ятої станції, а то й до пляжу розкішної Шістнадцятої станції Великого Фонтану. Але Ларисі захотілось саме сюди, де завжди, як їй здавалось, збиралась елітна публіка. Порівняно вузька смуга чистого піску була заповнена роздягненими людьми, що в основному лежали на шезлонгах і лежаках. Тут можна було побачити і засмаглих до темноти людей середнього віку, і стареньких, майже не засмаглих «одуваньчиків», які читали газети та книги під парасольками, і молодих хлопців, що сиділи чи

лежали на піску прямо у воді, яка лінивими хвилями ласкаво набігала на беріг. Особливо виділялись яскравими купальниками молоді дівчата та жінки, які воліли показати чоловікам свої принадні, стрункі тіла. Між шезлонгами снували діти та засмагли жіночки, з рук продавали різну всячину. Звідусіль чулось: «Козінаки, свіжі козінаки!», «Найсмачніше дешеве морозиво!», «Пиріжки, прямо з печі пиріжки!», «Холодна газована вода!», «Пиво, безалкогольне пиво з таранею!» Хоча до чисельних кіосків було рукою подати, але більшість відпочиваючих чомусь купували, як вважалось. щось більш смачне та свіжіше саме з рук.

Одна товста жіночка в капелюсі стояла у воді і кликала хлопчика, що заплив подалі на червоному надувному рятувальному кругу. Хлопчик не слухався і навіть поплив від берега. Жінка, видно, не вміла плавати, тому дуже хвилювалась.

- Бося, любий мій, пливи до мене! – кричала товстуха. – Ти так змерз, що вже посинів. Простудишся! Пливи сюди, а то покличу рятувальників. Вони тебе оштрафують!

Остання погроза, напевне, вплинула на неслухняного Босю і він повільно поплив до берега.

- Славний мій Босенька, я тобі куплю найдорожчого морозива! – зразу ж зраділа жінка. – А ще підемо на водяні гірки. Лише погрійся на сонечку, а то, не дай Бог, будеш кашляти.

Неподалік молодиця марно намагалась погодувати дівчинку років трьох.

- Сонечко, моя красуне, ти погано снідала. Мама зварила тобі манної каші на молоці. Така смачна кашка! – молодиця взяла ложку каші до рота, у захваті захитала головою і подала дівчинці. Та надула губки і відвернула голову.

Лариса намагалась поглядом знайти місце, щоб розстелити свою вузьку підстилку. Але поблизу не було жодного вільного метра. Вона уже хотіла піти пошукати в іншому місці, як несподівано хтось легенько доторкнувся до її плеча. Це був студент з паралельної групи Денис. Вона, здається, за два роки навчання у консерваторії жодного разу з ним навіть не розмовляла. При зустрічах просто віталась кивком голови і більш нічого.

- Пішли на мою підстилку, - запропонував хлопець і показав рукою на подалі розстелене біле покривало. - Місця хватить. А шезлонги зайняті ще з раннього ранку. Ланжерон, ти знаєш, найближчий до центральної частини міста пляж і сюди завжди

збирається дуже багато людей.

Вона зраділа цій зустрічі. Адже студенти через деякий час навчання стають майже родичами. Постійні зустрічі в аудиторіях, читальному залі, їдальні, гуртожитку, на вечорах відпочинку надзвичайно зближують.

- Ти ж мала бути на фестивалі у Сопоті. Що, не їздила? – приязно запитав Денис, коли Лариса сіла на покривало.

- Як не їздила! Вчора повернулись. Ми з Іриною виступили дуже вдало. Зайняли друге місце! Ірина так чудово виконала пісню, що могли претендувати й на Гран-прі. Та до цього перед Палацом мистецтв стовпотворіння нахабних росіян не давало пройти, вибили у мене з рук акордеон і у самому кінці виступу у ньому запала клавіша. Замість соль-бемоль фальшиво прозвучало ля-мажор. Це помітив голова журі. Ледве все не зірвалось. Нас врятувало те, що Ірина виконувала польську пісню знаменитої Анни Герман. Глядачі і журі аплодували стоячи!

- Наша група вірила, що у вас вийде добре. Пройшов слух: у Ірини є багатий спонсор, який дав гроші на участь у фестивалі.

- Ви там що, подуріли! Який спонсор? Ледве зібрали кошти на поїздку. Ми виступали від Одеси. Так міськвиконком допоміг. Ночували дві ночі у самому дешевому готелі. Не було за що нормально поїсти. В літаку мало не розбились. Я навіть схудла на пару кіло.

- Не віряться, що такі красуні, як ви з Ірою, могли голодувати. – розсміявся Денис. - Не використати ваші дівочі чари – це великий гріх!

- Теж скажеш! Які чари? Звичайні українські дівчата.

«Наших «консерваторів» не проведеш, - згадала перипетії поїздки дівчина, - та розповідати про польських поліцейських нікому не стану. Якби не вони, нам було б непереливки. Точно піде розголос по консерваторії. Почнуть усі розпитувати. Особливо дівчата. Потрібно попередити Іру. А то комусь похвалиться. У нас же з цими поліцейськими нічого особливого й не було. Ну привітав Михась квітами з вдалим виступом. Потім посиділи у ресторані. Вацек навіть не записав Ірин телефон. Просто такі собі люб'язні польські хлопці. Не те, що наші лобуряки».

Коли Денис пішов скупатись, Лариса зателефонувала Ірині.

- Подруго, ти уже відпочила? – запитала весело.

- Де тут відпочинеш! Наші з групи уже поприїжджали до

гуртожитку і заставили мене обмити наш успіх. Сидимо за столом. Ходили за тобою – кімната зачинена. Вирішили, що ти поїхала у село до батьків.

- Подумала: чого на два дні їхати. Зараз на Ланжероні загораю.

- То приходь швидше до нас. Ми лише почали.

- Хочеться покупатись. Ви там справитесь і без мене. Тут Денис з паралельної групи зустрів мене на пляжі і розповідає, що серед студентів ходить впевнена чутка, ніби нашу поїздку фінансував якийсь твій багатий спонсор. Я йому кажу, що ми у Сопоті в дешевому готелі були напівголодні. Бачу по його очах – не вірить. Ти хоч нікому не розповідай, що Михась з Вацеком запросили нас до ресторану. А то «консерватори» можуть таке придумати, що потім довго будемо відмиватися.

- Я що, дурна розповідати про це! – якось запнулась з відповіддю і ніби стривожилась Ірина - Просто невеличка пригода. А що кажуть про спонсора?

- Та нічого конкретного Денис не сказав. Просто студенти між собою шепочуться. Може ти сама щось про це чула?

- Що я могла чути? – весело Ірина. - Якийсь заздрісний лопух не попав до Сопота, от і пустив чутку. Не хвилюйся. Поговорять і через день забудуть.

Тут повернувся Денис і розмову прийшлося припинити.

- Йди скупайся, а то перегрієшся. Он уже на лиці трохи почервоніла. Хтось по телефону щось приємне повідомив?

- Іра у гуртожитку зі своїми уже обмивають наш успіх. «Консерватори» такий привід випити не пропустять.

- То чого ми сидимо? Швидше у воду і побігли до них!

«Дійсно, - подумала дівчина, - припікає все дужче. Я шляпки не взяла і лице може підсмажитись. Потім попробуй вивести на ньому плями. Ірина приятелька весною так припеклась, що прийшлося звертатись до косметичного кабінету. На обличчі з'явилися темні синці. Ніби хтось побив. Виклала майже всю місячну стипендію, поки позбулась такої напасті. Артистам і музикантам потрібно надзвичайно уважно ставитись до свого обличчя. Навіть клоуни у цирку, розповідала куратор нашої групи, дуже слідкують за цим. На четвертому курсі є факультативний цикл лекцій, у якому йдеться про потрібний вираз на лиці, рухи руками, ногами, вбрання і таке інше. Для дівчини обличчя – основне!»

Через пів години вони з Денисом з двома пляшками вина

зайшли до Іриної кімнати. Посередині застелений мальовничою скатертиною невеликий стіл з двома стільцями. По боках два ліжка, накриті гарними покривалами. Біля завішаного світло жовтими гардинами вікна дві тумбочки, Та ще вузька шафа поряд з дверми. От і всі меблі. Застілля було у розпалі! Із закусок на столі красувались лише декілька помідор та огірки, трохи вареної ковбаси. Хліба – невеликий окрасць. Зате пустих пляшок з-під горілки і вина стояло штук п'ять. І це на шість, уже добре веселих осіб. Поряд з Іриною за столом чубатий розчервонілий «консерватор» налаштував гітару, інші парами сиділи на ліжках. Одна пара обнімалась, тихо по щось розмовляючи між собою. Двоє інших дивились на гітариста і готувалась співати. Та коли побачили нову партію спиртного, всі зразу до столу. Ірина була напідпитку. У легенькому домашньому халатику, вона намагалась щось сказати і нарешті вигукнула:

- Привіт, Ларисо! Ти де гуляєш? Ми тут тебе зачекались. Хлопці хочуть почути всю правду про Сопот. Мені не вірять, що зал нам аплодував стоячи, а потім наш літак ледь не розбився. А ще поліцейські допомогли нам добратись до аеропорту.

- Все вона каже вірно! – весело Лариса, виразно глянувши у вічі подрузі. – Забула лише про те, що акордеон ледь не загубили при пересадці у Варшаві. До виступу залишалось якихось дванадцять годин. Я дуже хвилювалась. Адже інструмент – відповідальність акомпаніатора. Іра ж хоч би що. Поїхала сама до готелю, залишивши мене напризволяще у аеропорту. От поліцейський і допоміг прояснити ситуацію з акордеоном. Якби не він – невідомо, чи знайшли б у Варшаві інструмент.

- То у вас була пересадка? – запитав гітарист. - Прямого рейсу до Сопота немає?

- Ми взагалі прилетіли до Гданська. І лише звідти автобусом добирались до Сопота.

- Важка доля нашого брата, артиста! – зауважив хтось. - Потрібно хоч трохи її скрасити. Давайте вип'ємо!

Гей, наливайте повнії чари,
Щоб через вінця лилося!
Щоб наша доля нас не цуралась,
Щоб краще в світі жилося!

В пів голосу проспівав гітарист, відклав гітару на ліжко, відкоркував пляшку і, прицмокуючи, налив вина у склянки.

Тут до Ірини хтось зателефонував. Вона приклала мобільник до вуха, майже зразу протверезіла і, мов кішка, тихо промуркотіла:

- Милый котіку, коли ми побачимось? - І трохи згодом, - Я з нетерпінням чекатиму з тобою зустрічі. Ми ж більше тижня не розважались!

«Що це за «котик», з яким вона так ніжно розмовляє і з таким нетерпінням чекає побачення? - намагалась здогадатись Лариса. - Жодного разу про нього від Іри не чула. Ми давно вважаємось подругами. Постійно останнім часом разом на репетиціях. Це так нас зблизило. Я їй за Стася давно розповіла. У Сопоті разом хвилювались. їли, можна сказати, з однієї тарілки. Потім страшні хвилини у літаку. А про котика - жодного слова. Видно, тут якась велика таємниця, яку вона не бажає розкривати навіть близькій подрузі. Адже говорила, що залицяльника у неї зараз немає. Навіть у Гданську з поліцейським Вацеком загравала. Може цей «котик» і є тим спонсором, про якого серед «консерваторів» ходять чутки? Ми з нею про те, скільки у кого в Сопоті було з собою грошей, не говорили. Та презенти і подарунки там вона купувала значно дорожчі, ніж я. Може, тратила долари з фестивалів? Я своїх не зачіпала. Хватило літньої стипендії. І чай якийсь особливий для хорошого голосу вона постійно пила. Одягнена була у сукню з дорогого матеріалу, яку, напевне, шила на замовлення за останньою модою. Вона на ній лежала, мов влита. Коли йшли до Палацу мистецтв, чоловіки на неї оглядались. Гарне дороге шкіряне взуття. Золоті прикраси. Модна сумочка. Звідки все це у неї взялось? Мати, казала, живе бідно. Як же узнати, хто цей «котик»? Не заспокоюсь, поки не визнаю. Аж свербить в одному місці. Радість від успіху у Сопоті, якою жила останніми днями, якось змарніла і відійшла на задній план. Навіть вино пити перехотілось. А Ірі ще піділлю. Тверезою вона не розповість. Не даремно кажуть: що у тверезого в голові, то у п'яного на язиці».

Лариса лише пригубила зі своєї склянки, а до Іриної, яка сиділа поруч, долила більше половини. Подруга випила до дна. «Консерватори» ще побули трохи, тихо поспівали, з'їли все зі столу і парами почали розходитись. Денис запропонував Ларисі разом прогулятись «на свіжому повітрі». Та вона послалась, що втомила і хоче відпочити. Подруги залишились одні. Лариса

прибрала зі стола, винесла пляшки. Коли повернулась до кімнати, Ірина спала за столом, поклавши голову на складені руки.

- Лягай у ліжко, - підняла вона голову подруги.

- Хочу до Миколи Івановича, свого котика, на репетицію! – спросоння пробурмотіла Ірина, - Він тільки що телефонував і сказав, що незабаром зустрінємось.

«Це ж вона про нашого професора Сердюка! - підстрибнула Лариса і опустила голову подруги на стіл. – Ніколи не здогадалась би! От хто її спонсор! На репетиціях вони, звичайно, звертаються одне до одного на «ви», не дозволяють лишнього у висловлюваннях, чи поведінці. Він навіть за руку ніколи її не взяв. От я нічого й не запідозрила. У мене в голові не вкладається! Професор набагато старший, хоч і виглядає дуже гарно. Інтелігентний, надзвичайно ввічливий, замість краватки на шії пов'язана модна хусточка-шарф, завжди з новим шкіряним дипломатом у руці. На репетиції «для підняття тону» приносив нам то цукерки, то по квіточці. Творча робота дуже зближує людей. Ніколи не бачила, щоб професор когось підвозив у своєму авто. В консерваторії студенти іноді говорили про інтимні зв'язки викладачів з «консерваторами». Цьому не надавали якогось великого значення. Ну симпатизують одне одному, може й цілуються. Особливо після вечірок, чи на фуршеті після концерту, де з випивкою втрачають контроль над собою. Та про Миколу Івановича жодного разу такого не чула. Він міг захопитись чарівною Іриною. Але на що вона розраховує? Хоче за любую ціну залишитись в Одесі? Але ж ціна тут дуже висока. У них, видно, дійшло до інтиму. Може завагітніти. А професор одружений. Що тоді буде? Напевне, у нього ж це не перша пасія. Має досвід. Дружину не залишить. Був, розповідають, кілька років тому випадок, коли наш проректор пішов від дружини до студентки. Із-за цього його незабаром зняли з посади. Це стало доброю наукою для інших викладачів».

Від таких думок у дівчини голова пішла обертом. Та втішила себе тим, що це не відбувається з нею. Вона була одна у батьків, і мати її наставляла добре. «За тобою впадає Стась, - говорила вона не один раз, - і нічого тобі більше не потрібно. Хлопець роботящий. Після школи зразу ж пішов працювати на меблеву фабрику. Тепер у Польщі заробляє гроші на квартиру. Хоче одружитись з тобою. Кращого й бажати не потрібно. Кажеш –

скупуватий. Але ж саме головне - не марнотрат! Будеш у селі скупим, коли кожна копійку рахуєш. Гроші, доню, завжди заробляти важко. Особливо у наш час. Головне - любить тебе! У народі не дарма кажуть: виходь заміж за того, хто тебе хоче, а не за того, кого ти любиш. Шануйся там в Одесі. Не дозволяй собі лишнього. Погані чутки швидко розносяться».

От Лариса і шанувалась. Заняття, репетиції, участь у різноманітних концертах. Вільного часу було мало. Була зі своєю групою декілька раз у театрах. А частіше всього - у філармонії на вечорах класичної музики. «Консерваторів» туди іноді пускали без квитків, або по контр-марках. Вважалось – вони тут продовжують навчання. Адже більшість з тих творів, що виконувались на цих вечорах, вони детально розглядали на заняттях. Класичну музику люди сприймають по різному. Одних вона захоплює зразу ж і на все життя. Вони у ній знаходять відпочинок, розраду і невимовну естетичну насолоду, зовсім забуваючи про якісь тимчасові негативи буденного життя. Вона їх надихає і заряджає енергією. Інші люблять її через деякий час. Треті взагалі не можуть класику слухати, просто не розуміють. Вона їх дратує. Лариса спочатку на вечорах класичної музики майже спала. Тому старалась сідати в останній ряд, щоб не осоромитись. Одного разу по закінченні вечора навіть не прокинулась. Прибиральниця її розбудила, коли зала була давно пуста, пожаліла «бідну дитину» і віддала свій бутерброд. Та крім підручників, Лариса почала настирно читати спеціальну літературу про життя і роботу композиторів, про музичні твори, які того вечора мали виконуватись, про роботу композитора саме над цим твором. І поступово дівчині відкрився чарівний, неповторний, захоплюючий до глибини душі світ музики Баха, Верді, Бетховена, Чайковського, Шостаковича, Леонтовича. Миколи Лисенка. Лише в консерваторії вона з подивом узнала, що її улюблений полонез польського композитора Огінського «Прощання з Вітчизною», який так виручив її на вступних випробуваннях, дехто відносить теж до класичної музики. Хоч полонез – це танець, про який зараз забули. А чудова опера Миколи Лисенка «Наталка Полтавка» на слова Котляревського, якою до нашого часу захоплюються українські любителі музики, виявляється, вперше була виконана у 1889 році саме в Одеському театрі опери і балету. Любляла вона і оперети, що в консерваторії вважались «легковажним» жанром. Але після того, як

побувала на «Сільві», «Мариці», «Фіалці Монмартра» знаменитого угорського композитора Імре Кальмана, інших оперетах, Ларисі так сподобались сюжети, більшість арій, танці, одяг артистів, що самій захотілось вийти на сцену.

Лариса допомогла Ірині лягти в ліжко, пішла до своєї кімнати і взяла до рук почитати чудовий роман «Світорада золота» Сімони Вілар. Та раптом задзвонив мобільник.

- Як ти добралась додому? – пролунав у трубці приємний голос Михася. - Надіюсь - без пригод? Як почувашся?

- Дякую, все добре, - не хотіла тривожити поляка дівчина. – Уже навіть встигла по телефону подякувати професору, що нас наставляв, побувати на пляжі і символічно відзначити з друзями у гуртожитку наш успіх у Сопоті. Друзі щиро вітали і не відстали, поки не випили трохи вина.

- Радий, що у тебе такі славні друзі. Мені після зустрічі з тобою теж щастить. Ми з Вацеком ще раніше відзначились в одній складній операції, нам підвищили звання і надали тиждень відпустки. Якщо не заперечуєш, прилетимо на декілька днів до вашої сонячної Одеси. У нас похолодало. А у вас, дивився в Інтернеті, стоїть гарна погода. Хочеться покупатись та погрітись на сонці. А то за все літо на пляжі був лише один раз тоді з тобою.

- То ви прилетите удвох з Вацеком?

- Так. Він теж хоче побачитись з Іриною.

- У нас післязавтра починаються заняття. Могли б нелегально розміститись у нашому гуртожитку. Та боюсь – першого вересня вільних місць не буде. Поприїжджають наші «консерватори».

- Що ти видумуєш! Ми ж поліцейські і не підемо на порушення порядку. Зупинимось у готелі. Зараз по Інтернету і замовлю. Ти Ірині нічого не кажи. Буде для неї першого вересня сюрприз.

- Домовились. Прибудете – зразу ж мені зателефонуй.

«Оце так хлопці! Потрібно завтра зробити гарний манікюр та зачіску, щоб не виглядати мокрою куркою. Михась навіть словом не обмовився, що мав одержати підвищення по службі. Може й не знав про це. Чи такий скромний? Я про нього після повернення до Одеси жодного разу, здається, навіть не згадала. А він уже хоче прилетіти. Що я йому скажу при зустрічі? Що чекаю на Стася? Що мати радить ні з ким більше не зустрічатись? А може і не потрібно буде нічого казати? У нас дійсно ще спека і хлопці вирішили позагорати, - старалась обманути сама себе Лариса, здогадуючись у

душі, що просто так Михась не прилітав би. - Проведу їх по місту. Покажу визначні місця. Буде час – піду з ними на пляж. А там видно буде. Михась же, маючи не так багато часу, повинен проговоритись, чого він хоче. Просто погуляти, поволочитись за дівчиною, чи у нього серйозні наміри».

Наступного дня вони з Іриною пішли до Преображенського собору подякувати за чудо-спасіння у літаку. Велична, можна сказати помпезна будівля з високим шпилем, на самій маківці якого красувався золотий хрест, знаходилась на великій площі поблизу людної Преображенської вулиці, неподалік Дерibasівської. Цей найбільший собор мільйонної Одеси з високими вітражними кольоровими вікнами та золотими банями з величними хрестами було видно здалеку. Він самою формою викликав величезну трепетну повагу до Православного християнського вчення, зміцнював віру у його могутність, чудодійність та всесильність. У місті жили люди католицької, мусульманської, іудейської віри. Але православних християн та християнських соборів і церков було найбільше. Кожен з віруючих бажав хоч раз побувати у найкращому Преображенському. Тому в самому соборі і на площі навколо нього завжди булолюдно.

Дівчата пов'язали на голови невеликі хусточки, перехрестились на вході і зайшли до будівлі. Навіть у ясну погоду в просторій залі було якось темнувато. Та велика кількість свічок, запалених біля високих ікон і на окремих спеціальних круглих столиках, давала можливість оглянути розмальовану сценами із життя святих стелю, що куполом піднімалась над залом, поклонитись чудовим великим іконам на стінах.

Дівчата у боковій ніші купили по дві свічки, запалили і поставили біля ікон Божої Матері та Миколи Чудотворця. Благоговійно помолились, подякували за спасіння.

Коли вийшли на сонячну площу, Лариса відчула велике полегшення, ніби зняла з себе тягар, на душі стало радісно, затишно і спокійно. Вона ще з дитинства знала від матері, що молитва очищує душу. Та лише зараз на собі відчула її велику силу. Лише тепер зрозуміла, чому люди ходять до церкви.

«Дві тисячі років існує християнство. Сотні мільйонів людей моляться Богу, свято і твердо вірять у те, що Йому можна про все сказати, порадитись і що Він обов'язково допоможе у скрутну

хвилину. Мати ходила до церкви і часто казала: без Бога ні до порога. Мене дитиною теж взяла з собою декілька раз. Та коли побачила, що мені не цікаво, що я зовсім не розумію молитов, більше дивлюсь по боках, ніж на батюшку, перестала брати. Я зараз ще більше впевнена: лише молитва врятувала нас у літаку. Чому ж тоді молитви і Святе Письмо не вивчають у школах? Адже з молитвою та Божими заповідями значно легше жити. Чому деякі люди лише після таких страждань, які випали нам у літаку, починають ходити до церкви?»

Лариса не знаходила відповіді на ці питання. Вона уважно подивилась на Ірину. Та з опущеними очима теж про щось думала.

- Якщо думаєш про свої гріхи, то знай: усі ми грішні. Мати колись наказала мені вивчити десять Заповідей Божих. І заставила таки вивчити. Одна з них: не прелюбодій! Я чомусь добре запам'ятала саме цю, зовсім тоді не розуміючи, що вона означає. Може саме із-за цього ми мало не постраждали у літаку? Може Михась, чи Вацек одружений, а ми з ними фліртували? От і потрапили у таку халепу. Чи не піти нам на сповідь і позбутись такого страшного гріха? Ти про це не думала?

Лариса почала цю розмову, щоб відчуті і зрозуміти реакцію подруги. Вона не була впевнена у інтимному зв'язку Ірини з професором. І побачила, що у тої на очах сльози.

- Та думала, і не один раз, - тихо, ледь не схлипуючи, Ірина, - але ніяк не могла наважитись. До церкви давно не ходила. А тепер соромно, що хочу звернутись до неї про допомогу. Коли все добре, ми про церкву забуваємо, і згадуємо лише тоді, коли прийде біда. Ми б і зараз не прийшли, не будь страшної події у літаку.

- То підемо на сповідь?

- Ні, соромно. А може Михась з Вацеком і не одружені. Тоді немає чого хвилюватись.

- Хіба тобі немає про що сказати батюшці на сповіді?

- Гріхи є у кожного. Та великих гріхів за собою не відчуваю, - знову відвела погляд Ірина, - а малі колись спокутую.

Дівчата купили морозива і розійшлись. Лариса пішла до банку зняти трохи доларів, щоб зробити гарний манікюр та відвідати перукарню. Вона не знала, коли саме прилетять польські хлопці і боялась зустрітись з ними непідготовленою. «Консерватори» завше робили манікюр самі. В перукарню ходили поряд згуртожитком. Та тут був особливий випадок. Дівчина хотіла вразити

залицяльників. Тому їй зробили манікюр з особливими наклейками. А зачіску «вилизували» майже дві години. Така вийшла гарна, що самій дуже сподобалась. Лариса навіть дала майстрині «на чай». Та засяяла і декілька раз запрошувала приходити ще.

Дівчині ніби щось підказало зробити все швидше. Коли поверталась до гуртожитку щось пообідати, зателефонував Михась.

- Ми з Вацеком уже прилетіли і розташувались у готелі «Пасаж». Тут з третього поверху такий гарний вид на великий сквер. У сквері високий пам'ятник.

- Це пам'ятник генерал-губернатору Воронцову, який правив Новоросійською губернією на початку дев'ятнадцятого століття. У його красуню дружину був закоханий видатний поет Олександр Пушкін. Він спеціально один раз приїхав з Петербургу до Одеси, щоб з нею побачитись.

- От і ми з Вацеком прилетіли на крилах, щоб зустрітись з тобою та Іриною. Де ви нам назначите побачення? Лише, прошу пані, недалеко від нашого готелю. А то заблудимось.

- Можна через годину у сквері біля пам'ятника Воронцову.

- Дуже добре, - зрадів Михась, - чекатимемо з нетерпінням!

Лариса зателефонувала Ірині.

- Подруго, ти не повіриш! До Одеси прилетіли наші польські хлопці! Зупинились у готелі «Пасаж» і просять зустрітись з ними через годину біля пам'ятника Воронцову. Ти де зараз?

- Чому вони не попередили, що прилетять? Потрібно ж навести «марафет». Я на «Привозі» хочу щось купити з овочів та фруктів. Поки що нічого не підбрала. Кінець серпня, а яблук гарних немає.

- Покидай той «Привоз»! По дорозі забіжи до перукарні і тобі все зроблять. Прошу, не дуже запізнюйся. Не часто нас запрошують на побачення такі залицяльники.

- І Вацек прилетів теж? – з недовірою Ірина.

- Михась і Вацек! Обоє тут! Видно, впала ти цьому Вацеку в око. Один раз побачились і така любов.

- Яка любов! Це Михась за тобою впадає. А Вацека взяв на підмогу. Не звалюй з хворої голови на здорову!

- Ти менше говори, а то часу зовсім мало. Поспішай!

Через годину Лариса по Садовій вулиці підходила до Воронцовського скверу. У легкій світлій сукні з оголеними руками та невеликим декольте, туфлях на високих підборах, з модною зачіскою на голові. У вухах золоті сережки з червоними

камінцями. На пальці з таким же камінцем золота каблучка. Ці прикраси батьки подарували, коли вступила до консерваторії. У руці дівчина тримала невелику білу сумочку. Виглядала вона досить ефектно. Йшла повільно,

Дівчина, як наставляли у консерваторії всезнаючі красуні, в жодному разі на побачення не повинна приходити раніше хлопця. Щоб той не подумав, ніби дівчина лине до нього, мов муха на мед. Краще запізнитись на десять-п'ятнадцять хвилин. Хай хлопець не зазнається, трохи похвилюється, покопирсається у голові. Подумає, чи гідний він такої писаної «консерваторки». Адже коли ти призначив побачення, то мимоволі даєш дівчині зрозуміти, що вона тобі подобається. А красуня за цей час повинна заспокоїтись, привести до ладу думки, ще раз впевнитись, що хоче цього побачення. Якщо з'являються сумніви, чи потрібно з таким хлопцем зустрічатись, то краще взагалі не прийти. Тому що події можуть розгорнутись таким чином, коли відступити буде пізно. От і Лариса знову згадала про Стася.

«Він мені телефонує раз на два тижні, а то і рідше. Видно, не дуже скучає. Чи економить на телефонних розмовах. Або впевнений, що мені, крім нього, ніхто більше не потрібен. Після Варшави так і не запитав, як ми долетіли, чи добре почуваюсь. А Михась ось прилетів. Мати вдома хвора. Та знайшов якийсь вихід, щоб зустрітись. Невже я буду весь час чекати Стася? Він же може там знайти дівчину і забуде про свої обіцянки. А Михась такий славний, галантний, впевнено влаштований у житті. Очі аж сяють, коли дивиться на мене. Потрібно до нього уважно придивитись».

Лариса заглянула у мобільник. Запізнювалась на десять хвилин. Потрібно було поспішати. Ще здаля вона побачила, що Ірина тримає у руці квіти і весело розмовляє з хлопцями. Вацек до неї майже прилип і щось жваво розповідає. У руках Михася, який оглядався навколо, теж були квіти.

«Це ж для мене! Такий гарний букет! А Ірина і тут випередила! Казала, що не готова до зустрічі, що потрібно навести «марафет». І якось за годину встигала. Вона взагалі і одягається гарно, і зачіска завжди зроблена. Які славні білі туфлі на високих підборах. У мене не гірші. Та потрібно купити чисто білі. На сцені такі виглядають значно краще».

Михась побачив її і з посмішкою швидко пішов назустріч. Його очі просто випромінювали захоплююче сяйво. Простяг квіти.

- Ти сьогодні особливо гарно виглядаєш! - поцілував у щоку. – Я дуже радий нашій зустрічі.

- Дякую за квіти! Я теж рада зустріти бійців поліцейського фронту. Як вам дозволили відпустку під кінець сезону? З Прибалтики саме роз'їжджаються до першого вересня. Аеропорти перевантажені, у вас там повно роботи. І відпустили. Неймовірно!

- Ми з Вацеком три роки не були у відпустці. І тепер не вийшло б. Це просто у порядку заохочення. І слава Богу, хоч побачусь з тобою. Навіть не мріяв про цю зустріч. З п'ятого вересня рейси на Одесу до весни відмінюються. Побудемо у вас чотири дні і встигаємо назад.

- А не хочеш залишитись в Одесі? – глузливо розсміялась Лариса і ніби трохи зашарілась.

- З радістю, - уважно подивився у вічі дівчини Михась, - та ти знаєш - мати хвора. Може ти до Гданська переїдеш? – тихо ніби трохи з надією хлопець. - Там теж є консерваторія. Дуже гарний розкішний будинок. Я не фахівець з музики. Та кажуть, після Варшавської музичної академії. Гданська консерваторія одна з кращих у Польщі. Тебе, як лауреата Сопотського фестивалю, приймуть з радістю. Будемо жити разом.

- Я ж не знаю польської мови! – продовжувала пустотливо глузувати дівчина, хоч бачила, що Михась говорить серйозно.

- Ти талановита і швидко вивчиш. Наші мови близькі.

- А ксьонз у костелі не повинчає! Я православна, ти – католик. Жити ж без вінчання – великий гріх. І твоя мати не благословить. Бачиш – не виходить, - далі продовжувала сміятись дівчина.

Лариса побачила, що Михась якось поник. Їй стало шкода поляка. Щоб розрядити ситуацію, вона показала рукою вперед.

- Тут поряд наша головна вулиця Дерibasівська. Хочу вам її показати. Про нас з тобою поговоримо пізніше, - сказала, не полишаючи хлопця надії, і взяла його під руку.

«Я ніколи раніше так з хлопцями не розмовляла. Ще подумає, що я вішаюсь йому на шию. Невже він мені освідчився? Сказав, що будемо жити разом. Про те, що кохає - жодного слова. Просто на дорозі про таке, звичайно, не говорять. Та по очах бачу, що він у мене закоханий. Невже мені прийдеться перейти у католицьку віру? Католики дуже віруючі і мати точно не дасть йому благословення на шлюб з православною. Є ще греко-католицька віра. Ця значно ближча до нашої. Та про що я думаю! Хлопець ще нічого толком

не сказав, а я уже готова піти з ним під вінець. Розмірилась! Вирішитись на такий відповідальний крок, не знаючи добре людину, - це в крайньому разі дуже нерозумно. Так, він мені подобається. Може я в нього й трохи закохана. Але ж не до без тями! Чи просто ще не встигла? Коли він зателефонував з готелю, у мене серце завмерло. Аж підстрибнула від радості! На третьому курсі консерваторії у двадцять років не можу розібратись у своїх почуттях. Дивись, як впевнено він запропонував переїхати учитись до Гданська. Напевне, добре все продумав. У поліцейського повинна бути твереза голова. Та пропозицію одружитись з наскоку не роблять. Стась пропонує піти до РАГСу після того, як заробить гроші у Польщі. Але ж це вилами по воді написано! На Михася дивлюсь і на душі все грає. А про Стася згадую якось зовсім байдуже. Ні, поляк значно кращий».

Михась мовчав та трохи ожив і вони підійшли до Ірини з Вацеком. Ті ніби й не звернули уваги, що Лариса з Михасем довгенько стояли осторонь. Продовжували свою розмову.

- Гданськ – велике місто. – жваво розповідав Вацек, - тому і великі проблеми. Аеропорт, дуже потужний морський порт зі своїми доками і суднобудівним та судноремонтним заводами. Найбільший у Польщі залізничний вузол. Тут і контрабанда, і торгівля наркотиками, і багато інших зловживань. Недавно в аеропорту затримали албанця з пластиковою вибухівкою в багажі. Її таможня не може виявити. Собака почула. Куди цей албанець її віз – зразу не сказав. Напевно – у Косово. Служба безпеки його забрала. А ще був випадок...

- Ти краще розкажи про ваш оперний театр, - перебила його Ірина, - у нас своїх контрабандистів достатньо. До нашого гуртожитку приносять то грецькі, чи румунські цигарки, яких у кіосках не знайдеш, то болгарську ковбасу, чи горілку ракійку, то сірійську біжутерію. А ось оперу контрабандою не перевезеш, - розсміялась, показавши гарні зуби, - Звичайно, можна подивитись по Інтернеті. Та це все одно, що цілуватись через рушник!

- По операх я не мастак! - весело Вацек. – Це Михась іноді туди ходить. У моїх батьків невелика дача за містом. Дача – це сильно сказано. Невеличка халупа з дерева. Там пропадаю. Знаєш, які огірки цього року вродили! А капуста! Є і малина, агрус, яблуні. Там відпочиваю після служби.

- Через це ти і не встиг одружитись? - жартувала Ірина. - Чи

шукаєш рабиню Ізауру, що оброблятиме город?

- Батько мовчить, а мати все питає, коли уже побавиться з онуками. Ось прилетів на Україну шукати їй невістку. Панянок у нас і своїх хватає. Та вона розповідає, що її дідусь українець з російської армії в двадцяті роки минулого століття попав у полон під Варшавою. Бабуся його викупила за сто злотих і народила йому чотирьох дітей. Моя мати була у них улюбленою онукою і добре знає українську мову. Хоче і свою внучку навчити української. Говорить, що українці з поляками значно рідніші, ніж з росіянами. Та що ми тут стоїмо. У нашому готелі гарний ресторан. Ходімо пообідаємо, а потім покажете нам свою Одесу.

- Я – за! – підняла руку Ірина, - бо голодна мов вовк.

Компанія у ресторані пообідала з шампанським, смачним фруктовим салатом, антрекотами та кавою і зразу ж пішли оглядати відому у світі знаменитість міста – вулицю Дерибасівську. Одеса – давній великий морський порт. Офіс Чорноморського пароплавства знаходиться саме на Дерибасівській. Поряд на Приморському бульварі - завжди галасливий з великим рестораном та декількома барами клуб моряків. І моряки з усього світу вважають, що не пройтись по Дерибасівській, значить не побачити Одесу. Вулиця, довжиною біля кілометра, давно пішохідна. Тому можна спокійно іти по середині, переходити з одного боку на інший. У всіх будинках на перших поверхах розташовані фешенебельні, найдорожчі в Одесі магазини, бутіки, кав'ярні, ресторани. Наші герої зразу ж зайшли до квітучого у трояндах міського саду з музичним фонтаном у центрі та піднятою високо над тротуаром гарною бесідкою для оркестру. З різних боків саду стоять дві стародавні статуї левів. Тут же пам'ятник знаменитому одеситу Леоніду Утьосову. Подалі з боку кінотеатр імені першого авіатора Одеси Сергія Уточкіна. Хлопці зразу ж почали все фотографувати.

- А оркестр у бесідці коли грає? Можна послухати? – повернувся до Ірини Вацек, який тримав її за руку.

- У неділю вдень. Хіба у Гданську такого немає? – здивувалась дівчина, - Я десь читала, що в усіх європейських містах є муніципальні оркестри, які грають на площах, чи у парках.

- Ніби є, але я й не пам'ятаю, чи чув його колись. Може у дитинстві, коли батьки в неділю під вечір водили прогулятися. А то зразу після гімназії поступив до Варшавської поліцейської

академії. Зараз – дуже зайнятий по службі. А ще дача-город. Батьки постійно просять допомогти.

- Ти так любиш займатися городиною? – не відставала Ірина.

- Більше люблю їсти свіжі овочі і фрукти, - весело Вацек. -

Один з викладачів у академії неодноразово наголошував: коли ви їсте екологічно чисті свіжі овочі і фрукти, то постійно поповнюєте організм найчистішою водою з благодатною природною структурою, вітамінами і мікроелементами. У водопровідній та криничній воді вітамінів взагалі немає, а мікроелементи з неї засвоюються дуже погано та ще й можуть відкладатись у суглобах. У понеділок-вівторок після дачі я почуваю себе чудово. Під кінець тижня стомлююсь. Закінчуються привезені з собою вітаміни.

- І кринична вода людині не підходить? - не повірила Лариса. – Адже в селах всі люди п'ють виключно криничну воду.

- Кринична вода в декілька раз більш забруднена, ніж водопровідна! – впевнено наполягав Вацек, - Її, як і водопровідну, потрібно обов'язково фільтрувати, очищувати. Тому остерігайтесь не фільтрованої води. Газовану, мінеральну воду теж пити постійно погано. В ній дуже багато мінеральних речовин.

- Я думаю, чого ти такий жвавий! – розсміялась Ірина. - Так дбати про чистоту води, яку споживаємо, може лише людина, яка постійно турбується про своє здоров'я. З тобою приємно мати справу. Ти не хворієш. А хворіти зараз дуже дорого, - майже відверто кепкувала над Вацеком дівчина.

Та хлопець удав, що не помітив цього кепкування і компанія попрямувала далі. Пройшли поряд з двома високими торговими центрами. Ось і будинок Чорноморського пароплавства. В недавні часи був такий жвавий товарообмін, що двері тут практично не зачинялись. А тепер майже ніякого руху. Найбільше в Україні пароплавство розпалося на декілька невеликих приватних фірм. Держава втратила величезні прибутки. У Одесі всі про все знають! І в народі ходять вперті чутки, що руку до розпаду пароплавства приклав син одного з президентів України. Він придбав «хатиночку» на березі Женевського озера в Швейцарії і «халупку» за декілька десятків мільйонів доларів у Лондоні.

Молодим полякам до цього було мало діла. Тим більш, що вони побачили чудову будівлю Одеського театру опери і балету.

- Віденським архітектором було побудовано три таких ідентичних театри, - впевнено розповідала Ірина. - Залишилось

два: наш і «Ла Скала» у Мілані. У німецькому Дрездені під час Другої світової війни театр був повністю зруйнований. Нова будівля Дрезденського театру побудована у іншому стилі. Наш театр п'ятдесят років тому під дією ґрунтових вод почав осідати. Та будівельники надійно укріпили його фундамент, реконструювали і театр засяяв новими барвами.

- От би побувати на виставі! - після довгого мовчання подав голос Михась. - Впевнений: всередині театр такий же гарний!

- Зала на вісімсот місць! Два бель-етажі, гальорка. Розписана картинами стеля. А яка чудова вишита золотом завіса! Давайте підійдемо до кас і подивимось, чи є вистава. Може нам повезе.

Дійсно, біля кас вони побачили: сьогодні дають оперу «Іоланта». Дівчата не наважились просити поляків взяти квитки. Розуміли: хлопці і так багато витрачаються на цю поїздку.

- Чудово, що сьогодні вистава! – вигукнув Михась. – Думаю, не буде заперечень провести вечір у театрі?

- Не буде! - підстрибнула Ірина. – Я давно мрію взяти участь у цій опері. Там така гарна головна роль. Дівчина...

- Не розповідай сюжету, - перебив Вацек, - Мені тоді не буде цікаво дивитись.

У кінці серпня взяти квитки на оперу, як потрапити і до інших одеських театрів, практично нереально. Тут маса курортників і просто відпочиваючих. Дівчата уже подумали, що з цієї затії нічого не вийде. Та Михась повернувся до групи із квитками у руці.

- Як тобі удалось? - здивувалась Лариса. – Певно дуже дорого дістались?

- Яка різниця, ми ж приїхали відпочивати і вас розважити. Не побувати у такому прекрасному театрі – будемо потім довго жалкувати. Станете підсміюватись над нами.

- Ми ж студенти і добре розуміємо, як часто не хватає коштів на саме необхідне. Із-за цього деякі наші дівчата приносять себе у жертву чоловікам, - виразно подивилась Лариса на подругу, яка соромливо відвернула голову.

За оперним театром, поряд з історичним музеєм, починається Приморський бульвар. До вистави було ще більше двох годин і дівчата повели хлопців подивитись морський порт, морвокзал, Одеську бухту з маяком та Чорне море. Обсаджений по всій довжині високими світло зеленими платанами та зі завжди

зразково доглянутими клумбами Приморський бульвар знаходиться значно вище від рівня моря. З нього відкривається чудовий незабутній краєвид. А судна видно ще кілометрів за десять від порту. Дівчата показали розмальований у бордовий колір Воронцовський палац, де розташована міська рада. Поряд пам'ятник Пушкіну та гармата, знята з французького фрегата у дев'ятнадцятому столітті. Далі повз клуб моряків пройшли до пам'ятника одному з розбудовників Одеси царському губернатору Дюку Ришельє. Перед ним починаються і тягнуться далеко вниз знамениті Потьомкінські сходи. Справа від сходів працює фунікулер, на якому можна спуститись до морського порту. Позаду розташовані морські каси, а зліва подалі – Палац молоді та юнацтва з великою верандою.

До морвокзалу пройшлись Потьомкінськими сходами. Тут відчувається, що сходи дихають спогадами про багато історичних подій дев'ятнадцятого і двадцятого століть. За стільки років по них пройшли сотні тисяч людей зі своїми радісними та сумними думками, здійсненими надіями. А сходам хоч би що. Вони ніби з роками молодіють і радісно вітають закоханих.

Ось і морський вокзал з високим адміністративним будинком посередині. З одного боку пришвартований височенний пасажирський лайнер «Кавказ», з іншого – судно під турецьким прапором. На прикрашених чисельними прапорцями кораблях ніби все вимерло. Трапи опущені. Навіть музики не чути. Команди відпочивають. Зате з ресторану в адміністративній будівлі лунає голосна весела танцювальна мелодія. Наші молодята пройшлись до кінця вокзалу, оглянули гарні білосніжні лайнери з товстими трубами посередині. Погодували чомусь завжди голодних проворних чайок та поважних буревісників. Птахи літали колами і голосно дякували. Уже було пора повертатись до театру. До пам'ятника Дюку вони піднялися повільним фунікулером і за чверть години зайшли до казкового приміщення з Гераклами, Венерами та Юпітерами. Якраз пролунав другий дзвінок. Розглядати чудові бельетажні поверхи, що йшли півколами, було ніколи. Вирішили: оглянуть у перерві. У чудовій ложі вони сиділи в першому ряду. Вацек взяв програмку і для дівчат – біноклі.

Пролунав третій дзвінок, величезна позолочена люстра, що звисала посеред зали під чудово розмальованою стелею, повільно погасла, піднялась розшита золотом пишна вишнева завіса і глядачі

поринули у драматичну історію кохання сліпої красуні Іоланти та казкового принца. Дівчата знали сюжет вистави. Тому мовчки у біноклі розглядали костюми артистів та публіку. Заядли театральні, яких в Одесі було багато, приходили на оперу, як на свято. Їх зразу було помітно по вишуканих костюмах, сукнях та прикрасах. Однак серед публіки було багато відпочиваючих з санаторіїв, туристів. Прибували сюди великі групи бажаючих із Іллічівська, Затоки, Коблево та інших недалеких курортних міст. Якщо перші не відривали очей від сцени, то другі крутили головами, розглядаючи красоти приміщення, перемовлялись. Лариса шепнула на вухо подрузі:

- Он у другому ряду сидить наш професор Сердюк з якоюсь молоденькою, у яскравій сукні жінкою, яка так і притискається до нього. Напевне, його дружина.

- Ні, дружину я знаю, - роздратовано тихо відповіла Ірина. - Видно, старий козел на курорті знайшов нову пасію. Ніяк не може заспокоїтись. Все шукає «музу для натхнення», як він любить казати. Ніби йому стало важко останнім часом писати нову кантату. Якось награвав нам на заняттях уривки з так званої кантати. Ну не музика, а якась «мура». Та хто йому про це насмілиться сказати. Адже народний артист, професор консерваторії, відомий не лише на Україні, а й за кордоном композитор

Лариса знала, чому так роздратовано реагує Ірина. І в душі їй стало шкода подругу. Видно, важко їй було потрапити на фестиваль у Сопот. Вона заспокоїливо погладила її по руці. Хлопці, що сиділи по боках від студенток, були захоплені виставою і ні на що не звертали уваги.

Ось і кінець першого відділення. Дівчата повели поляків розглянути приміщення за межами театральної зали. Подивитись було що. У чисельних коридорах штучні альтанки з диванами, де можна посидіти у спокійній розмові. Неймовірної краси у стилі бароко ліпнина прикрашає стелю, стіни, переходи між поверхами. Вишукані канделябри і позолочені світильники у вигляді підсвічників та інших різноманітних форм. Особливо сподобались головні сходи з першого на другий поверх. Казкова краса! Вражені поляки багато фотографували. На одному з поворотів зайшли до бару, випили кави з шоколадом та тістечками.

- На все життя запам'ятається, - промовив Вацек. – Дякую Михасеві, що запросив мене поїхати до вашого чудового міста. У

такій компанії побачив цю невимовну красу!

- То ти не хотів їхати? – сумно Ірина, - А я на тебе чекала.

- Від моїх батьків важко відірватись. То у матері підвищений тиск, то батько скаржиться на головокружіння. Зі служби завжди поспішаю до них. Хвилюються, поки не з'явлюсь на порозі. Михась ледве умовив їх відпустити мене на три дні. Накупив батькам пігулок, забезпечив соками, запевнив, що буду часто телефонувати. Сказав, що постараюсь привезти з собою дівчину з України. Мати так і засяяла.

- То у тебе на Україні є дівчина? - відверто знущалась Ірина.

- Звичайно є. Ти ось, стоїш біля мене. - Вацек став перед Іриною на коліно. - І я тобі при свідках освідчуюсь у коханні. Прошу стати моєю дружиною.

Ірина перестала посміхатись, зашарілась, подивилась Вацеку у вічі і нерішуче подала йому руку.

- Вставай, а то навколо люди. Ми ж з тобою бачились всього один раз і ти встиг закохатись?

- З першого погляду! Всі ці дні ти стоїш перед очима. Не можу нормально спати. Якщо відмовиш, то можу з глузду з'їхати.

- Може ти закохався у співачку, а не в дівчину?

- Я ж не був у Палаці мистецтв на фестивалі і не чув твого співу. Та коли побачив, зрозумів: проситиму твоєї руки.

- А якщо характерами не зійдемося? Чи не сподобаюсь матері?

- Я дуже поступливий. Михась знає. Зроблю все, щоб ти постійно відчувала моє кохання. І мати, я впевнений, тебе полюбить. Якщо згодна, сьогодні ж і відзначимо наше заручення. Свідками прошу бути Ларису та свого найкращого друга і напарника по службі Михася.

- Згодна! – поцілувала Вацека дівчина. – Ти мені теж дуже подобаєшся. Але такого стрімкого розвитку подій не чекала. Для мене це величезний сюрприз! Перший такий у житті. Та потрібно, щоб за нашими звичаями ми попросили благословення у моєї матері. Вона, як і твоя мати, теж давно чекає на внуків.

- До неї далеко їхати? – розгубився Вацек.

- Поїздом до Кароліно Бугаз. Є таке чудове приморське село біля Затоки. На самому березі Чорного моря. Таких чистих пісочних пляжів, як у Кароліно, пошукати. А які виноградники, абрикоси, яблуні, груші, персики! Солодших кавунів не знайти!

- Тоді зараз і поїдемо! – вигукнув Вацек, на якого уже стали

озиратись поважні театрали.

- Так поїзд лише вранці. Від маршрутки іти далеченько.

Стемніє. А там прикордонна застава. Увечері можуть затримати.

- Нащо маршрутка? Беремо таксі, - впевнено щасливий Вацек.
– Давайте зараз і поїдемо, поки ти не передумала.

- І оперу не хочете додивитись? Може поїдемо завтра? - ніби розгубилась Ірина.

- Так ми у програмці зміст прочитали. Театр подивились.

Ніколи не відкладай на завтра те, що можна зробити сьогодні, - наполягав Вацек. Він взяв Ірину за руку і рішуче повів до виходу. Дівчина й не думала заперечувати.

Лариса і Михась лише спостерігали за таким бурхливим розвитком подій. Вацек не давав вставити жодного слова. Лариса взяла Михася під руку і вони теж попрямували за друзями.

«Так поступають щиро закохані хлопці, - була рада за подругу Лариса. - Нащо Ірі цей пристаркуватий Сердюк. Ще невідомо, чи допоможе залишитись в Одесі. А тут така пропозиція руки і серця! Переведеться до Гданська і закінчить їх консерваторію. Там же європейська перспектива. Якщо Михась запропонує, я теж дам згоду. Лише поступив би так само рішуче, як Вацек».

Михась ніби почув думки Лариси. Він трохи притримав дівчину.

- Вацек мене випередив! Я ще з самого ранку думав тобі освідчитись. Ти ж знаєш ще з Сопота, що мені дуже подобаєшся. Стань моєю коханою дружиною на все життя.

- Ну, хлопці, вибрали час. Вацек у театрі. Ти під час ходи. Хіба так освідчуються у коханні? – пожурила Михася дівчина.

- Ти не повертай на інше. Кажі відверто: згодна, чи ні?

- І подумати не даєш?

- Що тут думати! Зараз таке життя, коли не знаєш, що завтра може відбутись. Стань моєю щасливою зорею!

- І теж переїхати до Гданська?

- Звичайно. У нас з мамою велика квартира. Мати, ти знаєш, хворіє. Та останнім часом їй стає краще. Дасть Бог, одужає і заживемо щасливо.

- Ти матері про мене уже сказав?

- Звичайно, і сестрі. Чого б я прилітав до Одеси. Вони на тебе теж чекають.

- Тоді поїдемо усі разом до Гданська! – притиснулася до Михася щаслива дівчина.

Через годину з тортом, шампанським та великим пакетом продуктів вони приїхали до Кароліни. Село ще не спало. Неподалік шуміло море. Зоряне небо вказувало, що і на завтра буде гарна погода. Десь поряд чулась тиха музика. Подалі на пагорбі у високому багатопверховому будинку світилися майже усі вікна. Відчувалось: там весело проводять час. Долинали приглушені вигуки та пісні. На дереві за хатою нагадував про себе пугач.

- То студентський санаторій «Чайка», - тихо пояснила Ірина, - Студенти-політехніки часом приходять звідти до матері по домашнє вино. У нас великий виноградник. Він постійно виручав у важкі роки.

У хаті матері не світилось. Ірина впевнено відсунула засов на воротах і молодь зайшла у довгий темний тунель з виноградної лози. Підійшли до відкритої веранди біля вхідних дверей.

- Зачекайте, піду постукаю у вікно спальні, - Ірина.

Дівчина пішла до бокової стінки будинку і зразу ж повернулася.

- Двоє чоловіків шкрябаються біля вікна великої кімнати, - тихо стривожено до Вацек. – Здається, намагаються відчинити. Студенти, звичайно, стукають у вікно. А ці ніби колупають якимось інструментом.

- Навколо будинку можна вільно пройти? - пошепки Вацек.

- Так. У нас недавно зробили гарну відмостку. Там позаду дві бочки для збору води. Не зачепись. Їх добре видно.

- Михась, заходь з правого, а я з лівого боку. Коли легенько свисну, хватаємо тих хлопів. Будь обережним. У них може бути якийсь ломик, чи великий ніж..

Поліцейські тихо зникли у темряві і через хвилину десять привели до веранди двох похнюплених зігнутих чоловіків із заламаними назад руками. Ті навіть не пручались.

- І писнути не встигли! – похвалився Вацек. – Ми з Михасем й не таких брали. Це якісь хлюпики. Так що пани робили під вікном? Де ваші інструменти? - уже до одного з чоловіків.

Той щось невиразно пробурмотів. Другий, якого тримав Михась, зігнувся ще більше і мовчав.

- Звідси далеко до поліції? – Вацек до Ірини.

- Відділення у Затоці. Туди чотири кілометри. Їх можна відвести на заставу до прикордонників. Тут поряд. Там швидко розберуться, що за типи.

Тихо розчинилися вхідні двері і на порозі з'явилась мати. Боса, у

одній сорочці з накинутою на плечі хусткою. Жінка здивовано дивилась на гурт незнайомої молоді.

- Ви що тут робите? - вигукнула розгублено.

- Мамо, я приїхала з друзями і під вікнами затримали якихось зайд, - кинулась до жінки Ірина. – Зараз відведемо їх на заставу.

- А ви хоч запитали, що вони тут роблять?

- Та питали. А вони мовчать.

- Що за шум, а драки нет? – із-за матириного плеча виглянув чоловік. – Кого потрібно вести на заставу?

- Ось він, сволоцюга! – вигукнув один із затриманих чоловіків.

- Нарешті ми тебе вислідкували! Покинув в Одесі законну дружину і перейшов сюди.

- Яка вона мені законна? – вийшов наперед кремезний вусатий чолов'яга у спортивній формі і домашніх тапках. - Тиждень назад нас з нею нарешті розлучили. До Марії Дмитрівни я перейшов жити на законних підставах. Ми одружуємось. Уже подали заяву до РАГСу. Незабаром розпишемося.

- Мамо, ти мені нічого не казала! – кинулась до матері Ірина.

- А що мала казати, дочко, - спокійно жінка. - Ось приїхала і сама побачила. Заходьте, гості, до хати.

- А цих бузув'їрів, хлопці, відпустіть, - попросив чоловік. – Один з них брат моєї колишньої дружини. Хвилюється за сестру. Та вона спритна. Швидко мені заміну знайде. Я тут служу на заставі. А вона в Одесі не дуже за мною сумувала.

Поліцейські вивели затриманих за ворота і зайшли до хати. Їх вразило, як обставлена велика кімната. Посередині овальний стіл. Над ним кришталева люстра на п'ять світильників. Збоку – диван з двома кріслами по боках. Навколо столу гарні драпіровані стільці. На підлозі та на одній із стін квітчасті великі килими. На іншій стіні – вишивка-панно морського краєвиду з парусником.

- Це Микола Петрович, - представила мати вусаня. - Служить на заставі старшим прапорщиком. Запропонував недавно жити разом. Я й погодилась. Ірин батько ходив у море рибалкою, простиг і помер шість років тому. Самій з виноградником і садком справлятися стало важко. Яка господа без хазяїна.

Сідайте до столу. Зараз будемо вечеряти. Ми ще не спали. Слухали радіо на кухні. Була передача «Театр перед мікрофоном». Транслявали стару цікаву виставу «Назар Стодоля».

Мати пішла на кухню щось готувати. Микола Петрович - до

бокової кімнати. Хлопці поставили на стіл принесене шампанське, виклали продукти. Дівчата зробили нарізку і розклали по тарілках, поставили фужери. Вийшов Микола Петрович. У формі старшого прапорщика з чудово підігнаним кітелем та двома рядами орденських планок він виглядав майже генералом.

Хлопці переглянулись та зніяковіло мовчали. Коли мати принесла огірки, помідори, нарізану шинку, сіли ближче до столу.

- Прошу пригоститись, - запросила мати.

- Мамо, ми приїхали у справі. Вацек хоче вам щось сказати.

- Пані Маріє, - піднявся Вацек, - ми з вашою Іриною познайомились зовсім недавно на музичному фестивалі у польському Сопоті. Я там служу поліцейським. Закінчив Варшавську поліцейську академію. Так сталось, що ми покохали одне одного. Благословіть нас, прошу ласкаву пані, до шлюбу. Буду кохати вашу дочку до смерті. Слово офіцера.

Мати розгублено дивилась на Ірину. На очах з'явилися сльози.

- Доню, ти теж його кохаєш?

- Так, мамо, - піднялась Ірина і стала поряд з Вацеком.

- Хіба я ворог своїй дочці! Благословляю вас, діти мої. Живіть у любові та злагоді, - поцілувала обох Марія Дмитрівна.

А тут і Михась:

- Ми з Ларисою теж вирішили одружитись. Вона сьогодні дала згоду і буде жити у мене.

- Отакої! – не витримав і вражено вигукнув Микола Петрович. – Навіть у нас на заставі, де молоді прикордонники часто одружуються, подібного не бачив! Молодці хлопці! Славних голубок вловили! Тримайте міцно, не випустіть з рук, а то до смерті будете жалкувати.

Він відкоркував шампанське, налив у фужери. Випили за заручених. Коли трохи перекусили, мати збентежено:

- Потрібно готуватись до весілля. Коли планувати?

- Пані Маріє, ми післязавтра відлітаємо до Гданська. Ірина летить зі мною. Там обвінчаємось і зробимо весілля. А коли у мене буде відпустка, відсвяткуємо у вас, - тихо Вацек.

- Так вона ж не закінчить консерваторію! – вигукнула мати.

- Переведеться до Гданська і там закінчить. Наша консерваторія не гірша від Одеської. Один професор Тадеуш Матецький чого лише вартий. Найкращий сучасний композитор Польщі. Він цього року був головою журі на Сопотському фестивалі. Бачив там

виступ Ірини і, впевнений, з радістю підтримає її переведення до нашої консерваторії. Ви лише б побачили, у якому палаці вона зараз розташована. Старий королівський замок. Там така акустика, що Ірин голос зазвучить ще краще. - впевнено Вацек.

«Ось і вирішилися наші дівочі долі, - подумала Лариса. - Кожна дівчина мріє одружитись з коханим хлопцем. Жити з любов'ю щасливо у шлюбі, народити і виховати діточок, які б радували своїми успіхами. Поки що все складається гарно. Ми з Ірою любимо наших наречених. Шкода, що Михась не зміг попросити моєї руки у батьків. Та вони пробачать. А як воно буде надалі? – подивилась на Михася. - Так хочеться бути щасливою».

Михась взяв дівчину за руку, потис і посміхнувся їй.

Переспали у Кароліно. Чоловіки окремо, а дівчата – у материній кімнаті. Вранці молоді пішли на пляж, що простягся в обидва боки до горизонту. Було перше вересня. Більшість відпочиваючих з дітьми повернулись додому, до школи. Біля моря майже нікого не було видно. Ласкаве сонце давно піднялось над водою і уже добре пригрівало, посилаючи до землі життєдайні промені. Воно ніби з любов'ю вітало заручених і сердечно бажало їм всього самого найкращого у такому складному сучасному житті. Прозора, чиста, тепла морська вода так і запрошувала скупатись. Вода ніби змивала з молодих минуле і готувала до майбутнього. Вони помилувались зграйкою дельфінів, що швидко проплили мимо, погодували хлібом чайок. Та потрібно було повертатись до Одеси і терміново оформляти документи на виїзд до Польщі.

Віза у дівчат була відкрита. Заяви на відрахування з консерваторії «за сімейними обставинами» декани підписали, хоч і жалкували, що втрачають таких гарних студентів. Взяли довідки з академічної успішності. Купили на завтра квитки на авіарейс до Гданська. Під вечір все владнали.

Лариса зателефонувала матері.

- Мамо, що у вас нового? – дівчина не наважилась про все сказати зразу ж.

- Та все добре, доню. Шкода, що ти не приїхала.

- Мамусю, я буду одружуватись.

- Як одружуватись? – розпачливо мати, - Ти нічого не казала. А хто майбутній зять? Напевне Стась?

- Ні, мамочко. Хлопець з Польщі. Він служить офіцером поліцейським у Гданську. Коли у Варшаві при пересадці на інший

рейс загубився мій акордеон і міг зірватись наш виступ на фестивалі, він мене дуже виручив. Ми на фестивалі у Сопоті з ним ближче познайомились. Буду переводитись до Гданської консерваторії і жити там у нього.

- Ви ж не знаєте добре одне одного! Приїхали б до нас, щоб ми хоч його побачили. Доню, не поспішай, добре подумай. Будь розважливою. Одруження – це ж вибір на все життя.

- Так вийшло, матусю, що ми з нареченим не можемо зараз до вас навідатись. Вони з товаришем прилетіли до Одеси на пару днів. Моя найближча подруга Іра, про яку я тобі розповідала, виходить заміж за його товариша, а я – за любого Михася. Він дуже хоче з тобою переговорити.

Михась взяв мобільник і впевнено сказав:

- Доброго дня, вельмишановна пані! Прошу вибачення у ласкавої пані, що не можу приїхати до вас і попросити руки вашої донечки. Буду до смерті вдячний, якщо ви дасте згоду на шлюб з нею. Ми кохаємо одне одного і будемо у парі щасливі.

- Вона ж повинна закінчити консерваторію. З'являться дітки і тоді буде не до навчання.

- Я даю вам, шановна пані, слово польського офіцера, що діток у нас до закінчення консерваторії не буде. Не хвилюйтесь, ласкава пані. Ми повинчаємось у Гданську, а наступного літа приїдемо до вас. Я вам обіцяю.

- Добре, діти! Благословляю вас на щасливий шлюб.

- Дуже вам вдячний! Цілую руки вельмишановній пані.

Лариса затамувала подих, слухаючи розмову коханого з мамою. Вона знала, що матуся може впертись. Видно, по телефону відчула, що Михась буде добрим чоловіком дочці і гарним зятем.

Ірина хотіла зателефонувати професору Сердюку, та в останню хвилину передумала. Було не до нього, коли поряд милий Вацек не дає їй одній ступити жодного кроку. Все боїться, щоб від нього часом не втекла.

Наступного дня щасливі молоді були уже у Гданську.

Стась чомусь дуже довго не телефонував Ларисі. І лише в кінці лютого наступного року прийшов до гуртожитку Одеської консерваторії. Чергова сказала, що Лариса давно тут не живе.

Це було уже після Майдану. На Україні розгортались страшні події російської агресії. Вони потрясли весь цивілізований світ. Багато держав стали допомагати Україні у протиборстві з

сепаратистсько-терористичними угрупованнями на Сході.

На початку літа польські поліцейські Михась і Вацек залишили службу, прилетіли на Україну і стали бійцями Добровольчого Українського корпусу «Правого сектору».

2. Палаючий Донбас

Микола, капітан контррозвідки Головного розвідувального управління Генштабу України отямився у якомусь вологому підвалі чи просто обмурованій закритій зверху ямі. Світла ніякого не було. Темно, хоч око вийми. Жодного звуку. Лише земля здригалась від потужних вибухів артилерійських снарядів. Він лежав одягнений на чомусь подібному до куртки. Під нею було трохи соломи, настеленій на холодну бетонну підлогу. Дуже боліло ліве коліно та у сонячному сплетінні. Попробував глибоко вдихнути і мало не закричав. Так закололо у шлунку. Трохи віддихався і почав руками повільно обстежувати навколишній простір. Зрозумів, що лежить у закутку. Стіни з гранітного каменю холодні, хоч надворі жаркий початок вересня. Він хотів встати на ноги і обстежити все приміщення та через біль у коліні не зміг. Знову сів до закутка і, відганяючи біль, намагався пригадати, як сюди потрапив.

Їх з Надією в район активних бойових дій на Донбасі до захопленого сепаратистами Іловайська провів перед світанком чоловік, якого, як сказав у Києві полковник, звали Сергій. Похмурий, неголений, у поношених спортивних штанах та невиразній сорочці, він зустрів їх у приміському селі на трохи освітленому з сіней порозі невеликого одноповерхового будинку. На пароль відповів чітко, але до хати не запросив.

- Вас потрібно провести до Іловайська? – зразу запитав тихо.
- Так, необхідно у місті дещо подивитись, - Микола.
- Там до шостої ранку комендантська година. Повинні іти уже зараз, бо через годину почне світати і вас може затримати патруль. Проведу до перших будинків. А там розберетесь самі.
- Ми готові.

Сергій тихо зачинив двері. Микола з Надією без лишніх розмов пішли за ним у темноту. Небо затягли хмари. Десь далеко блискало і гриміло. Ніби починав накрапати дощ. Та швидко

перестав. Зовсім близько чулись постріли гармат. Тривала жорстока битва за місто з російсько-терористичними військами.

З окупованого Криму їх відкликали тиждень тому. Проведену там роботу начальство високо оцінило. Надали сім діб відпустки. Полковник наказав до рідних не навідуватись, з друзями та знайомими не спілкуватись. Дозволив поїхати до Одеси відпочити.

- Ви і надалі вдаватимете закохану пару. У Криму вам це вдалось досить добре. Рекомендую зупинитись на Шістнадцятій станції Великого Фонтану. Там пристойна стара профспілкова база відпочинку. Чисте море, гарний пісочний пляж. До центру міста їхати трамваєм далеко. От і менше світитиметься. На Донбасі справжня війна і в Одесі можете зустріти небажаних знайомих. Уже й туди сепаратисти протягують свої хижі щупальця. Було декілька терористичних актів. У нашій роботі навіть незначна деталь може зіграти вирішальну роль. Тому будьте уважними, спостережливими і ніколи не втрачайте пильності навіть під час відпочинку. Спецтелефони повинні бути постійно з вами. Як завжди, можете телефонувати мені в любий час доби. Категорично наказую: спілкуєтесь лише зі мною. У нашому Міністерстві недавно затримали двох давніх російських шпигунів. Колишній міністр оборони України став радником Путіна. Що вони встигли вивідати і передати російській федеральній службі безпеки ФСБ, до кінця невідомо.

Полковник знову жодним словом не згадав про Стася, який був у складі «Російського блоку» та не безпідставно підозрювався у вбивстві в Євпаторії їх керівника майора Григорія Петровича. І хоч Миколі дуже хотілось знати, чи знайшли вбивцю, але він давно зрозумів, що запитувати про щось у начальства – собі на шкоду. Хай самі розбираються зі Стасем. Той після вбивства невідомо куди зник. І слава Богу! Якби Стась знав, що Микола пов'язаний з Григорієм Петровичем в Євпаторії не лише реконструкцією торгового центру, а насамперед контррозвідкою, то справа могла повернутись для Миколи теж трагічно. Просто Стась їх разом ніколи не бачив. Випадково Микола затримався з Надією на морі і повернувся до номеру у готелі тоді, коли Григорій Петрович був уже вбитий.

До Одеси вони з Надією їхали вночі у купе СВ на двох. Та до цього за день так стомились, що лише побажали одне одному «на добраніч» і зразу заснули. Приїхали вранці. Микола був вперше у

«Південній Пальмірі». На пероні людно. З десяток одеситів запрошують відпочиваючих на квартири. Прямо біля вагона можна купити персики, черешні, вишні, «рачки», сушену рибу. Декілька пар циганок пропонують погадати. Та досвідчена Надія знала: поряд знаменитий ринок «Привоз».

- Там вибір фруктів та овочів дуже великий і можна купити в два рази дешевше.

- Невже ми приїхали ходити по ринках? – розсудливо Микола.

- Ти не хочеш побачити найбільший в Україні продовольчий ринок? Там така торгова аура, що до смерті не забудеш. Хто не побував на «Привозі», той не бачив Одеси, - впевнено дівчина.

- Добре, якщо близько, то пішли. Лише не на довго. А то дуже хочеться скупатись. У вагоні було жарко.

Надія взяла коханого під руку. Всі їхні речі поміщались у сумці дівчини. Камера схову не потрібна. З перону вони пішли наліво і через хвилин п'ятнадцять Микола не повірив своїм очам. Ринок майже кілометр на кілометр! І весь переповнений яскравими різнобарвними яблуками, золотавими грушами, зеленим і синім виноградом, помідорами, різнокаліберними огірками, фіолетовими баклажанами. Виблискують на сонці смугасті величезні кавуни, жовті дині. А скільки різної м'ясної продукції від м'яса до делікатесної ковбаси і копчених баликів та рулетів. Різноманітна випічка. Галас стоїть неймовірний. Якщо відпочиваючі майже не торгуються, то одесити намагаються купити якнайдешевше. Ось повненька жіночка уже зібралась покласти до кошика куплені помідори та побачила на одній якусь пляму.

- Ви що, продаєте гнилі помідори? – закричала до продавця.

- Які гнилі! Лише рано вранці зняла з грядки! Бійтесь Бога, шановна! - мало не плаче молода продавчиня у чистому фартушку.

- Так ось же пляма!

- То не пляма, а міг вкусити колорадський жук. Цього року їх стільки, що не можна вивести.

- Так ви продаєте помідори з колорадськими жуками? – вереснула товстенька. - Пускайте дешевше!

- Та платіть на гривню менше і не кричіть. А то відлякаєте мені всіх покупців.

Товстенька із задоволенням висипала помідори до кошика.

Молодий хлопець ніяк не міг вибрати собі кавун. Все стукав долонею по ньому. Стиглий кавун глухо гудів.

Жива риба майже вистрибує з різноманітних ємностей. Тут і класичні короп з карасем, морська риба. Поряд сушені бички, варені «рачки», оселедці сірі та золотисті.

- Ці худі бички по якій ціні продаєте? – запитує молодиця.

- Як лише для вас, красуне, то по десять гривень кіло, - відповідає сивий рибак у морському кашкеті.

- А якщо подумати? – наполягає настирна жіночка.

- Ідіть, пані, спокійно думайте у гальюні, там дешевше, - з одеським гумором розсміявся сивий.

- Нахаба! Так відповісти мені, заслуженій артистці Одеської опери. Де ви лише виховувались? – накинулася на сивого артистка.

- Ви така артистка, як я альпініст! - не здавався сивий. – Артистам все привозять додому. На «Привоз» вони ні ногою. А виховувався я на знаменитій Молдаванці у родині поважного портового бендюжника.

- І мені колись привозили. А вчорік після грипу втратила голос і приходиться самій спілкуватись з такими нахабами, як ви.

- Так би зразу й сказали, що стали інвалідом сцени. – несподівано поступився сивий. - Інвалідам завжди скидка. Забирайте по вісім. Може зустрінемося з вами увечері в кафе міського саду на Дерибасівській? Я одинокий моряк. У вас теж обручки не видно.

- А чому б не зустрітись двом добрим одеситам. Я буду там десь о сьомій годині. Спаде спека і можна посидіти за чашкою натуральної кави. У міському саду гарну каву готують, - посміхнулася сивому кучерява жриця сцени і пішла повільно далі, похитуючи ще досить привабливими стегнами.

Микола в душі лише посміявся. Надія вибирала щось найсмачніше, а він розглядав все навколо. Раптом його очі зупинились на одній яскравій дівчині-красуні. Вона була у світло блакитній літній сукні та блакитному капелюшку. Дівчина щось жваво говорила продавчині і купувала огірки через два ряди від них. То була Лариса з їхнього села! Вона уже третій рік навчалась тут в Одеській консерваторії. Давно з нею не бачились. Першою думкою було підійти і привітатись. Розпитати про справи. Та швидко прийшов до тями і стримався.

- Он дівчина з нашого села, - тихо показав Надії очима. – Пішли назад і там щось купиш. Я ж за легендою повинен служити в комендантській роті у Львові. Не повірять, що в такий час, коли іде

війна, відпочиваю в Одесі.

Вони рішуче повернули до виходу. Надія купила найкращих, величиною з середнє яблуко персиків, чудових помідор. Вийшли з «Привозу» і майже через годину, стомившись від багато чисельних трамвайних зупинок, були на Шістнадцятій станції. Тут дійсно тихо і затишно. Шкільні канікули закінчились, відпочиваючих було мало. Будинки відпочинку потопали у зелені платанів, лип, плакучих верб та жовтої акації. Подалі на високому березі вздовж моря росли стрімкі тополі. А темно голубе море манило до себе. Чайки час від часу навіть сідали на пісочний пляж, який виднівся між будинками.

- Не віряться, що на Сході іде війна! – Микола до Надії. – Просто не вкладається у голову, як Путін після Криму міг, мов ненаситний озвірілий хижак, полізти на Донбас. Там гинуть наші мужні хлопці. Полковник сказав, що якби не добровольці, то росіяни могли бути уже у Києві. Серед добровольців є навіть два колишніх досить успішних поліцейських з Польщі. Добровольчі батальйони «Айдар», «Донбас», «Азов», «УПА», «Київська Русь» складаються майже виключно з членів «Правого сектора». Вони пішли воювати проти ворогів України прямо з Майдану. Озброєні лише автоматами та гранатометами, добровольці зупинили російські танки і бронемашини. А де ж наша доблесна армія, у якій стільки блискучих генералів, та військово-морський флот, де на дванадцять тисяч особового складу є навіть адмірали флоту з трьома адміральськими зірками на погонах?

Ось мені прямо у руки на «Привозі» всунули невеликого формату газету «Правий сектор». Тут, бачу, стаття з надзвичайно цікавим заголовком. Невідкладно тобі читаю.

«Легалізуйте Добровольчий Український корпус!»

«Я, Білозерська Олена Леонідівна, є бійцем 5-го окремого батальйону Добровольчого Українського корпусу «Правого сектору». У складі підрозділу перебуваю з 1 травня 2014 року. З червня місяця беру безпосередню участь у бойових діях. Впродовж останнього місяця наші бійці у координації з підрозділами Збройних сил України майже щоденно ведуть бої на території Донецької області.

Однак Добровольчий Український корпус (ДУК) не має жодного

офіційного статусу. Понад три місяці ідуть перемовини з усіма гілками влади і силовими структурами щодо легалізації підрозділу. Досі жодного успіху. Влада відмовляється легалізувати «Правий сектор».

Уже два місяці, поки солдати Збройних сил, бійці Нацгвардії та добровольчих батальйонів гинуть на фронті, вояки «Правого сектору» сидять на базах, сподіваючись, що їм дадуть зброю і відправлять у бій. Не дочекавшись, поступово озброїлись самі – хтось придбав легальну мисливську зброю, хтось купив нелегальну, хтось самотужки робив вилазки і здобув трофейну. Зрештою самі оформились у підрозділ і пішли воювати. Як воюємо – можете спитати у бійців і командирів 93-ї та інших бригад Збройних сил України, які співпрацюють з нами.

Ми зараз дуже-дуже потрібні на фронті, нами затикаюць усі діри, та ми нічого не маємо проти. До дідька ті пільги і статуси учасників бойових дій. Переб'ємося. Однак я маю побоювання, що після війни нас чекає: де-юре незаконне збройне формування. На нас спишуть усі військові злочини, які неминуче трапляються на будь-якій війні. Затим – кримінальне переслідування наших бійців.

Навряд чи у них вистачить безсоромності вішати військові злочини на мене особисто. Найвірогідніше, мене «просто» затьгають свідком по судах.

За останній місяць боїв у нас є кілька загиблих. Є і поранені. Є багато знищених нами озброєних ворогів України. Але про те, що ми воюємо. І про те, як ми воюємо, знають, крім нас самих, лише наші побратими-армійці.

Коли ворог почне активно відступати і буде вже не так страшно, далеко не кожен з нас залишиться в строю. На наше місце придуть інші. Якщо вони будуть сміливо воювати – честь їм і хвала. Але побачите – після закінчення війни скажуть, що лише вони і воювали. А нам за допомогою проплачених «формуваців суспільної думки» спробують створити репутацію тилових щурів, мародерів і злочинців. І це не вигадки. Згадайте, як після Майдану всіх раптом стали переконувати, що «Правого сектору» під час боїв на Майдані або зовсім не було, або вони швиденько провокували сутичку, а самі втікали, підставляючи інших під кийки та кулі. І говорили про це не тільки безіменні тролі в соцмережах, а й начебто поважні люди з репутацією. Цій темі були присвячені

пости, блоги, статті в газетах, ба навіть великі сюжети на центральних каналах.

У свідомості довірливого українця «Інтернет-ворог» обов'язково має обливати брудом усе пов'язане з Україною. Якщо ж співрозмовник спілкується українською і виступає з проукраїнських позицій – йому схильні вірити. Ми й досі не звикли, що українські політ сили також витрачають шалені гроші на «Інтернет-мочилово» одна одної.

За три місяці, що я перебуваю у прифронтовій зоні, до нас разів зо п'ять приїздили журналісти. Деякі з них знали мене особисто і були дуже здивовані, зустрівши тут. Деякі не знали і намагались взяти у мене інтерв'ю просто як у жінки-бійця. Я категорично відмовлялась і просила мене не «палити». Зокрема, з тих міркувань, що нині треба воювати, а не піаритись.

Однак сьогодні я змінила своє рішення, бо сподіваюсь, що, можливо, мій особистий авторитет бодай якось посприє вирішенню проблеми з легалізацією Добровольчого Українського корпусу. Не хочу, щоб я та мої друзі, люди ідейні, в чергове були використані як перегній для тих, чия головна ідея за будь-яких обставин – власний інтерес».

- Це ж просто крик душі! – вирвалось у Надії. – Невже після Майдану, де серед героїчно загиблих у Небесній сотні більшість було з «Правого сектору» та афганців, і без їх участі Майдан швидко придушили б, може таке твориться? Тут чітко проглядається зрада державних інтересів. За всяку ціну хочуть принизити велику жертвовну участь у війні на Донбасі добровольців «Правого сектору», заплямувати його.

- Ти маєш рацію. Звичайно, ми всього не знаємо. До «Правого сектору» ніби примкнули екстремістські елементи, які можуть його дискредитувати. Європа екстремістів категорично не сприймає і веде з ними боротьбу. Тому наша влада, щоб мати з Європою одну думку з цього питання, офіційно ніби з «Правим сектором», якихось загальних інтересів не афішує. Навіть не озброює його батальйони. Та зараз потрібно за всяку ціну зупинити російську агресію, яка з кожним днем нарощується. Видно, для нас теж готують важливе, а можливо і небезпечне завдання. Необхідно набратись сил. Ось декілька днів відпочинемо і знову у гущу подій. Така у нас служба, Надійко. Дивись, як тут гарно. Душа відпочиває,

коли дивишся на ці краєвиди. Бачиш, з одного боку від селища берег високий, підмитий водою за сотні років. А з іншого – пологий до води. І пляж чистий проглядається. Ідемо швидше до бази відпочинку і потім купатись.

На невеликій базі були вільні кімнати. Можливо, сюди радили їхати відпочивати саме таким, як Микола з Надією, не розкриваючи призначення цього закладу. Місцевість тиха, непримітна, далеко від центру міста. Адміністратор, не задаючи лишніх питань, зустріла дуже радо і розмістила поряд. Звичайні, без особливої вишуканості кімнати на одного. Вікна з видом на море. Вони так жили у готелі в Євпаторії. Тому особливих незручностей не відчували. Саме головне – поруч, разом. Переодяглись і зразу ж на пляж.

Як чудово поринути у ласкаву морську стихію! Темно блакитна вода лінивими хвилями набігала на берег, виблискувала на сонці, надзвичайно тонізувала усе тіло. Учені кажуть, що склад води у тілі людини майже однаковий зі складом морської води. Невже все живе на Землю вийшло з моря? Так нас учили в школі. Однак останні дослідження авторитетних світових наукових центрів доказали, що найпростіші одноклітинні організми на нашу планету постійно заносяться метеоритами та кометами з космосу. Між зорями і галактиками мігрують величезні поля органічної речовини. І на планетах, де, як і на нашій, складаються сприятливі умови, зароджується життя. Навіть проповідники католицької християнської церкви наголошують, що життя є і на інших планетах нашої Галактики Чумацький Шлях, у якій налічується біля трьохсот мільярдів зірок. Там розвиток життя може бути на значно вищому рівні, ніж на Землі. Тому пошук інопланетних цивілізацій має для землян величезне значення. Провідні країни світу витрачають на це значні кошти.

Та Миколі з Надією було зовсім не до цих глобальних питань. Вони не втрачали часу і сповна насолоджувались одне одним, добре розуміючи, що їх може чекати попереду. Микола глибоко занурився у воду, відштовхнувся від дна і вплив на поверхню під Надією. Дівчина вереснула, схопила хлопця за чуприну і знову декілька раз занурила у воду. Микола не опирався. Він лише гладив руками дівоче тіло. Дівчина не витримала, пригорнулася до юнака і міцно поцілувала у мокрі губи. Вона навіть не відчувала, що вони солоні. Їх обох охопило неймовірне збудження. Микола схопив дівчину за руку, вони швидко попливли до берега і побігли

до Надіїної кімнати. На ходу зняли купальники і мокрими стрибнули до ліжка...

Прокинулись лише під вечір. До кімнати заглядало ласкаве сонечко. Під вікном на високій осокорі висвистував якийсь птах. Десь поряд звучала тиха музика. Їсти їм не хотілось. Лише Миколі у роті пересохло.

- Піду куплю пляшку води. Може хочеш підсолодженої, чи «пепсі»? – погладив дівчину по оголеній спині.

- Мені морозива. Давно не смакувала, – простягла до хлопця руку, яку він у декількох місцях поцілував. - Їсти не хочеш?

- Поки що ні.

- Захочеш – там у нас дещо є.

Микола чомусь довго не повертався. Надія одягла літню легку сукню, туфлі і вийшла надвір. Уважно подивилась навколо. Хлопця ніде не було видно. За столиком у бесідці, що знаходилась в огороженому невисоким штахетником дворі, курили двоє молодиків. На столику стояла пляшка пива. Надія пройшлась вулицею в один бік метрів двісті, в інший – Миколи немає.

«Що могло його затримати? – захвилювалась дівчина. - Ми в Одесі раніше ніколи не були. Знайомих тут не маємо. Він знає, що я на нього чекаю. Молодики за столиком сидять спокійно. Значить поблизу нічого надзвичайного не відбулось. Он там далі продають морозиво. Можливо, Микола туди підходив?»

- У вас недавно купляв морозиво високий чорнявий молодий хлопець у білій футболці і зелених шортах? – до продавчині.

- Так! Запитав, де продають газовану воду і пішов далі до зупинки трамваю. Назад не повертався.

Надія майже побігла до зупинки. Вона відчувала: з хлопцем щось сталося. Ще здаля дівчина побачила гурт людей, до яких щойно під'їхала біла машина «швидкої» допомоги. На землі на боку лежав Микола. Дівчина підбігла, коли лікарі стали його розпитувати і оглядати. Вони перев'язали хлопця бинтом у районі живота. Микола побачив Надію і непомітно повернув головою з боку в бік. Це означало, що підходити до нього не потрібно. Лікарі посадили хлопця на лавочку поряд.

- Як почувашся? – запитав його лікар років сорока.

- Уже добре, - усміхнувся Микола, - тут один злодійчук на зупинці вирвав у жіночки з руки гаманець. Я схопив злодійчука за руку. А він полоснув мене ножиком по животі. Я послизнувся на

банановій шкірці, упав, затис рану рукою і уже не вставав.

- Молодець, що затис рану. А то втратив би чимало крові.

Підійшла заплакана жіночка.

- Саме так і було. У мене вихопили ось цей гаманець.

Грошей тут гривень з п'ятдесят. Та все одно було шкода. Коли цей юнак схопив за руку злодійчука, той випустив гаманець, махнув рукою і втік. Я побачила, як упав хлопець, та кров на футболці і викликала «швидку».

- Добре зробили, - лікар. - Тобі, - до Миколи, - нічого не загрожує. Заживе, як на собаці. Завтра, якщо не засохне, підійдеш до поліклініки. А через день зможеш купатись.

«Швидка» поїхала, люди стали розходитись. Микола встав з лавочки і помалу пішов у напрямку бази відпочинку. Надія - за ним метрів сто позаду. Пильним оком досвідченого контррозвідника вона бачила, що за ними ніхто не слідкує. Коли Микола звернув на базу, дівчина пройшла ще трохи вперед, повернулась назад і лише тоді зайшла на територію. У бесідці двоє молодиків так і сиділи за пляшкою пива.

«Охоронники, - здогадалась Надія, - сидять тут без діла, а Миколу могли й убити. Не зміг він допустити, щоб жіночку обікрали. Добре знає, що не повинен був вмішуватись у такі злодійські справи. Адже при виконанні спеціального завдання подібна пригода може призвести до зриву операції. Зовсім ще мало у нього досвіду і витримки. Та й звідки взятись. Менше року служить контррозвідником. Так, дещо в Євпаторії удалось зробити. Але зараз вирішував на емоціях, а не тверезою головою. Не буду полковнику нічого про це доповідати. Ми ж на відпочинку. Хай сам Микола вирішує, чи розповідати щось начальству. Рана швидко загоїться, а Миколі - наука».

Коли зайшла до кімнати хлопця, той стояв і дивився у вікно. Навіть не повернувся. Надія теж мовчала.

- Думаєш, я не розумію, що поступив неправильно? – тихо хлопець, - Як побачив, що жіночка плаче, про все забув.

- Я тебе розумію. Тому і люблю, - легенько пригорнулася Надія. – Показуй, чи не дуже кровоточить рана.

- Та нічого там страшного! – повеселів юнак. – Лікар добре обробив. Просто жалкую, що будеш купатись без мене. Постараюсь швидше повернутись до лав оздоровлених. Так тобі морозива і не приніс. Той босяк вибив з руки.

Надія пішла купити води. Вони повечеряли бутербродами з ковбасою та помідорами, поласували персиками, потім подивились по телевізору якийсь фільм, дівчина поцілувала милого і повернулась до своєї кімнати. Наказала Миколі не крутитись у ліжку, щоб рана швидше затяглась.

Наступного дня вони майже весь день пролежали у тіні під «грибком». Дівчина читала взятую з собою книгу. А Микола – свіжі газети. Їли зовсім мало. Лише Надія пару раз ходила купувати воду. Увечері дівчина зробила юнаку перев'язку. Вранці Микола скупався. Присів пару раз у воді. Не плавав. Морська вода добре дезинфікує. Рана затяглась. Після обіду молодята поїхали маршруткою до залізничного вокзалу подивитись місто.

Проїшлись пішки через центральну у місті площу Куликове Поле. Зупинились перед обгорілим до чорноти великим будинком обласних професійних спілок. Будівля справляла надзвичайно гнітюче враження. Її уже обгородили зеленими щитами, частково прикрили маскувальною сіткою. Але проглядались вибиті двері, чорні діри замість майже усіх вікон, в багатьох місцях сильно оббита штукатурка. Тут нещодавно сталась страшна трагедія. Під час несанкціонованого мітингу члени «Російського блоку» з битами в руках напали на мітингувальників. Люди з жахливим вереском і галасом почали розбігатись. Кілька сотень з них намагались знайти захист у будинку профспілок. Раптом всередині сталась пожежа. Біля п'ятдесяти людей загинуло у вогні. Розслідування показало, що більшість людей ніби отруїлись якимось газом. Звідки він там взявся, невідомо. Одеській міліції та СБУ з'ясувати поки що нічого не вдалось.

Та життя продовжувалось. Мовчазні молоді контррозвідники пройшли наліво від площі, потім направо провулком далі і зупинились перед величною будівлею театру музичної комедії. На афіші красувалось: увечері вистава «Біла акація» Дунаєвського. Взяли квитки. До початку вистави було ще багато часу. Запитали у молодого хлопця, як пройти до моря. І через хвилин п'ятнадцять з оглядового майданчика біля канатного підйомника розглядали зелену, мальовничу, широку панораму пляжу «Отрада». Видовище було вражаюче. Вони в Євпаторії часто ходили на море. Там мілина тягнеться далеко від берега. Тому вода світло блакитна. І навіть при невеликих хвилях забруднена піском. Беріг низький, з пляжу у морі часто нічого не видно. Одна вода. Тут же з оглядового

майданчика проглядається в далину кілометрів на десять-п'ятнадцять неозора синя гладь води. Від одного мальовничого краєвиду настрої зразу зростає. Хочеться швидше дійти до води. Вниз можна було спуститись східцями і пройтись між гарними насадженнями кущів жовтої акації, лип. Та відпочиваючі поряд брали квитки і сідали до люльок підйомника. Заповнені людьми різнобарвні люльки повільно тяглись високо над зеленими насадженнями до пляжу метрів на п'ятсот. Вздовж берега в обидва боки серпантинном простяглась звивиста дорога. Ліворуч розташований огорожений високою сіткою тренувальний стадіон відомої в країні футбольної команди «Чорноморець» і кілька волейбольних майданчиків для відпочиваючих. Праворуч - водна станція з великою кількістю прип'ятих до причалів катерів та парусників. На горизонті декілька чорних вантажних теплоходів повільно плывуть до морського порту. А на пісочному пляжі біля води повно народу. Пересуваються, мов бджоли у вулику. Долинає неясний приглушений гомін.

- Спустимось до пляжу? – Микола.

- На нашому пляжі значно спокійніше. І тобі не потрібно багато ходити. Давай краще повечеряємо. Он поряд кафе на відкритому повітрі. Так смачно пахнуть шашлики. Забула, коли їх їла, – проковтнула слину Надія.

Вони замовили по шампуру баранячого шашлику, з якого стікав ще гарячий жир, салати з помідор і огірків та пляшку пива. Цього було достатньо. Адже служба привчила їх до скромного харчування. Іноді приходилось добу-дві майже нічого не їсти.

Випили по склянці пива. Надія весело поглядала на хлопця.

- Може ти хочеш вина, чи чогось міцнішого?

- Після тієї сутички біля трамваю не наважуюсь. Та й у спеку воно зайве. Не виходить з голови, як я не зміг захиститись. Адже розумів: такі злодійчуки здатні на все, щоб їх не затримали. Ми ж на курсах вивчали прийоми самооборони. Правда, занять було мало. Але ж елементарно дещо знаю. Видно, у відпустці трохи розслабився. Хіба з такою дівчиною, як ти, не втрапиш голову.

- Милий, ми з тобою з ранньої весни фактично живемо у цивільному шлюбі. Адже наказано вдавати закоханих. Ми із задоволенням виконуємо і перевиконуємо цей дуже приємний для мене і, надіюсь, для тебе, наказ. Тим більш, що така ситуація вже не один раз допомагала. У Криму ти вчасно приїхав до

Севастополя і викупив мене з камери попереднього затримання. А коли вбили майора Григорія Петровича, ти теж міг загинути, якби ми увечері не пішли на море. Впевнена: доля нас оберігає у нашому коханні. Я вже не уявляю свої служби без тебе. Звичайно, в любий час полковник може послати нас на різні завдання. Але ти завжди будеш незримо поряд зі мною. А я молитимусь, щоб у тебе все було гаразд. Пам'ятай про це, любий, і не втрачай голову.

- Слухаюсь, моя королево! Голова повинна бути тверезою.

Обіцяю, - прихилився до дівчини Микола.

Фойє театру музичної комедії вразило своєю розкішністю. Просторе, з великими гарними порт'єрами на високих вікнах, диванами, позолоченими люстрами, вишуканими сходами на другий поверх. На передній стінці гарні портрети артистів театру. По центру – у позолоченій рамі портрет уже покійного народного артиста Михайла Водяного, іменем якого і названо театр.

Їх місця були у другому ряду на гальорці. Сцена і велика зала добре проглядались. Більшість глядачів прийшли, напевне, прямо від моря. Розпашілі після спеки, багато з них пили воду та обмахувались носовичками. Одна сусідка весь час витирала обличчя від поту. Надія з Миколою на це лише посміхались. У легкому літньому одязі вони почували себе комфортно.

Весела романтична історія про кохання одесита-мор'яка та дівчини, що чекала його на березі, сподобалась. Деякі сцени і пісні глядачі переривали бурхливими оплесками, вигуками; «Браво!» Та у переповненій залі було жарко. Хоч просили вимкнути мобільники, але приглушені дзвінки час від часу відволікали увагу. Під кінець вони навіть трохи стомились. І вирішили більше до театрів не ходити. По дорозі назад у трамваї побачили невелику афішу про завтрашні кінні перегони на іподромі, що знаходиться на четвертій станції Фонтанської дороги. Ніхто з них раніше на таких діях не бував.

- Відпочивати, так відпочивати! - рішуче Микола. - Ти не про-ти завтра подивитись ці перегони? У нашого сусіда в селі є гніда молода кобила Мальвіна. Вона з весни до осені часто під вечір стоїть у їхньому дворі прив'язаною до воза. Весь час перебирає на возі зелену траву, чи сіно. Коли я йшов вранці до школи, то кидав їй на віз кусок хліба. Так звикла до цього, що, побачивши мене, тихенько іржала. Сусід іноді дозволяв мені купати Мальвіну у ставку. Я сідав на неї верхи без сідла і прямо від воріт ми мчали до

води. Дуже любила купатись. Я мию її всю віхтем сухої трави, Так стоїть, не поворухнеться. Навіть мух хвостом не відганяє. Потім запливаємо на глибину. Тримаюсь за гриву. Мальвіна витягує голову вперед і від задоволення лише фиркає. А коли приводив її назад до двору, на прощання вдячно лизала мою долоню. Проводжає мене поглядом і ніби аж посміхається. Давненько її не бачив. Хто їй тепер дасть хліба?

- Не знала, що ти такий романтик і любиш тварин. Звичайно, підемо завтра на іподром. Колись на Україні було декілька великих кінних заводів. А тепер – жодного. Кажуть, у кожному колгоспі були коні. Зараз лише деякі приватні бізнесмени вирощують їх у невеликій кількості для лікування дітей та заняття кінним спортом.

- Так. Батько розповідав, що у колгоспі був табун більше ста коней. Вони виконували багато різної роботи. Дешева робоча сила. А зараз в селі люди тримають їх не більше десяти. Мальвіною сусід дуже задоволений. Перегнїй на город вивезти, Потім виорати, заскородити. Під плуг картоплю посадити і восени за допомогою плуга зібрати, повезти на базар до районного центру на продаж. Корові та бикам привезти накошеної трави. А дров з лісу привезти та кам'яного вугілля із залізничної станції. Для Мальвіни роботи хватає. Та уже наклали на сусіда якийсь податок. Якщо податок буде великий, прийдеться кобилу продати. Вона ніби відчуває, що таке може статись, і працює старанно.

- Ти що, у неї питав? - засміялась Надія.

- І так видно, яка вона роботяща. Ніколи не скаржиться, - теж весело розсміявся хлопець.

На вечерю вони взяли пляшку сухого білого вина. А потім пішли на пляж подивитись, як за обрій сідає стомлене за день сонце. Море було спокійне, лагідне. Таке воно буває лише влітку. Восени починаються вітри, дощі, шторми. Море ніби виплескує своє невдоволення відношенням до нього. Адже людина лише бездумно забруднює його, не турбуючись про чистоту величезного багатства на Землі – води. Без води людина може прожити не більше тижня. Переважна більшість вважає, що солоня морська вода не особливо потрібна людині. Пароплавство та вилов риби. Можна було б без цього обійтись. Про величезні поля замерзлої криги та айсберги – цієї найчистішої питної води – забувають. Адже на суходолі придатної для пиття води дуже мало. Існують проекти по доставці айсбергів до країн Перської затоки. Учені прогнозують: у

недалекому майбутньому можуть бути війни за питну воду. Якщо будемо й надалі скидати забруднення у моря і океани, вони попадатимуть у кригу. Уже зараз у кризі Антарктиди виявили сліди ртуті, надзвичайно шкідливої для людини речовини. Учені світу б'ють тривогу: вода у ріках та морях перестає самовідновлювати свої властивості. Вода міняє свою структуру на непридатну для пиття. Якщо таке станеться, людство загине.

«Буря голосов и рукоплесканий наполняла праздничный ипподром. Казалось, здесь бьется сердце всей огромной империи ромеев. Ради этого зрелища, наполненного азартом скачек, алчностью и торжеством, ради устроенных в честь именин кесаря Александра бегов сюда пришли сорок тысяч жителей столицы, оставив великолепные храмы и торговые площади, забыв о своих делах, проблемах и сомнениях. Люди ликовали, спорили, испытывали такие страсти, по сравнению с которыми все остальное в их жизни, казалось, не имело значения. К тому же, празднуя вместе со своими правителями двадцать восьмую годовщину самбализевса, византийцы предавались иллюзии близости к великим мира сего.

Когда несколько колесниц, запряженных четверками коней, сделали очередной поворот вокруг расположенного по центру ипподрома ограждения, именуемого «спиной», гул голосов стал похож на грохот гигантского прибоя. Зрители скрежетали зубами, вскакивали с мест, запрыгивали на мраморные скамьи, а соседи сталкивали их оттуда, поскольку те закрывали обзор.

Смоленскую княжну Светораду, которая так и не вышла замуж за Киевского князя Игоря, ласково звали Рада. Теперь в Константинополе она была крещена Ксантией и жила не венченой женой с патриkiem Ипатием. Она сама не заметила, когда тоже подскочила, стала кричать, и ее голос слился с множеством голосов таких же заряженных энергией зрителей.

- «Зеленые»! – кричала княжна, потрясая маленькими сжатыми кулачками и подпрыгивая от возбуждения.

- «Зеленые»! – вторил ей рядом не менее возбужденный Ипатий.

А гость их ложи, всего лишь несколько дней назад прибывший из провинции игумен Пантелеймоновского монастыря отец Анастасий, забыв о своих достойных манерах, взобрался на скамью и скандировал:

- «Голубые»! Дай Бог... «Голубые»!

Уже начинался седьмой, последний круг заезда. На поворотах квадриги едва не сталкивались, колеса глубоко врезались в устилавший дорожку песок. Но все обходилось благополучно и квадриги вновь неслись вдоль ряда украшавших «спину» статуй. Они приближались к финишу, и рев толпы перешел в сплошной гул, когда возникший «голубых» первым преодолел победную черту. Раздался удар гонга, оповещающий о конце состязаний. Этот звук был долгим, громким, по-своему величественным, различимым даже среди воплей восторга и разочарования, криков и стонов. И тут же с верхних ярусов ипподрома в небо выпустили сотни белых голубей. Красиво!»

Так яскраво описала Симона Вілар у романі «Світорада янтарна» перегони на іподромі у стародавньому Константинополі.

На Одеському ж іподромі було надзвичайно скромно. Ставки на переможців, про що колись у Львівському військовому училищі розповідав Миколі товариш, касою не приймалися. Можливо, був підпільний тоталізатор, про який мовчали. На центральній трибуні сиділо з сотню людей. Більшість з них лускали соняшникові зернята і на перегони дивились зовсім мляво. Можливо, як і на наших молодят, перегони не справили на них того враження, що очікували. Було проведено всього два заїзди. У змаганнях вершників брало участь семеро гарних коней. Переміг, вирвавшись вперед на останніх метрах, білий «Орел». Це був дійсно кінь-красень на струнких ногах з кісточками темного волосся трохи вище від копит. Він майже не стомився, баско тримав голову і гордо поглядав великими маслянистими очима на трибуну. Правив конем молодий хлопець у синьому костюмі та темною шапочкою на голові. В гриву була заплетена червона стрічка. На колясках змагались всього п'ятеро. Тут першим став гнідий «Марс». Переможців глядачі нагородили нетривалими млявими оплесками. Ніхто чомусь криками не підтримував змагання, не зіскакував з місць. Навіть удари гонгу були якимись тихими, невиразними. Ніби вибачались за такі перегони.

- Йде до того, що іподром можуть закрити, - тихо промовив сивий чоловік, що сидів поряд. – А колись же тут вирували пристрасті. Доходило до бійок між вболівальниками. Трибуни були заповнені вщент. Чисельні заїзди тривали три-чотири години. В

касах приймались ставки на переможців. Одні глядачі вигравали. Більшість же, звичайно, програвало. А призи які багаті були! Кубки кришталеві, навіть рубінові, золоті медалі. Грамоти. Одеський іподром був одним з кращих на Україні!

Чоловік дістав з барсетки невелику плоску пляшечку з якимось напоєм і зі смаком прямо з пляшечки випив половину.

Не встигли Микола з Надією повернутись на Шістнадцяту Станцію і щось повечеряти, як зателефонував полковник.

- Відпочили? - твердо пролунало у Миколиному мобільнику.

- Так точно! – хлопець виразно подивився в очі Надії.

- Тоді до роботи. Завтра о тринадцятій годині на Куликовому Полі відбудуться проводи добровольців до зони антитерористичної операції АТО на Донбас. За нашими даними готуються провокації з боку проросійських сепаратистів. Ваше завдання: сьогодні якнайшвидше зайти до нашого агента Антона на Великій Арнаутській двадцять чотири, квартира два. Пароль «Ахіл», відзив «Сучасна Греція». Він скаже, що робити. Доповісти мені завтра о шістнадцятій годині. Особисті речі беріть з собою.

- Закінчився, Надійко, наш відпочинок, - пригорнув дівчину до себе Микола. - Їдемо на Велику Арнаутську брати завдання. Сказано – речі з собою. Сюди назад уже, напевне, не приїдемо. У нас спортивні куртки є. Прийдеться працювати вночі.

Вони швиденько зібрались, подякували адміністраторші, кинули у море копійки, щоб колись сюди знову повернутись, і на таксі біля двадцять першої години поїхали на Арнаутську.

Чорнявий чубатий водій виявився говірливий.

- Вам на Великій Арнаутській до якого будинку?

- Двадцять чотири, - спокійно Микола.

- Двадцять чотири? - повільно перепитав водій. – Може двадцять два, чи двадцять шість?

- Ні. Двадцять чотири.

- Щоб я так жив! Цього будинку фактично немає. Там рано вранці стався вибух газу. Весь будинок зруйнувався. Загинуло дві особи. Та якщо ви так наполягаєте, то підвезу до двадцять четвертого. Хоч там зараз робити нічого. Бачив: біля нього після обіду ще працювали рятувальники. Витягли з під завалів живого пенсіонера.

Біля майже повністю зруйнованого будинку стояв вантажний автомобіль, на який троє чоловіків клали диван та крісла.

Відчувався запах чогось горілого. На вцілілій частині стінки першого поверху звисала стара ковдра, плакати з фотографіями артистів. З під завалу виглядала частина металевого ліжка. Микола підійшов до чоловіків.

- Ви часом не знаєте, з другої квартири чоловік залишився живий? - з надією запитав хлопець. - Я вчора телефонував сюди і ми домовились зустрітись.

- Антін? Живий. Загинули з другого поверху. Він недавно приходив. Дивився, що ще можна свого знайти.

Микола з Надією стояли і засмучено дивились на руїни. Враження – ніби після бомбардування. Стирчать обірвані труби, звисає якесь лахміття, привалені перекриттям меблі, виглядає посуд, частина якого побита, у висунутій шухляді акуратно складена білизна, з однієї труби ще тоненькою цівкою тече вода. По розвалинах щось шукає руда кішка. Принюхується і тихо нявкає. Микола глянув на годинник. До передбаченої зустрічі з агентом залишалось десять хвилин. Наповнена меблями машина невдовзі поїхала. А з тіні від будинку з протилежного боку вулиці до молодят направився чоловік. У забрудненому одязі. На голові старий капелюх. Став неподалік, оглянувся і опустил голову. Ніби прийшов на місце трагедії. Постояли мовчки.

- Ахіл? – звернувся тихо до нього Микола.

- Сучасна Греція, - також ледь чутно, не повернувши голову, відповів чоловік. – Йдемо за мною. Я тимчасово влаштувався у підвалі сусіднього будинку. Нам потрібно поспішати.

Вони перейшли вулицю, через ворота зайшли до вузького двору. Чоловік повів направо. Двері до підвалу були відчинені. У темноті обережно по сходах спустились вниз. Тхнуло вологою та відчувались каналізаційні запахи. Десять далі попискували миші, чи щурі. По ледь освітленому коридору пройшли до якоїсь, трохи краще освітленої комірчини. Там стояв невисокий стіл. Біля столу лавка і два стільці. Чоловік зачинив двері, запросив сісти.

- Ви знаєте, що завтра о тринадцятій годині на Куликовому Полі відбудуться проводи батальйону добровольців, що виїжджають до зони АТО. Це близько трьохсот осіб. На заході будуть присутні перші особи області, командувач групи військ Південного напрямку. У зоні АТО наших військових катастрофічно не хватає. В основному, оборону тримають батальйони «Правого сектору» на чолі з Добровольчим Українським корпусом ДУК.

Так, це екстремісти, але й справжні патріоти України. Вони вимагають від влади рішучих дій. Тому, поки відновиться боєздатність наших розвалених збройних сил, на добровольців покладається вся надія. У зв'язку з цим проводам в Одесі надається великого значення. Це розуміють і наші вороги. За останніми даними проросійські терористи з так званого «Російського блоку» завтра готують на Куликовому Полі провокації. Це може навіть бути і застосування вибухівки, як сталося недавно у Харкові. Там загинуло чотири особи. До цього часу виконавців терористичного акту не знайдено. Ваше завдання: сьогоднішньої ночі з'ясувати остаточні плани «Російського блоку» на завтрашніх заходах. Їх підпільний центр знаходиться за чотири квартали звідси на вулиці Пантелеймонівській зразу ж з лівого боку від Православного собору, що проти залізничного вокзалу. Ось вам два портативні прилади нічного бачення і прослушки. Вдаєте закохану пару, що після вечері у ресторані гуляє по місту. і за любую ціну повинні виконати завдання. Нам відомо, що навіть наші спеціальні мобільні телефони можуть прослуховуватись в центрах мобільних операторів. Тому доповісте мені особисто завтра о шостій годині ранку саме у цій комірчині. Плани терористів можуть помінятись в останні години. Будьте надзвичайно уважними і обережними. У них працюють досвідчені російські розвідники, що давно сховались за українськими паспортами. Виявити їх за сучасних умов дуже важко. Від вас зараз залежить, щоб завтра на заході не відбулось жодних провокацій. Все зрозуміло?

- Чому нас викликали всього за кілька годин до заходу? – не стримався Микола, хоч розумів, що такі питання зайві. – Адже щодо проводів добровольців населенню, напевне, давно відомо.

- Ми лише сьогодні о сімнадцятій годині взнали, що готуються провокації. Доповіли про це у Київ. Ось вас і прислали. Якщо більше немає питань, удачі вам цієї ночі, - потис їм руки Ахіл. – Я теж зараз надзвичайно зайнятий. Не маю змоги навіть вас провести.

Місто вони зовсім не знали. Прийшлося запитати у одного перехожого, як пройти до залізничного вокзалу, і орієнтуватись за написами з назвами вулиць, що вказували на номери будинків. Трохи поблукати, та через пів години уже були біля Православного собору. Навпроти, незважаючи на пізній час, на яскраво освітленій привокзальній площі жвавий рух, ще курсують тролейбуси,

під'їжджають та від'їжджають авто таксі. У сквері неподалік чути голоси кількох нетверезих чоловіків.

А тут тихо. Проскочив пізній трамвай і - жодної душі. Молодята зупинились біля кіоску з написом «Тютюн», що був освітлений з середини. Де ж тут шукати підпільний центр «Російського блоку»? Адаже ніяких зачіпок. Микола постукав у віконце кіоску. Віконце відчинилось. За ним – молода дівчина.

- У вас цигарки «Сальве» з фільтром є? – запитав Микола, згадавши, що на курсах СБУ хтось з інструкторів розповідав: саме такі цигарки полюбляли радянські кадебісти, яких у силових структурах України залишилось дуже багато. Частина з них точно могла працювати на Росію. Якщо дівчина у кіоску торгує давно, то може на щось натякнути. Надії мало, але все таки є.

- Це зараз дуже рідкісна і дорога марка, фактично раритет, - подивилась уважно на хлопця і відповіла дівчина, - та для вас, молодого і гарного, особисто я пачку знайду. Дорого - сорок п'ять гривень. «Сальве» полюбляють хлопці з офісу навпроти. От і замовляю практично для них.

«Спрацювало! – зрадів контррозвідник, - Часто буває, що невеличка зачіпка призводить до великого результату. Не будеш же у перехожих розпитувати, де ж цей проклятий центр. Залишилось «зовсім мало»: виявити їх плани на завтра».

Микола подякував, повільно відрахував і подав гроші, розпакував цигарки, довго шукав у кишені запальничку, прикурив і непомітно кивнув головою в бік центру. Надія тим часом уважно оглядала прилеглі до собору звичайні двері. Вікно поряд було з середини прикриті жалюзіями. Та через них проникало світло. В середині видно якийсь рух. У портативний прослушці нічого не чути. Раптом відчинились двері і назовні вийшов молодий чоловік. Надія встигла побачити – за дверима стояли і курили двоє: чоловік і жінка, чулись тихі голоси. Чоловік зразу ж зачинив двері, підійшов до кіоску, теж купив «Сальве» і пішов у напрямку ринку «Привоз». Микола тихо наказав Надії прогулюватись навпроти собору, а сам на відстані метрів п'ятдесят пішов за чоловіком. Той, не зупиняючись, закурив. Потім витяг мобільного і почав набирати номер. Микола налаштував прослушку.

- У нас все готово, - сказав у мобільний чоловік, - та раптом захворів і не прийшов Віктор. Без нього нічого не вийде. Закласти прилад до світанку повинен спеціаліст-професіонал.

Чоловік щось вислухав і перепитав:

- На Водопровідній десять, квартира шість? Звати Сьома? Ти йому зателефонуй, а я через хвилину двадцять до нього зайду. Це зовсім близько.

Чоловік пройшов повз високу будівлю з написом «Ринок «Привоз» і почвалав далі поруч з трамвайними рейками. Вулиця Водопровідна, як прочитав на одному з будинків Микола, освітлювалась погано. Це було на руку нашому контррозвіднику, який перейшов на другий бік вулиці. Він добре володів методикою непомітного слідкування. Взутий у гарні імпортні кросівки, хлопець йшов легко і не створював жодного шуму. Чоловік попереду декілька раз оглянувся і швидко повз трамвайне депо пішов далі. У трамвайне депо повертались з маршрутів трамваї. На крутому повороті колеса з вереском терлись об рейки. Додому, весело і голосно розмовляючи, розходились водії та кондуктори. Серед них спокійно пройшов і Микола.

Ось нарешті той самий десятий будинок. Чоловік зайшов до під'їзду. Через декілька хвилин засвітилось вікно на другому поверсі. Микола уже стояв під вікном. Він обперся об стіну, вдаючи собою людину на підпитку.

- Сьома, ти знаєш: завтра проводи добровольців. Ми їм зірвемо це свято. Потрібно закласти вибухівку на Куликовому Полі, - почулося у прослушці. - Віктор захворів. Мосін наказав звернутись до тебе. Там справи небагато.

- Справа дійсно пльова, - почулось у відповідь. - Пластид у вас є? Запасний дистанційний підривач у мене знайдеться. А ось з вибухівкою останнім часом проблема. Охорону військових складів значно посилили. Пластид дуже подорожчав.

- Пластид лежить у нас на Пантелеймонівській. Швиденько збирайся і підемо. Уже пів на першу. До четвертої потрібно закласти вибухівку на місці пам'ятника Леніну перед будинком профспілок. Це буде гарним продовженням. вдалих для нас подій другого травня. Я тоді вчасно, за допомогою пляшки «молотова», зробив підпал на першому поверсі. Вихід був заблокований. Пожежа швидко піднялась на верхні поверхи. Сам ледь встиг вистрибнути у вікно. Вивихнув ногу.

- Я й не знав, що ти такий спритний. Та щось жодного слова не сказано про гонорар. Я дарма не працюю.

- Домовимось, не хвилюйся.

- Ні. Так не буде. Телефонуй своїм. Я повинен знати, що матиму з цієї ризикової справи. Інакше не піду.

Невдовзі почулось:

- Мосін, що ми заплатимо Сьомі за операцію? Просить назвати суму зараз.

- Сьомо, Мосін сказав – дві тисячі «зелених».

- Ні, - почулось у відповідь, - за дві тисячі хай сам іде до лап СБУ. Менше п'яти я не візьму. Шукайте іншого.

- Чого ти так боїшся СБУ? Там наш агент. Про все знатимемо.

- Не вірю вашим агентам! Сьогодні ваш, а завтра не ваш! Я надіюсь лише на самого себе.

Знову через десяток секунд почулось:

- Мосін, він наполягає на п'яти тисячах!

- Сьомо, Мосін пропонує чотири по завершенні операції.

- Добре, з вами кашу зварити важко, хоч ніби й свої хлопці.

Але дві тисячі зараз до закладання вибухівки, решту – після.

- Домовились! Ти ж у шортах не підеш? Одягайся.

Микола знову перейшов на протилежний бік вулиці. Дочекався, поки з будинку вийшли двоє чоловіків, і назирці, похитуючись, пішов метрів зі сто позаду за ними.

Ось і Пантелеймонівська. Чоловіки швиденько зайшли у знайомі двері. Та де ж Надія? Микола пройшовся до кута з Пушкінською, потім квартал назад, заглянув до скверу навпроти. Дівчини ніде не було видно. Відсутність напарниці надзвичайно його стривожила. Що сталось? Надія не повинна була порушити його наказ. Звичайно, хтось міг звернути увагу на одну дівчину, що серед ночі ходить містом. Часом чи не причепився до неї якийсь зайда? Тут поряд залізничний вокзал. Різний люд вештається. Та Надія уміє відчепитись від випадкових залицяльників. Тут сталось щось несподіване. Може піти пошукати її на вокзалі? Микола зразу ж відкинув цю думку. Від його дій зараз залежить дуже багато. З хвилини на хвилину цей проїдисвіт Сьома у супроводі кількох осіб може вийти на закладку вибухівки. Обов'язково потрібно за цим прослідкувати. Телефонувати Ахіл заборонив. У Миколи від хвилювання за долю коханої почало сильно калатати серце. Та хлопець зумів себе опанувати. Він переліз через невисоку огорожу скверу навпроти і залишився звідти спостерігати за дверима проросійського центру, де уже стали працювати над завершенням спланованого терористичного акту.

Через деякий час з дверей вийшло четверо осіб і попрямували повз залізничний вокзал до недалекого Куликового Поля. Микола прослідкував, поки вони підійшли до підземного переходу, і теж за ними. У підземному переході зустрів трьох міліціонерів, які попросили показати документи. У Миколи був цивільний паспорт. Міліціант уважно його переглянув, запитав, куди прямує хлопець з київською реєстрацією. Микола відповів, що приїхав на декілька днів відпочити на морі, і зараз іде до знайомих на проспект Шевченка. Речі поки що залишив у камері схову.

Ось і саме Куликове Поле. Широка площа тягнеться на пів кілометра. По периметру у вигляді скверів обсаджена ялинами, платанами, липами, акаціями, різними гарно підстриженими декоративними кущами, квітами. А посередині – пусто. Пам'ятник Леніну, що протягнутою вперед рукою вказував на «шлях до комунізму», давно знесли. Непомітно підійти до того місця, де стояв Ленін, немає жодної можливості. Микола зайшов до скверу справа і побачив, як до центру площі попрямували четверо міліціонерів, легко підняли невелику плиту, щось поклали під неї, спокійно повернулись до будинку профспілок і зникли за парканом, що його огороджував. Все відбулось дуже швидко і злагоджено. Видно, такою групою чоловіки працювали не раз.

Микола поглянув на годинник. Майже четверта година ранку. У нього ще був час до зустрічі з Ахілом. З голови не йшло тривожне і болюче: що сталось з Надією. Хлопець обстежив прилеглі до площі сквери, пройшов назад до залізничного вокзалу. Оглянув перший і другий поверхи. На другому поверсі пройшовся по заповненій пасажирами залі очікування, оглянув усі перони, виходи з боків вокзалу та привокзальну площу. Потім зі скверу довгенько поспостерігав за центром «Російського блоку». Надія пропала!

Наближалась шоста година ранку. Уже пішли трамваї, тролейбуси. Двірники підмітали вулиці і тротуари. З автомобільних цистерн водою поливались дороги. Рідкі перехожі поспішали на роботу. Місто просипалось. Хлопець пішов на Велику Арнаутську доповідати Ахілу. Комірчина у підвалі будинку була пуста. Микола присів на лаву і поклав голову на стіл. Стомлений після тривожної ночі, він не помітив, як і заснув. У вісні привиділося, ніби вони з Надією ідуть, взявшись за руки, по широкому полі. Воно все у розквітлих червоних маках. Яскраве сонце світить збоку. А червоні квіти від вітру хитаються, ніби купаючись у його променях.

Микола дивиться на усміхнену дівчину і не може намілюватись її красою. До чого ж вона гарна! Білявка з чорними бровами. Носик прямий. Пухленькі губи світло червоні. А тонка шия витягнута, мов у єгипетської царівни! У вухах маленькі золоті сережки з червоними рубіновими камінцями. Карі очі аж випромінюють любов до нього. Високо у небі веде свою пісню, захлинається жайворонком. Микола нахилиється до дівчини, цілує.

Хлопець підскочив від несподіванки. Сон як рукою зняло! Сьома година. Ахіл не прийшов. Що з Надією – невідомо. Потрібно телефонувати до Києва полковнику.

- Товаришу полковник, - зовсім тихо у трубку, - у подібних ситуаціях ви дозволили телефонувати вам улюбий час доби.

- Так, слухаю!

- Ахіл, як сам назначив, на шосту годину не прийшов. На Куликовому Полі на місці пам'ятника Леніну закладено вибухівку. Я своїми очима все бачив. Надія залишалась слідкувати за центром терористів і ще опівночі зникла. Я обстежив залізничний вокзал, сквери, навколо декілька кварталів – не знайшов. В даний час знаходжусь у підвалі на Великій Арнаутській вулиці, навпроти зірваного газом будинку, де Ахіл призначив зустріч.

- Дякую за службу! Зачекай у підвалі ще годину. Якщо Надія не з'явиться, повертайся до центру терористів і прослідкуй за ним до десятої години. Не подумай ламатись у двері центру. Це лише зашкодить. Потім дозволяю зателефонувати Надії. Відповідь – жодного питання про те, куди вона зникла. Ви за легендою звичайні коханці і ти ніби хочеш з нею зустрітись. Перед тринадцятою годиною підеш на Куликове Поле, подивишся проводи добровольців. Будь готовий до несподіваних провокацій. О шістнадцятій годині доповіси!

Біля центру «Російського блоку» було все спокійно. Микола, спостерігаючи, ще зо дві години посидів у сквері навпроти. На телефонний дзвінок Надія не відповіла. Більше не телефонував, боявся їй зашкодити. За інструкцією, щоб його самого не відстежили, поміняв сім-карту. У роті пересохло. Згадав, що давно нічого не пив і не їв. Зайшов до залізничного вокзалу. Знову пройшовся по всіх поверхах. Потім знайшов кафе і взяв пляшку негазованої води та дві відварені сардельки. Води зразу випив з пів пляшки, а їсти майже не хотілось.

Проводи добровольців на Куликовому Полі пройшли без

ексцесів. Проводжачих було сотні дві, не більше. По периметру площа охоронялась міліцією. Добровольці були уже одягнені у камуфляжну форму. Перед ними виступив з невеликою промовою голова обласної адміністрації. Він подякував хлопцям, що прийняли таке важливе для країни рішення та побажав, щоб усі повернулись до своїх рідних з перемогою і живими. У натовпі почулось: «Людина олігарха Коломойського. У Дніпропетровську, де керує олігарх, все спокійно. Дасть Бог, і у нас налагодиться». Потім виступив генерал-лейтенант, командувач Південним напрямом. Ситуація, сказав, на Сході дуже складна, Росія веде війну проти України. І лише армія та добровольці стримують і надалі успішно будуть протистояти агресору. Від добровольців слово тримав командир роти капітан. Пообіцяв: без перемоги не повернуться. Добровольці прокричали: «Слава!». Поступила команда: «Направо!» і колона пішла у напрямку стадіону Спортивного клубу армії. Якийсь молодик у натовпі крикнув двічі: «Ро-сі-я! Ро-сі-я!» Та його двоє хлопців схопили за руки і потягли в бік, де біля площі стояли декілька критих вантажних авто.

Микола доповів про все полковнику. Сказав, що Надії так і немає.

- Ми підключили до її пошуку колег в Одесі. Ти нічим уже не допоможеш. Повертайся до Києва. Завтра о дев'ятій годині бути у мене в кабінеті. Одержиж нове завдання.

Микола вранці ще встиг на Київському залізничному вокзалі купити хліба, на таксі приїхати до своєї квартири, прийняти душ, поголитись, переодягтись. З морозильника дістав ковбаси, шматок сала, перекусив і випив кави. Усе робив автоматично. В голові весь час тривожне: «Невже Надя попала у якусь страшну ситуацію? Що могло статись? Вона давно у контррозвідці. Старший лейтенант. Виконувала чимало складних завдань. Адже мала лише спостерігати за тими дверима на Пантелеймонівській і нічого більше. Може не витримали нерви і на чомусь зірвалася. Коли я через годину повернувся з Водопровідної, там все було спокійно. Дівчина у кіоску цигарок з кимось весело розмовляла по мобільному. І полковник якось спокійно відповів, що її шукатимуть наші колеги з Одеси. Невже уже щось відомо про неї? Запитаю напряму у полковника. Він же давно здогадується про наші відносини. Якось навіть з усмішкою запитав, чи не пора мені поміняти напарницю. Хоча у нашій справі перевірених напарників стараються, як правило, не міняти. Я тоді нічого не відповів».

Полковник детально розпитав про зустріч з Ахілом. Виявляється, той теж з вечора, як Микола з Надією пішли від нього до центру «Російського блоку», не виходить на зв'язок. Таке з ним ніколи раніше не траплялось.

- Ми проаналізували декілька версій зникнення Надії та Ахіла, - відверто сказав полковник. - Можливо, ці зникнення пов'язані між собою. На Пантелеймонівській у твою відсутність щось серйозне могло статися. Надія не змогла сама прийняти рішення і вирішила піти доповісти Ахілу. Ось там їх і накрила російська розвідка. Ти нічого підозрілого у комірчині Ахіла не побачив?

- Мені кинулось у вічі, що комірчина була не замкнена, світло горіло. Коли ми вперше туди прийшли, я точно пам'ятаю, що Ахіл відмикав комірчину ключем і ввімкнув світло. А тепер ніби недавно хтось там побував. Та я був такий стомлений безсонною ніччю, що, почекавши деякий час Ахіла, заснув прямо за столом. Прокинувся – нікого. І зразу ж зателефонував Вам.

- Так, це підтверджує, що у комірчині, чи неподалік від неї щось сталося. Нам поки що приходиться надіятись на наших одеських колег і сподіватись, що Надія та Ахіл у крайньому випадку живі і здорові. Полишай негативні думки і налаштуйтеся на виконання нового завдання в Іловайську. Наші війська там в результаті помилок, чи навіть зради опинились у «котлі». Чому це сталося, керівництво країни буде розбиратись. Твоє завдання: сьогодні вночі проникнути до Іловайська і у військовому комісаріаті забрати секретні документи. Там розміщувався штаб оборони Іловайська. У начальника штабу був секретний план дислокації наших військ та план інженерних укріплень усієї південно-східної зони АТО. При терміновому відступі плани у розпачі забули в сейфі. Службовці давно з військкомату розбіглись. Сам комісар втік на службу до так званої Донецької народної республіки ДНР. Крім цього, потрібно розвідати, як охороняються основні районні об'єкти. Самому, без напарника, тобі буде важко це зробити. Але нікого виділити на допомогу не можу. Навіть у Києві жодного з наших немає. Увечері до Краматорська летить військовий транспортний літак. Ним і доберешся. Там підвезуть УАЗиком. О двадцять першій годині повинен бути на аеродромі. З собою ніякої зброї. Лише наш мобільний телефон, портативний ліхтарик і ось паспорт з реєстрацією в Іловайську. Ти сантехнік. Перекриваєш у

приміщеннях воду в пошкоджених водопроводах. Купи на барахолці старий розвідний ключ. Проведе тебе Сергій з приміського села. Ось його адреса, пароль і відгук. Запам'ятай, а записку зараз спали. Є запитання?

- З документами повертатись до Києва?
- Знову до Краматорська і літаком привезеш мені.
- Все ясно!
- Тоді успішного повернення, - привітно потис руку на прощання полковник.

Хлопець на базарі купив середнього розміру розвідний ключ. Сивий продавець запитав, що потрібно буде ключем робити, і порадив купити спеціальний сантехнічний. Але той був завеликий і значно важчий від розвідного.

Микола, розуміючи, що ніч знову буде без сну, повернувся на квартиру, уважно переглянув взятий в Управління план Іловайська і ліг спати. Розбудив його мобільник.

- Знайшлась Надія! – пролунав задоволений голос полковника у трубці. – Уже в Києві. Піде на виконання завдання разом з тобою. Зустрінетесь на аеродромі.

Хлопець зразу ж зателефонував коханій.

- Я ледь не втратив розум! Що сталося в Одесі, мила?

- Миколко, любий, я всього десять хвилин тому одержала новий мобільник. Тому не могла тобі раніше подзвонити. В Одесі лише ти відійшов за тим хлопом, як з дверей вийшла на підпитку молода дівчина. Гукнула до приміщення, що дуже накурено, і вона трохи побуде на свіжому повітрі. Двері не причинила. У приміщенні хтось розсміявся і крізь сміх я почула у прослушці: «Добре провітришся, коли через пару годин підемо на Куликове закладати вибухівку». Я вся затерпла. Потрібно було б зразу доповісти Ахілу, а не чекати шостої години. Ти наказав постійно спостерігати за центром. Та я не змогла тебе дочекатись. Побігла на Арнаутську. Телефонувати Ахіл не радив, та і ти б недоречному дзвінку не зрадив би. Прибігаю до підвалу і лише відчинила двері комірчини, як мене ззаду за руки схопили двоє чоловіків. Вони стояли у темному закутку поряд. Ахіла не було. Телефон зразу ж відібрали, вивели мене на вулицю, посадили до авто, що там стояло, і повезли, як згодом з'ясувалось, до місцевого осередку «Правого сектору». Серйозний чоловік років сорока почав допитувати. Я сказала, що прийшла до коханця. Він, мов,

одружений, а іншого місця для зустрічей у нас немає. «Так ми вашого коханця уже раніше забрали. Сидить у кутузці», - відверто розсміявся чоловік. – «Мовчить, мов риба. Напевне боїться, що про ваші зустрічі дізнається дружина. Ось і трохи посидите у нас окремо від нього. Може ви й не коханці, а плануєте зірвати завтрашні проводи добровольців. Проведемо хлопців до АТО і відпустимо», - пообіцяв чоловік. Відвели до окремої кімнати, де прийшлося спати на стільцях. Відпустили лише пізно увечері, побажавши нових зустрічей з коханцем. Я походила по Пантелеймонівській, у сквері, по залізничному вокзалу. Думала – ти мене шукаєш. Дуже хвилювалась за тебе. І лише недавно добралась до Києва.

- Тебе ніхто там не ображав? Як ти почуваєшся?

- Я сама, кого хочеш можу образити. А коли узнала, що ти тут і ми знову разом ідемо на завдання, то стала почуватись значно краще. Так хочу до тебе пригорнутись! Але йду на квартиру. Потрібно трохи привести себе до порядку. Залишилось у нас зовсім мало часу. Візьму бутерброди з собою. Ти обов'язково повечеряй. А то завжди голодний. До зустрічі! Цілую тебе міцно!

Спати зовсім не хотілось. В душі грала музика! Надійка жива і здорова! Вони через декілька годин знову будуть разом. Чого ще кращого можна бажати? Вони так зблизились за останні місяці, так узнали один одного, що Микола зрозумів: це дівчина його мрії. Він ніколи і не здогадувався, що може таку зустріти. Хлопець зовсім не думав про безпеку, які були попереду.

На аеродромі з годину чекали на виліт. Запізнювався генерал, що мав летіти. Лютчики нервово про щось розмовляли. Командир екіпажу декілька раз пройшовся навколо літака. Перед цим у зоні АТО російські терористи збили малайзійський аеробус. Загибло майже триста пасажирів. Та година для наших молодят пролетіла непомітно. Микола приїхав на аеродром раніше і зустрів Надію перед входом у невиразний, як у більшості військових, сірий штабний корпус. Дівчина з тихим вигуком кинулась йому на шию, обняла і почала цілувати.

- Милий, думала, що посивію у тій Одесі! У голові весь час гупало: «Щось сталось погане. Адже мав би уже прийти!»

- Що може зі мною статись? Ти відводиш від мене усі біди.

Вони сиділи у літаку і не могли надивитись одне на одного. Микола тримав руки дівчини, розпитував про події в Одесі. Надія

поклала йому голову на плече і тихо розповідала.

- Коли почула про те, що на площі буде закладена вибухівка, то зразу хотіла бігти за тобою. А тебе вже не було видно і куди ти пішов за тим чоловіком, я не знала. Почекала у великій тривозі з пів години. Та коли побачила, що до терористів зайшов молодик з важкою валізою, зрозуміла: напевне принесли вибухівку. Чекати більше не змогла.

- То хлопці з «Правого сектору» не знущались?

- Повірили, що прийшла до коханця. Трохи посміялись. Дуже ввічливі. Звертались постійно на «ви». Принесли мені води, печива. Я навіть не встигла зголодніти.

- А в різних газетах пишуть, що це фашистська нахабна зграя злочинців з диктаторськими планами захоплення влади.

- Напевне пишуть тому, що проросійська п'ята колона боїться справжніх патріотів, про яких ми прочитали у газеті в Одесі.

- Ти знаєш, на проводах добровольців один з прапорів у колоні був їх червоно-чорний, на якому зображено тризуб.

- Біля дверей приміщення їх осередку в Одесі теж висить такий прапор. Вони не бояться відверто говорити про свої плани.

- Говорити можна багато чого. Потрібно судити по їх справах. Наш полковник наказав триматись від них подалі.

І ось тепер хлопець лежав побитий у підвалі в Іловайську. До міста їх з Надією провів чоловік, який назвався Сергієм. На околиці показав, як пройти до військкомату, що знаходився майже у центрі. Вони були одягнені у звичайний цивільний одяг. Взялись за руки, ніби повертались з якимось сусіднього селища. Лише почало світати. Небо вкрите хмарами. Та птахи прокинулись і раділи новому дню. Зграя голубів покружляла і сіла на дах будинку. Декілька ворон з високої осики розглядали навколишні двори, вишукуючи, чи не видно де їжі. Ластівки, передчуваючи дощ, літали зі щебетом низько над дорогою. Контррозвідники йшли стежкою біля самих парканів. Зустрічався звичайний, побілений вапном штахетник, або металева огорожа, чи й висока камінна вичурна стіна з гранітного каменю, з-за якої виглядав лише другий поверх багатого будинку під зеленою металевою черепицею. З двору будинку декілька раз ліниво гавкнув великий патлатий пес. В дворах досягали червонобокі яблука, золоті груші, що уже просились їх зривати, а то самі упадуть на землю, темно сині сливи. Ось пройшли повз будинок, де на паркані рясно звисали

великі грона світло зеленого винограду. Микола зірвав одну і подав Надії. Сам навіть не покуштував, уважно розглядаючи дорогу попереду. Вони були упевнені: все буде добре. Тут пройти всього з десятків кварталів. Було б непогано, якби знати якусь стежку поза дворами. Микола у рідному селі таких стежок знав багато. А тут виглядав, виглядав та так і не побачив.

Чим ближче до центру міста, тим більше зустрічали зруйнованих, понівечених вибухами та пожежами будинків. В деяких дворах стояли лише одні стіни. Під розваленими парканами, на подвір'ях чорніли жахливі вирви від вибухів.

Вони майже не розмовляли. Обмінювались лише поглядами, добре розуміючи один одного. Ось попереду за деревами уже видно пам'ятник Леніну на високому постаменті. А там зліва військкомат. Залишилось зовсім близько. Микола наказав дівчині пройти до вузького провулку і чекати його повернення. Коли хлопець пройшов вперед метрів триста, із-за повороту виїхав легковик. Надія зі страхом побачила, як авто зупинилось біля Миколи. З легковика вийшло двоє у камуфляжній формі, щось запитали у хлопця, посадили його до машини і авто повільно поїхало далі. Дівчина навіть не встигла зойкнути. У неї підкосились ноги. Та вона встояла, схопившись руками за штахетини.

За паспортом Микола був зареєстрований у Іловайську по вулиці Жовтневій. Та один бойовик з легковика проживав поряд.

- Ти давно живеш за цією адресою? – запитав підозріло.

- Так у паспорті написано - майже чотири роки, - безпечно відповів контррозвідник.

- Брешеш! Я тебе ніколи там не бачив.

- Та я постійно був відсутній. Працював під Москвою на будівництві. Приїжджав минулого року всього на пару днів. Тепер там роботи немає. Тут – теж. Ходжу ось з ключем і перекриваю воду у розбитих водопроводах, - показав ключ похнюплений Микола.

- А хто ще живе у твоїй квартирі?

- Я сам живу. Купив і зразу поїхав до Росії.

- Зараз перевіримо. А то ти щось мені не подобається.

Бойовики привезли хлопця за адресою. Ключа від квартири у нього, звичайно, не було. На дзвінки ніхто не відчиняв. Заспаний сусід у одних «сімейних» трусах з квартири поряд, якого розбудили, уважно подивився на Миколу.

- Я цього хлопця ніколи не бачив. Тут проживає тітка Настя з дочкою. Коли почалась війна, пару місяці тому вона виїхала до сестри у Хмельницький. Віддала нам ключі, щоб подивились за квартирою та вазонами.

Здоровило бойовик з силою вдарив Миколу кулаком у живіт. Хлопець скорчився і упав на підлогу. Посипались удари ногами. Один з ударів попав у обличчя. Юнак втратив свідомість. Тепер лежав у підвалі, розуміючи, що вибратись з цієї халепи буде дуже важко. Звичайно, Надія доповість, що його затримали бойовики. Але офіційно Головне розвідувальне управління ніколи його звільнення не вимагатиме. Хіба що колись обміняють на якогось бойовика. Потрібно дотримуватись своєї легенди.

На першому ж допиті грізний бойовик зі злими чорними очима та шрамом на лобі, що назвався слідчим безпеки ДНР Сухим, прямо запитав:

- Ти розвідник укропів?

- Я ж уже розповів: постійно працював під Москвою. Тепер самотужки взявся перекривати пошкоджені водопровідні труби. Воду подають рідко і та швидко стікає.

- Сусід по квартирі тебе ніколи не бачив. Ти казав, що квартиру купив. А вона за документами рахується за Плужниковою Анастасією Петрівною. Там зареєстрована ще її дочка Плужникова Мирослава. Ти не зареєстрований. Ваші не змогли навіть оформити тобі нормальні документи.

- Невже виписали мене з квартири без мого відома? – викручувався Микола. – І вселили інших людей?

- Плужникова зареєстрована тут двадцять чотири роки. Дочка її у цій квартирі народилась вісімнадцять років тому. Досить брехати. Розповідай все, як воно є.

- Невже можна так підробити моє виселення і переоформити житло на іншу особу? Я ж офіційно купив квартиру. Десь там у квартирі повинно бути моє свідоцтво на власність.

«Хто ж у Києві готував мені документи? Може спеціально підставили? Майор Григорій Петрович у Криму здогадувався, що у Головному розвідуванні хтось працює на Москву. Його ж убили зразу після того, як ми викрали з військово-морського архіву папку начальника Управління. В той же день! Папка зникла. Лише двоє-троє людей у Києві знали про цю папку. Тепер ось з моєю реєстрацією така підозріла неузгодженість. Звичайно, іде

війна. Документи на мене готувались дуже поспішно. Могли надіятись, що у Іловайську все розбито, служби не працюють і перевірити реєстрацію не буде змоги. Та виявилось все інакше».

- У службі безпеки є колишній начальник Іловайського районного бюро технічної інвентаризації БТІ. У документах на власність житла добре розбирається. Ця квартира ніколи за тобою не була. Відповідай, сволоцюго, що робив у місті, - зірвався зі стільця слідчий і ударив Миколу кулаком в обличчя. Хлопець мало не впав на підлогу. З носа потекла кров. Все тіло відгукнулось різким болем.

«Потрібно дотримуватись своєї версії. Інакше під тортурами вибиватимуть зізнання. Григорій Петрович казав: відійдеш від прийнятої легенди на крок і заплутаєшся так, що зрозуміють – брешеш. Тому хай знущаються і б'ють, а стоятиму на своєму».

- Ці начальники БТІ такі хабарники, що вірити їм не можна. Напевне, сам підробив документи на мою квартиру, і тепер навіть вас вводить в оману. Його самого допитали б, - через силу відповів Микола. Обличчя його було у крові. Розбитий ніс напух і почав синіти. Та у голові поки що не поморочилось.

- Ти будеш мене вчити, що робити! - закричав слідчий і знову щосили ударив хлопця в груди. Микола опинився на підлозі. Підбіг бойовик, що писав протокол допиту, і почав бити ногами. Микола охопив голову руками. Дуже боліли спина, хребет, ребра.

«Слава Богу, що хоч голова ціла. А то взагалі можна втратити свідомість. Тоді слова самі неконтрольовано вириваються із підсвідомості і можна сказати щось лишнє. Виявляється, нашими діями керує саме підсвідомість. Там накопичується велика кількість інформації, яка потім виривається назовні, і навіть керує нашими вчинками. Людина може щось сказати у вісні, чи вдіяти під час стресової ситуації, навіть не розуміючи, що робить. Тому всі мої думки повинні бути під постійним контролем. Інакше в любую хвилину можна провалити операцію. Якщо уже не провалив. Адже вибратись швидко звідси не вийде. Правда, Надя знає, що потрібно з військкомату забрати плани. Та особливих тонкощів я їй не розповідав. Вона мала забезпечувати прикриття операції. Крім того, ми повинні були в'яснити, як охороняються районна адміністрація, районна рада, райвузол зв'язку, основні управління, залізнична станція. Передбачається наступ наших військ і без цих даних у Іловайську буде важко орієнтуватись. Що придумати, аби

слідчий повірив: я звичайний хлопець з Іловайська. Російською мовою розмовляю гарно. Та тут усі розмовляють російською. Але ж місто я знаю погано. Розглядав план міста, коли шукав, де знаходиться військкомат, але вивчити розташування основних вулиць та об'єктів не встиг. Потрібно було не спати, а гарно все вивчити. Добре, що слідчий не здогадується про це розпитувати», - крутилось у голові Миколи, поки лежав на підлозі. Йому хлюпнули в обличчя водою і посадили на стілець.

\ - То будеш казати правду? - слідчий прищурих очі, зло подивився, потім витяг з кобури наган і направив на хлопця. – А то пристрелю, як собаку. Вивеземо тіло на смітник, навіть не поховують по людському. І рідні не визнають, де могила твоя.

- Невже ви не розумієте, що якби я не перекривав порвані водопроводи, місто могло залишитись без води. В туалет ходили б прямо на вулицю. Чим умитись, чи помити посуд? Це ж катастрофа! У вас же цим ніхто не опікується. Криниць тут немає. Замість того, щоб мені за таку роботу платити, ви хочете убити. Ви ж знаюча людина і повинні мене зрозуміти.

- Звичайно, тут дурних не тримають. Ось посидиш у підвалі без їжі і побачиш, які ми тут розумні люди, - сховав слідчий наган і наказав вивести хлопця.

Їсти дійсно не давали. Раз на день підсунуть з ледь освітленого коридору квартиру води – і досить. У Миколи боліло все тіло, особливо розбите коліно. Не міг навіть встати, щоб пройтись. У голову лізли різні погані думки. Він старався їх відганяти. Але розумів: справа його кепська. Ніби логічно вів себе на допиті. Та у подібних службах нікому не вірять. Почав погано орієнтуватись у часі. Адже годинник та інші особисті речі у нього відібрали. Скільки пройшло часу, не знав, коли нарешті здоровило бойовик вивів його на освітлену сонцем вулицю.

- Іди додому. Слідчий Сухий добрий. Я б тебе не відпустив. Водопровід у місті розбитий. Нікого навіть запитати, чи виконувалась твоя робота по перекриттю порваних труб. Та місто поки що з водою. У «котлі» загинуло багато укропів. Тому підлікуєшся і далі перекривай труби. Підеш до адміністрації, оформишся на роботу. Ось паспорт і довідка: нами перевірений. Без такої довідки зараз на роботу не візьмуть.

Микола вдихнув свіже повітря, подивився на небо. Голова пішла обертом і хлопець мало не впав. Трохи постояв. Потім ледь рушив

з місця. Іти було дуже важко. Нога з розбитим коліном не слухалась. Та душа співала.

Дивлюсь я на небо, тай думку гадаю:
Чому я не сокіл, чому не літаю.
Чому мені, Боже, ти крилець не дав.
Я б землю покинув і в небо злітав.

Він радів несподіваному звільненню і зовсім не помітив: за ним подаль йде і слідкує звичайний на вигляд хлопець, який провів його на околицю міста аж до будинку Сергія.

Попереду були 242 дні героїчної оборони кіборгами Донецького аеропорту, Дебальцеве, станиця Луганська, Щастя, вщент зруйноване терористами Широкіне під Маріуполем

Лише майже через рік у травні наступного 2015 року був прийнятий закон про декомунізацію України. Вояки ОУН, УПА, «бандерівці» були офіційно визнані борцями за незалежність держави,

До лав Збройних сил увійшли бійці жертовних добровольчих батальйонів та корпусів «Правого сектора».

Це був справжній, Богом посланий «Небесний сектор»!

Боротьба за Європейську Україну, яка майже щодня забирала життя десятків її кращих синів, продовжувалась...

Кінець третьої книги. Травень 2015р.

З М І С Т

1. Сопот.....	5
2. Палаючий Донбас	62

Літературно-художнє видання

ПОЛОВИНЧУК Валерій Павлович

НЕБЕСНИЙ СЕКТОР

ДОБРОВОЛЬЦІ

Р О М А Н

Книга третя

Технічний редактор і коректор О.М. Борисова

Вінниця.

Віддруковано ФОП Легкун В.М.

Наклад 500 прим. Тел. 527-827

Про кохання та жертвну участь добровольців у боротьбі за Європейську Україну в третій книзі роману академіка В.П. Половинчука «Небесний сектор». Повісті «Від хулігана-пастушка – до академіка», «Закоханий хабарник», «У кожного своя доля», «Любов педагогічна», «Учитель танців», «Сміються, плачуть солов'ї» та романи «Любов зла – полюбиш...», «Цветы Софии», «Червоне – то любов», опубліковані у 2010-2014р.р.